

**Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ**

Σπουδάστρια: Κούλελη Βασιλική
Εποπτεύον καθηγητής: Κ.Κόνδης

Νοέμβριος 2006

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- αι. : αιώνας
- βλ. : βλέπε
- π.Χ. : προ Χριστού
- π.χ. : παραδείγματος χάρη
- χλμ : χιλιόμετρα
- τ.χλμ.: τετραγωνικά χιλιόμετρα
- κ.τ.λ : και τα λοιπά
- Π.Ε. : Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης
- Τ.Ε. : Τεχνολογικής εκπαίδευσης
- Δ.Ε. : δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Υ.Ε. : υποχρεωτικής εκπαίδευσης
- ΕΟΤ : Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
- Ν.Δ. : Νομικό Διάταγμα
- Α.Ε.Ι.: Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
- Φ.Ε.Κ.: Φύλλο Εφημερίδα της Κυβερνήσεως
- ΑΝ.ΔΩ: Αναπτυξιακή Δωδεκανήσου
- Ο.Τ.Ε.Κ.: Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
- Α.Μ.Ε.Α: Άτομα με ειδικές ανάγκες

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΜΕΡΟΣ I :.....	8
i. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	8
ii. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	9
iii. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ALL INCLUSIVE: ΘΕΤΙΚΟ Ή ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ;.....	14
ΜΕΡΟΣ II :.....	15
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	17
Αθλητικός τουρισμός.....	20
Γκολφ.....	23
Ιστιοσανίδα.....	25
Καταδυτικός τουρισμός.....	26
Συνεδριακός τουρισμός.....	29
Αρχαιολογικός τουρισμός.....	31
Θρησκευτικός τουρισμός.....	34
Οικοτουρισμός.....	35
Θαλάσσιος τουρισμός.....	40
Πολιτιστικός τουρισμός.....	42
Τουρισμός υγείας.....	46
Τουρισμός παραχείμασης.....	48
Αγροτουρισμός.....	49
ΜΕΡΟΣ III :.....	
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΡΟΔΟΥ.....	49
ΜΕΡΟΣ IV :.....	
ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ.....	51
1. Μεθοδολογία.....	51
2. Δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτηθέντων	
α. ερωτηματολογίου Α.....	51
β. ερωτηματολογίου Β.....	67
3. Στατιστική ανάλυση.....	

α. ερωτηματολογίου Α.....	52
β. ερωτηματολογίου Β.....	68
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	86
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	92

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος του συγκεκριμένου θέματος αποτελεί η αποτύπωση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (ειδικές και νέες μορφές τουρισμού) με έρευνα πεδίου στη πρωτεύουσα του νομού Δωδεκανήσου (Ρόδος) της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Ασχολήθηκα με το συγκεκριμένο θέμα διότι ο τουρισμός αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας, αποτελεί την «βαριά βιομηχανία» της χώρας, είναι ο τομέας όπου μπορεί να διαπρέψει η χώρα μας. Η Ρόδος είναι ένας από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς της Ανατολικής Μεσογείου, φιλοξενεί κάθε χρόνο πάνω από 1.500.000 τουρίστες, ξένους κι Έλληνες, διαθέτει έκταση 1410 τ. χλμ. κι έχει ακτογραμμή μήκους 220 χλμ., είναι το μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων και το τέταρτο σε μέγεθος νησί του Αιγαίου, βρίσκεται περίπου 18 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Τουρκίας¹ και έχει πληθυσμό 117.007 κατοίκων (απογραφή 2001), χωρίζεται διοικητικά στους Δήμους (σε παρένθεση ο πληθυσμός τους κατά την απογραφή του 2001):

- Ρόδου (53.709)
- Αρχαγγέλου (7.779)
- Ατταβύρου (3.225)
- Αφάντου (6.712)
- Ιαλυσού (10.107)
- Καλλιθέας (10.251)
- Καμείρου (5.145)
- Λινδίων (3.633)
- Νότιας Ρόδου (4.313)
- Πεταλούδων (12.133)

Μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσα του νησιού είναι η πόλη της Ρόδου με πληθυσμό 52.318 κατοίκους².

¹ <http://www.el.wikipedia.org>

² <http://www.statistics.gr>

Το νησί της Ρόδου προσφέρεται για πολλές από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού καθώς διαθέτει απaráμιλλες φυσικές ομορφίες, σπάνιο πολιτιστικό απόθεμα, κατάλληλες υποδομές, όπως κέντρα θαλασσοθεραπείας, γήπεδο γκολφ, καζίνο, πρότυπα συνεδριακά κέντρα κ.α..

Οι μορφές εναλλακτικού τουρισμού, οι οποίες θα αναπτυχθούν στην παρούσα εργασία είναι: ο θρησκευτικός τουρισμός, ο αρχαιολογικός, ο ιαματικός, ο αθλητικός –γκολφ, ιστιοσανίδας, ο καταδυτικός, ο τουρισμός καζίνο, ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο θαλάσσιος, ο πολιτιστικός κι ο συνεδριακός.

Ο τουρισμός ,ως περιήγηση , χρονολογείται από την αρχαιότητα και πλήθος πληροφοριών (ταξιδιωτικών, γεωγραφικών, ιστορικών κ.α.) οφείλονται σ' αυτόν. Οι πρώτες ειδικές μορφές τουρισμού ,που χάνονται στα βάθη των αιώνων, δημιουργήθηκαν κυρίως λόγω θρησκευτικών, αθλητικών κι εκπαιδευτικών λόγων .

Η μεταστροφή του ταξιδιού περιήγησης σε τουρισμό χρονολογείται στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και ήδη από τα μέσα του αιώνα εξελίσσεται σε « βιομηχανία » για πολλές χώρες καθώς επίσης και για πολλές ταξιδιωτικές επιχειρήσεις .

Ο ελληνικός τουρισμός, που χρονολογείται από το 1950, αναπτύχθηκε αρχικά ως παραθεριστικός, περιηγητικός και πολιτιστικός καθώς δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση από πλευράς δημοσίου τομέα στη δημιουργία αντίστοιχων έργων υποδομής.

Το πρότυπο αυτό του τουρισμού εμπλουτίσθηκε σταδιακά, μέσα στις δεκαετίες του '50 και '60, από το δημόσιο τομέα πάντα και ειδικότερα από τον ΕΟΤ, με συμπληρωματικά έργα υποδομής για την ανάπτυξη θεραπευτικού και ορεινού τουρισμού και αργότερα με διευκολύνσεις ελλιμενισμού και ανεφοδιασμού θαλαμηγών σκαφών σε υφιστάμενα λιμάνια για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, ενώ ήδη είχαν αρχίσει οι κρουαζιέρες στα νησιά. Η δημιουργία του Καζίνο προσέδωσε στο νησί τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα του φημισμένου θέρετρου της εποχής εκείνης.

Στην αρχή της δεκαετίας του '70, ακολουθώντας το πρότυπο της τουριστικής Ισπανίας, προγραμματίσθηκαν μεγάλης κλίμακας σύνθετα

προγράμματα πολλαπλών τουριστικών δραστηριοτήτων σε εκτάσεις ιδιοκτησίας του ΕΟΤ, όπως το golf Αφάντου Ρόδου, το οποίο χρονολογείται από την εποχή εκείνη.³

Κάποια από τα προβλήματα του τουρισμού της Ελλάδας, που αποτελούν και προβλήματα της Ρόδου, αναλύθηκαν κατά τη διάρκεια της 21ης διεθνούς εκθέσεως τουρισμού «Philoxenia» από το Εθνικό Συμβούλιο Τουρισμού, υπό την προεδρία του τότε υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, Δημήτρη Αβραμόπουλου, τα οποία είναι :

1. ο υψηλός βαθμός εποχικότητας που επιδρά στο κόστος και στην ποιότητα του τουριστικού προϊόντος.
2. το χαμηλό ποιοτικό κέντρο βάρους του προϊόντος (καταλύματα, υπηρεσίες κ.ά.)
3. οι τιμές του τουριστικού προϊόντος γίνονται αντιληπτές από τους τουρίστες ως πολύ υψηλές και ασταθείς.
4. οι προβληματικές και ελλιπείς μεταφορικές διασυνδέσεις στη χώρα και ιδιαίτερα στα νησιά.
5. οι ελλιπείς δημόσιες υποδομές ιδίως στις πύλες εισόδου της χώρας.
6. οι ελλιπείς υπηρεσίες από υποστηρικτικούς φορείς (προσωπικό αεροδρομίων, οδηγοί ταξί κ.ά.)
7. η μη αξιοποίηση το ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για του μοναδικού φυσικού και πολιτιστικού πλούτου που διαθέτει η χώρα μας. Στο παρελθόν η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού ήταν ευκαιριακή.
8. οι ελλιπείς υποδομές και πληροφοριακές ενδείξεις (σήμανση).
9. οι ανεπαρκείς συγκοινωνιακές διασυνδέσεις (πλοία και αεροπλάνα).
10. οι ελλείψεις σε βασικές υποδομές (ανεπάρκεια ηλεκτρικού ρεύματος και νερού, προβλήματα στη διαχείριση στερεών αποβλήτων και λυμάτων, μη ολοκληρωμένα συγκοινωνιακά έργα κ.ά.).
11. η έλλειψη οργανωμένων υποδομών φιλοξενίας σε εισόδους αρχαιολογικών χώρων και μουσείων. Η λειτουργία καντινών ή μικρο-καταστημάτων πώλησης αναμνηστικών αντικειμένων, στεγαζόμενα σε πρόχειρες κατασκευές από

³Χατζηπαπάκης Στ., Ρηγιού Σ., Χατζηγιάννου Α., «Δωδεκάνησα», Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Δωδεκανήσου, Ρόδος, 2005, σελ. 64-67.

λαμαρίνα ή παλαιά τροχόσπιτα, προκαλώντας μια δυσάρεστη αντίθεση στην εικόνα των χώρων που επισκέπτονται οι τουρίστες.

12. η έλλειψη εγκαταστάσεων αποχέτευσης, λυμάτων ,πούλμαν και σκαφών με αποτέλεσμα την απόρριψη τους κατά τρόπο ανεξέλεγκτο και οπουδήποτε σε νυχτερινές ώρες.

13. η περιφερειακή ανάπτυξη συνδέεται άμεσα με την προσβασιμότητα και τις συγκοινωνιακές υποδομές και υπηρεσίες και η χώρα μας παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από περιοχή σε περιοχή⁴.

Όσα προαναφέρθηκαν αποτελούν δυστυχώς ορισμένα μόνο από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το νησί της Ρόδου .

Παρόλα ταύτα η συγκεκριμένη εργασία θα επικεντρωθεί στα οφέλη των εναλλακτικών μορφών.

Οι ειδικές μορφές τουρισμού είναι πλέον εκείνες που σε συνδυασμό με το κλασικό «ήλιος –θάλασσα –αμμουδιά» ,γνωστό ως τα τρία ‘‘s’’ (sea –sun – sand), μπορούν να προσελκύσουν τουρίστες υψηλής εισοδηματικής στάθμης και να αμβλύνουν την τουριστική περίοδο.

⁴ <http://www.sete.gr>

ΜΕΡΟΣ Ι

Ι. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η τουριστική εκπαίδευση, σε τριτοβάθμιο, προπτυχιακό επίπεδο στην Ελλάδα παρέχεται από: τα Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων σε 7-8 Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και από δύο Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης στη Ρόδο και τον Άγιο Νικόλαο στην Κρήτη, καθώς επίσης και από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, στο οποίο λειτουργεί κατεύθυνση Τουρισμού από το 1996.

Σε μεταπτυχιακό επίπεδο λειτουργούν τρία προγράμματα σπουδών σε ΑΕΙ, τα οποία έχουν καταξιωθεί τόσο μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας, όσο και στον χώρο της τουριστικής βιομηχανίας. Στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (στην Χίο), λειτουργεί το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σχεδιασμού, Διοίκησης και Πολιτικής του Τουρισμού, στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς λειτουργεί το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο προσφέρεται με την μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων.

Ακόμη υπάρχουν και οι σχολές του ΟΤΕΚ και οι ιδιωτικές τουριστικές σχολές⁵.

Το ερώτημα όμως που γεννάται είναι κατά πόσο ανταποκρίνεται η παρεχόμενη ελληνική τουριστική εκπαίδευση στις σημερινές ανάγκες, τόσο της ελληνικής όσο και της διεθνούς αγοράς, λαμβάνοντας πάντα υπόψη και τους ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης της τεχνολογίας.

Δυστυχώς η απάντηση του παραπάνω ερωτήματος δεν είναι θετική και σύμφωνα και με τον πρώην υπουργό Τουρισμού, Νίκο Σκουλά δεν ανταποκρίνεται ικανοποιητικά παρά μόνο μερικώς, σε επίπεδο τεχνικών δεξιοτήτων και σχεδόν καθόλου σε επίπεδο ανώτατης παιδείας και εκπαίδευσης.

⁵ <http://www.traveldailynews.gr>

II. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η εποχικότητα στον τουρισμό είναι ένα σχετικά πρόσφατο φαινόμενο, το οποίο απασχολεί όλους τους διεθνείς τουριστικούς οργανισμούς, τις εθνικές κυβερνήσεις και τις επιχειρήσεις του τουριστικού κυκλώματος για το τι μέλλει γενέσθαι. Το φαινόμενο της εποχικότητας στην περίπτωση του Μεσογειακού τουρισμού στον οποίο ανήκει και η Ελλάδα, που προσφέρει το πρότυπο των «θερινών διακοπών», βασισμένων στον ήλιο, τη θάλασσα και τις παραλίες (sea, sun, sand), μπορεί να προσδιοριστεί εννοιολογικά ως «οι χρονικές αποκλίσεις που παρουσιάζει ένας τουριστικός προορισμός από τα χρονικά συμβατικά όρια της τουριστικής περιόδου»⁶ η οποία για το νησί της Ρόδου αρχίζει την 1^η Απριλίου και τελειώνει την 31^η Οκτωβρίου (214 ημέρες).

Συγκεκριμένα στην περίπτωση της Ρόδου με βάση τα στοιχεία των αφίξεων του οργανωμένου τουρισμού της περιόδου 1998-2001, οι μήνες της τουριστικής αιχμής συγκεντρώνουν μέσο ετήσιο ποσοστό 55,6% με αυξητικές τάσεις αφού το 2001 συκέντρωσε το 56,50%, ενώ οι υπόλοιποι μήνες (Απρίλιος, Μάιος, Ιούνιος και Οκτώβριος) συγκεντρώνουν το 43,8%, από το οποίο ο Απρίλιος συμμετέχει με ποσοστό κάτω του 5%. Ο Απρίλιος έχει σχεδόν χαθεί για τη Ρόδο και η όποια κίνηση παρουσιάζει οφείλεται στον μαθητικό τουρισμό και στον τουρισμό των εορτών του Πάσχα των καθολικών, αφού τα τελευταία χρόνια τα θερινά προγράμματα των οργανωτών ταξιδιών (tour operators) αρχίζουν μια βδομάδα πριν το Πάσχα, ενώ μεγάλοι αγγλικοί οργανισμοί θεωρούν τον Απρίλιο ότι ανήκει στους χειμερινούς μήνες από πλευράς κατάρτισης προγραμμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι πέντε μήνες της χειμερινής περιόδου (Νοέμβριος – Μάρτιος) συγκεντρώνουν οργανωμένο τουρισμό σε ποσοστό που δεν ξεπερνά το 0,5%.

Η συρρίκνωση της τουριστικής δραστηριότητας απασχόλησε την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία από τα μέσα του 1992 είχε θεσπίσει α)κοινοτικές δράσεις για τον χρονικό κατακερματισμό των διακοπών με σκοπό την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και β)μέτρα προσέλκυσης τουριστικής ζήτησης κατά τη χειμερινή περίοδο, καθώς δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στους τουριστικούς

⁶ Πετρίδου, Κ., «12 μήνες τουρισμός», εφημ., *Η Ροδιακή*, 26 Ιουλίου 2006.

προορισμούς και στις τουριστικές επιχειρήσεις προς. Επίσης και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού με τον «Κώδικα Δεοντολογίας για τον Τουρισμό» (Σαντιάγο της Χιλής 1999), προτρέπει τις κυβερνήσεις και τις τουριστικές επιχειρήσεις στα πλαίσια της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης να επιδιώκουν την χρονική και χωρική κλιμάκωση της κίνησης των τουριστών και την όσο το δυνατόν καλύτερη κατανομή των διακοπών, ώστε να περιορίζεται η πίεση των τουριστικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον και να επαυξάνονται οι ευεργετικές τους επιδράσεις στην τουριστική βιομηχανία και την τοπική οικονομία⁷.

Στο πρόγραμμα του Υπουργείου Ανάπτυξης «Τουρισμός – Στόχοι και προτεραιότητες» που καταρτίσθηκε στα πλαίσια του Γ'ΚΠΣ, προβλέπονται ενέργειες και δράσεις για τη μείωση της εποχικότητας της τουριστικής δραστηριότητας, όπως ολοκληρωμένες δράσεις εναλλακτικού τουρισμού, μέτρα προσέλκυσης χειμερινής τουριστικής ζήτησης, μέτρα ενίσχυσης εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής (μαρίνες, συνεδριακά κέντρα, γήπεδα γκολφ, κέντρα θαλασσοθεραπείας, υδροθεραπευτήρια κτλ.) καθώς και ενισχύσεις για ανάλογες ιδιωτικές επενδύσεις.

Παράγοντες που επηρεάζουν την εποχικότητα:

1. Ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός που διακινείται στους προορισμούς της Μεσογείου, έχει κατά κανόνα ως κίνητρο τον ήλιο, τη θάλασσα και την παραλία (sun, sea, sand), για να επιλέξει τον τόπο των διακοπών του. Είναι επόμενο λοιπόν να προτιμά τους μήνες εκείνους με τις ευνοϊκότερες κλιματολογικές συνθήκες, που του επιτρέπουν να απολαύσει τα στοιχεία της προτίμησής του. Η συρρίκνωση του Απριλίου δεν αποκλείεται να οφείλεται σε κάποιο βαθμό σε αλλαγή του κλίματος που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια και εκδηλώνεται στην περίπτωση της Ρόδου με συχνότερες βροχοπτώσεις και πτώση της θερμοκρασίας του αέρα και της θάλασσας.
2. Η τουριστική προσφορά στους νησιώτικους και παράκτιους προορισμούς γενικά και ειδικότερα στο νησί έχει δημιουργηθεί χωρικά

⁷ Κοκκώσης Χ., Τσάρτας, Π., «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», Κριτική, Αθήνα, 2001, σελ. 35.

και λειτουργικά κατά τέτοιο τρόπο και με προδιαγραφές που ανταποκρίνονται σχεδόν αποκλειστικά στις ανάγκες και τις επιθυμίες του τουρισμού των θερινών διακοπών. Παραλιακά ξενοδοχεία με εξωστρεφείς και κατά κανόνα υπαίθριες συμπληρωματικές λειτουργίες είναι η κυρίαρχη μορφή καταλύματος. Ελάχιστα ξενοδοχεία διαθέτουν εσωτερικούς χώρους και εγκαταστάσεις που να μπορούν να φιλοξενήσουν τους πελάτες τους όταν οι καιρικές συνθήκες δεν τους επιτρέπουν να απολαύσουν τον ήλιο και τη θάλασσα. Το μεγάλο μας πρόβλημα είναι να βρούμε εναλλακτικές λύσεις απασχόλησης ψυχαγωγίας των επισκεπτών μας για τις ημέρες που επικρατούν δυσμενείς καιρικές συνθήκες με ειδικά ενδεχομένως προγράμματα «βροχερών ημερών».

3. Η δημιουργία νέων προορισμών τουρισμού θερινών διακοπών και η αύξηση της τουριστικής προσφοράς σε καταλύματα που ξεπερνά κατά πολύ την τουριστική ζήτηση. Έτσι οι καταναλωτές τουρίστες έχουν την ευχέρεια να εξασφαλίσουν διαμονή στους δημοφιλείς μήνες της αιχμής, σε αντίθεση με τις παλαιότερες εποχές, όπου η περιορισμένη προσφορά οδηγούσε σ' ένα καλύτερο χρονικό καταμερισμό της ζήτησης και συνεπώς αποσυμφόρηση της αιχμής. Η περίπτωση της Ελλάδας είναι χαρακτηριστική. Πριν μερικά χρόνια μοναδικοί σχεδόν προορισμοί οργανωμένου μαζικού τουρισμού ήταν η Αθήνα, η Κρήτη, η Ρόδος και η Κέρκυρα. Σήμερα αν ανατρέξει κανείς στα θερινά προγράμματα των μεγάλων οργανωτών ταξιδιών (TUI, NEKERMANN, THOMSON, AIR TOUR κτλ.) θα διαπιστώσει ότι έχουν προστεθεί σ' αυτούς η Κως, η Κάρπαθος, η Μύκονος, η Σαντορίνη, η Σάμος, η Χίος, η Μυτιλήνη, η Κεφαλονιά, η Σκιάθος, η Καβάλα – Θάσος κ.α. Η Ρόδος ήταν η «αποικία» των Σκανδιναβών, κάτι το οποίο δεν υφίσταται πλέον.
4. Η κοινωνική οργάνωση από άποψη κυρίως των πληρωμένων διακοπών είναι τέτοια ώστε οι μεγάλες μάζες του πληθυσμού που συγκροτούν τον οργανωμένο τουρισμό, όπως είναι οι εργαζόμενοι με σχέση εξαρτημένης εργασίας, οι μαθητές και φοιτητές και οι λοιπές επαγγελματικές ομάδες εποχιακής απασχόλησης, σχεδόν υποχρεωτικά κατευθύνονται στους μήνες της αιχμής, αφού τότε

χορηγούνται οι άδειες , τότε κλείνουν τα σχολεία και τα Πανεπιστήμια, με αποτέλεσμα οι κοινωνικές αυτές ομάδες να «παρασύρουν» και άλλες που σε κάποιο βαθμό συνδέονται ή εξαρτώνται από αυτές. Τον Αύγουστο για παράδειγμα κλείνουν κατά παράδοση τα εργοστάσια και οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι δημόσιες υπηρεσίες διατηρούν θα έλεγε κανείς ένα ελάχιστο «προσωπικό ασφαλείας». Δεν είναι τυχαίο ότι στη Γαλλία και την Ισπανία έχει διαμορφωθεί μια ειδική μορφή τουρισμού ο «Αυγουστιάτικος τουρισμός».

5. Η αδιάφορη στάση των οργανωτών ταξιδιών στο πρόβλημα της εποχικότητας, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την επιμήκυνση, της τουριστικής περιόδου, γιατί τα ειδικά προγράμματα χειμερινού τουρισμού στην Ελλάδα, δεν φαίνεται να είναι στις άμεσες προτεραιότητες τους. Τα κίνητρα που ζητούν οι tour operators τόσο για την επιμήκυνση της θερινής περιόδου, όσο και για τον χειμερινό τουρισμό, και ιδιαίτερα οι χαμηλές τιμές των ξενοδοχείων, είναι τέτοια, που ξεπερνούν τις δυνατότητες του κρατικού τομέα και των επιχειρήσεων που καλούνται στην ουσία να επιδοτήσουν τον τουρισμό της εποχής αυτής, χωρίς προοπτική μελλοντικής κερδοφορίας, όπως επιβεβαιώνει η εμπειρία από τα κατά καιρούς πειραματικά προγράμματα της Ρόδου. Έτσι όχι μόνο περιορίζονται στα θερινά προγράμματα αλλά με τις πιέσεις που ασκούν για «ειδικές προσφορές» αποδυναμώνουν τους ακραίους μήνες, αφού στην πραγματικότητα αξιώνουν τιμές από τα ξενοδοχεία κάτω του κόστους⁸.

Η εποχικότητα έχει προκαλέσει μια σειρά από σοβαρές αρνητικές παρενέργειες σ' όλο το φάσμα του τουριστικού κυκλώματος. Οι επιπτώσεις από τη συσσώρευση της τουριστικής κίνησης στους μήνες της αιχμής είναι εμφανείς στο περιβάλλον (φυσικό, πολιτιστικό, δομημένο, ανθρωπογενές), στις τουριστικές επιχειρήσεις (ιδιαίτερα οι ξενοδοχειακές), στις ενδιάμεσες επιχειρήσεις (αεροπορικές εταιρείες ναυλωμένων πτήσεων (charter flights)) καθώς και στους ίδιους τους επισκέπτες (διακοπές ρεύματος, κυκλοφοριακή συμφόρηση, ουρές στις στάσεις και στις θυρίδες, στοίβαγμα στις παραλίες και στα κέντρα κτλ.).

⁸ <http://www.ecocrete.gr>

Το πρόβλημα της εποχικότητας πρέπει να αντιμετωπισθεί από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και παράγοντες του τουρισμού με την κατάλληλη σοβαρότητα, μέσω προγραμματισμού για την υλοποίηση κατάλληλων πολιτικών και δράσεων που σταδιακά θα αμβλύνουν την εποχικότητα και θα επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο με μελλοντικό στόχο την ανάπτυξη τουρισμού όλων των εποχών.

Προτάσεις για επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου της Ρόδου σε γενικές γραμμές είναι:

1. Η ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (συνεδριακού, αθλητικού, υγείας, οικοτουρισμού κτλ.)
2. Η παροχή οικονομικών και φορολογικών κινήτρων στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις για τον εκσυγχρονισμό τους και για την ανακούφιση του υψηλού λειτουργικού τους κόστους τον χειμώνα ώστε να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους.
3. Η εξασφάλιση κινήτρων στους οργανωτές ταξιδιών (tour operators), ανάλογων με εκείνα που προσφέρουν ανταγωνίστριες χώρες, ώστε να πεισθούν να επιμηκύνουν τα θερινά τους προγράμματα.
4. Η οργάνωση πολιτιστικών, καλλιτεχνικών, αθλητικών κτλ εκδηλώσεων, οι οποίες πρέπει να εξελιχθούν σε θεσμούς ώστε να λειτουργήσουν ως στοιχεία τουριστικής έλξης. Ο ρόλος των ΟΤΑ και των πολιτιστικών και αθλητικών οργανώσεων στον τομέα αυτό, όπως έχει αποδειχθεί στην Ρόδο, είναι αποφασιστικός.
5. Η δημιουργία ενός αντιπροσωπευτικού οργάνου νομαρχιακού επιπέδου που θα κατευθύνει και θα συντονίζει όλες τις σχετικές ενέργειες και δράσεις από τους εμπλεκόμενους φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα⁹.

⁹ Τσίτουρας, Αν., «Η εποχικότητα του τουρισμού στην Ελλάδα και τις ανταγωνίστριες χώρες», ΙΤΕΠ, 1998, σελ 35-36.

iii. ALL INCLUSIVE:

ΘΕΤΙΚΟ Ή ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ;

All inclusive σημαίνει ότι είναι όλα (γεύματα, σνακ, ποτά, αναψυκτικά, γλυκά κτλ) συμπεριλαμβανόμενα σε μία μόνο τιμή, με τη μοναδική υποχρέωση του τουρίστα να φοράει ένα βραχιολάκι¹⁰!

Η ιδέα του **all-inclusive** αναπτύχθηκε αρχικά σε προορισμούς όπως η Καραϊβική, όπου υπήρχε επικινδυνότητα για τον τουρίστα να κυκλοφορήσει σε χώρους εκτός των ξενοδοχείων, έπειτα όμως λόγω των οικονομικών δυσχερειών που επικρατούν παγκοσμίως, καθώς και των διάφορων ασυνείδητων επαγγελματιών, οι οποίοι κερδοσκοπούσαν εις βάρος των τουριστών επεκτάθηκε σε πολλούς προορισμούς ανά τον κόσμο, καθώς επίσης και στην χώρα μας. Το Φαληράκι, όπου βρίσκεται συγκεντρωμένο μεγάλο μέρος των ξενοδοχείων του νησιού, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα, μόνο δύο από τα ξενοδοχεία πέντε και τεσσάρων αστέρων δεν λειτουργούν ως all inclusive¹¹. Η αιτία αυτής της αλματώδους επέκτασης του συστήματος «βραχιολάκι», όπως αποκαλείται το all inclusive, είναι η δυνατότητα που προσφέρει στον τουρίστα να γνωρίζει εκ των προτέρων το συνολικό κόστος των διακοπών του και όλων των καταναλώσεων του σε τρόφιμα και ποτά.

Το all inclusive είναι μια τάση η οποία επιβλήθηκε από τους μεγάλους tour operators και στην οποία αναγκάζονται να συμμετάσχουν και οι Ρόδιοι επιχειρηματίες για την εύρυθμη λειτουργία των ξενοδοχείων τους.

Το all inclusive όμως έχει προκαλέσει μεγάλα προβλήματα στους καταστηματαρχες, διότι τα μεγάλα ξενοδοχεία (άνω των 200 κλινών) εγκλωβίζουν τους τουρίστες, με αποτέλεσμα οι υπόλοιπες επιχειρήσεις εκτός των ξενοδοχείων να μένουν δίχως πελατεία.

Βέβαια η ασυνειδησία ορισμένων είναι αυτή που προκάλεσε το σύστημα βραχιολάκι, η προχειρότητα, η αισχροκέρδεια, η εκμετάλλευση των τουριστών επέφερε το συγκεκριμένο σύστημα. Όλα αυτά πρέπει να τα αναλογιστούν οι επιχειρηματίες που διαμαρτύρονται τώρα, πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι εκείνοι είναι αυτοί, οι οποίοι οφείλονται κατά ένα μεγάλο ποσοστό για την επέκταση του συγκεκριμένου συστήματος. Η λύση του προβλήματος δεν είναι

¹⁰ Για την διευκόλυνση των υπαλλήλων των ξενοδοχείων, εύκολη αναγνώριση των πελατών all inclusive.

¹¹ Σαλβάνος, Σπ., «All-inclusive: Τα βραχιολάκια της συμφοράς», εφ. *Πρόσδος*, 22 Ιουνίου 2006.

σίγουρα η άρνηση των ιδιοκτητών ξενοδοχείων στους πελάτες all inclusive, είναι ένα φαινόμενο, το οποίο όχι μόνο δεν πρόκειται να περιοριστεί αλλά αντίθετα θα διευρυνθεί σε μεγάλο βαθμό, σύμφωνα με την κοινή γνώμη των κ.κ Σταύρο Ανδρεάδη, Πρόεδρο του ΣΕΤΕ και Ιωάννη Ιατρίδη, Πρόεδρο της ΑΝ.ΔΩ. Αυτή είναι η μία όψη του νομίσματος όμως, διότι από την άλλη το σύστημα all inclusive έχει επιφέρει μια πληρότητα στα ξενοδοχεία της τάξεως του 100%, κατά τους μήνες Ιούνιο - Ιούλιο – Αύγουστο, έχει επιμηκύνει την τουριστική περίοδο καθώς επίσης έχει αυξήσει τις αφίξεις τουριστών στο νησί κατά το πρώτο εξάμηνο του 2006 κατά 12%.

Η λύση του προβλήματος που προκαλεί το σύστημα all inclusive βρίσκεται στην δημιουργία εναλλακτικών τρόπων συνεργασίας μεταξύ ξενοδοχείων και επιχειρήσεων, κι όχι στις διαμαρτυρίες, στις εντάσεις και στην επίρριψη ευθυνών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν ξενοδόχοι της βόρειας Ελλάδας, οι οποίοι ξεκίνησαν συνεργασίες με εστιάτορες διευρύνοντας κατά αυτό τον τρόπο το σύστημα all inclusive και σε επιχειρήσεις εκτός ξενοδοχείων.

ΜΕΡΟΣ II

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

«Στις εναλλακτικές μορφές περιλαμβάνονται, όσες έχουν ως βασικό χαρακτηριστικό τους την αντίθεση στο κλασικό πρότυπο του μαζικού τουρισμού, έχοντας ως αφετηρία την ανάγκη προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη φυσική ζωή.»¹²

Η συμμετοχή των τουριστών στις δραστηριότητες αυτών των εναλλακτικών μορφών είναι κατά κύριο λόγο ενεργή.

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια αναπτύσσονται όλο και πιο συστηματικά οι ειδικές μορφές τουρισμού, που προσφέρουν τη δυνατότητα στους ταξιδιώτες να εμπλουτίσουν τις δραστηριότητές τους και με προγράμματα εξειδικευμένων δράσεων, όπως είναι ο θεραπευτικός-ιαματικός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός, ο οικολογικός τουρισμός, ο αγροτουρισμός κ.λπ. Έτσι, η χώρα αποτελεί πλέον έναν προσφιλή τουριστικό προορισμό όχι μόνο για διακοπές «κλασσικού τύπου», αλλά και για όσους επιθυμούν να πραγματοποιήσουν εναλλακτικές διακοπές, αναζητώντας εκτός από την ξεκούραση και την απόλαυση των αξιοθέατων της χώρας και τη μοναδική εμπειρία που προσφέρουν η φύση και τα «προϊόντα» της, ο θρησκευτικός πολιτισμός της αλλά και οι εξειδικευμένες υποδομές της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας.

Στις νέες μορφές τουρισμού περιλαμβάνονται όσες αναπτύχθηκαν μετά ή παράλληλα με το μαζικό οργανωμένο τουρισμό και συχνά σε σχέση με αυτόν. Η σχέση αυτή εμφανίζεται είτε ως συμπληρωματική, είτε ως αντιθετική με την έννοια της εξυπηρέτησης, μέσω νέων μορφών προσφοράς, νέων αναγκών των τουριστών και ιδιαίτερα κάποιων ομάδων τους (τουρισμός για οικογένειες με μικρά παιδιά, για συνταξιούχους τρίτης ηλικίας, για γυμνιστές, κλπ.). Οι νέες μορφές εξελισσόμενες κατέληξαν να λειτουργούν με οργανωμένη και συχνά μαζική μορφή, διαφέροντας από τον κλασικό μαζικό τουρισμό μόνο στο θέμα της εξειδικευμένης προσφοράς.

Εννοιολογικά υπάρχουν ειδικές μορφές που μπορούν να θεωρηθούν και νέες και εναλλακτικές (π. χ. γυμνιστικός), ενώ σε άλλες περιπτώσεις η διαφορετική διάρθρωση της προσφοράς (οργάνωση, διαφήμιση, υποδομή, τύποι πελατών κλπ.) καθορίζει αν μια ειδική μορφή πρέπει να περιληφθεί τόσο

¹² <http://www.tee.gr>

στις νέες όσο και στις εναλλακτικές (π.χ. οικολογικός, συμπλέγματα αγροτουρισμού). Συχνό είναι επίσης το φαινόμενο ο τίτλος που ορίζει τα χαρακτηριστικά κάποιας ειδικής μορφής (π.χ. τουρισμός υγείας) να συνδέεται και με υπηρεσίες του μαζικού τουρισμού (π.χ. όσοι ταξιδεύουν για λόγους υγείας στο εξωτερικό). Η αναζήτηση του αρχικού κινήτρου στην περίπτωση αυτή μας δείχνει αν πρόκειται για ειδική μορφή ή όχι.

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η έννοια του αθλητικού τουρισμού αναφέρεται σε όλες τις μορφές ενεργητικής και παθητικής ανάμιξης σε αθλητικές δραστηριότητες όπου η συμμετοχή είναι τυχαία ή οργανωμένη και γίνεται για επαγγελματικούς ή μη λόγους με προϋπόθεση τη μετακίνηση μακριά από τον τόπο διαμονής και εργασίας.

Σήμερα ο αθλητισμός και ο τουρισμός αποτελούν δύο μεγάλους κοινωνικούς θεσμούς, που έχουν σε πολλές περιπτώσεις άμεσες αλληλεπιδράσεις. Οι δύο αυτοί θεσμοί γιγαντώθηκαν ειδικότερα μετά το 1960 και αποτελούν σήμερα δύο κερδοφόρες βιομηχανίες που αποφέρουν τεράστια κέρδη. Ο συνδυασμός που προκύπτει από τις τουριστικές και τις αθλητικές δραστηριότητες και η ταύτιση του χρόνου των διακοπών με το χρόνο της πραγματοποίησης των μεγάλων αθλητικών γεγονότων αποτέλεσαν τη γενεσιουργό αιτία του αθλητικού τουρισμού.

Ο όρος "αθλητικός τουρισμός" χρησιμοποιείται από το 1985 και διεκδικεί ένα πολύ σημαντικό μερίδιο της διεθνούς τουριστικής αγοράς. Ο επίσημος ορισμός του αθλητικού τουρισμού είναι: "Όλες οι μορφές ενεργητικής και παθητικής ανάμιξης σε αθλητικές δραστηριότητες, όπου η συμμετοχή είναι τυχαία ή οργανωμένη, γίνεται για επαγγελματικούς ή μη λόγους και προϋποθέτει μετακίνηση μακριά από τον τόπο διαμονής και εργασίας"¹³.

Ο αθλητικός τουρίστας, θα πρέπει να ταξιδεύει είτε για εργασία είτε για αναψυχή, με στόχο να συμμετάσχει παθητικά ή ενεργητικά με οργανωμένο και ανεξάρτητο τρόπο σε μεμονωμένα ή πολλαπλά αθλήματα. Με βάση αυτό τον ορισμό, αθλητικός τουρίστας μπορεί να θεωρηθεί και ο κοινός τουρίστας του ξενοδοχείου διακοπών, που όμως επιλέγει το θέρετρο γιατί παρέχει τις απαραίτητες αθλητικές υποδομές και προγράμματα στα οποία είναι διατεθειμένος να αφιερώσει ένα σημαντικό τμήμα του χρόνου του. Σύμφωνα με έρευνα της κ. Ελένης Γλυνιά, καθηγήτριας στο ΤΕΦΑΑ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οι μορφές του αθλητικού τουρισμού είναι:

- i. Ο προπονητικός τουρισμός – οι επαγγελματικές ομάδες.
- ii. Η παρακολούθηση - θέαση γεγονότων (Φίλαθλοι επισκέπτες).

¹³<http://www.e-telescope.gr>.

iii. Η συμμετοχή σε μεγάλα γεγονότα (π.χ. μαραθώνιοι πόλεων, τοπικά αθλητικά τουρνουά, διάφορα ράλι, πολυήμερες εκδηλώσεις υπαίθριων δραστηριοτήτων).

iv. Οι υπαίθριες δραστηριότητες (εκδρομείς του σαββατοκύριακου),

v. Η άθληση - ψυχαγωγία ξενοδοχείων (ειδικές δραστηριότητες που διοργανώνουν οι μεγάλες κυρίως ξενοδοχειακές μονάδες).

❖ **Μοντέλα αθλητικού τουρισμού**

1. Το πρώτο μοντέλο είναι του Hall (1992), ανάλογα με τα κίνητρα που έχει ο συμμετέχων, θέτοντας σαφείς διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα σε άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Δηλαδή όταν η δραστηριότητα είναι ήπια και η συμμετοχή μη ανταγωνιστική, τότε ο αθλητικός τουρισμός τείνει προς τον τουρισμό υγείας. Όταν η δραστηριότητα είναι έντονη και ο ανταγωνισμός υψηλός, ο αθλητικός τουρισμός λαμβάνει την πιο χαρακτηριστική μορφή του, με τη συμμετοχή σε αθλητικές διοργανώσεις κορυφής.

2. Ένα άλλο μοντέλο (Standeven & Knop, 1998), που παρουσιάζει όλους τους τύπους του αθλητικού τουρίστα και τις πιθανές δραστηριότητες του, μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μάρκετινγκ για τις ομάδες - στόχους.

3. Το τρίτο μοντέλο του Kurtzmann (1992) περιορίζεται στο ότι μπορεί να προβλέψει την επισκεψιμότητα του προορισμού ενός αθλητικού γεγονότος και βάσει της πρόβλεψης να σχεδιαστούν οι διάφορες υπηρεσίες, η διαθεσιμότητα κλινών κ.λ.π.

Οι τουρίστες που εντάσσονται στον αθλητικό τουρισμό ανήκουν σε επτά κατηγορίες ανάλογα με τον βαθμό εμπλοκής τους στην αθλητική δραστηριότητα και είναι:

1. Οι πρωταθλητές, 2. Οι αθλητές, 3. Οι νέοι αθλητές, 4. Οι «ερασιτέχνες» αθλητές, 5. Τουρίστες οι οποίοι αθλούνται συχνά, 6. Τουρίστες οι οποίοι αθλούνται όταν ταξιδεύουν και 7. Οι θεατές¹⁴.

Η Ρόδος λόγω φυσικού περιβάλλοντος και κλιματολογικών συνθηκών καθώς και των κατάλληλων υποδομών μπορεί να αποτελέσει έναν από τους δημοφιλέστερους προορισμούς αθλητικού τουρισμού. Προσφέρεται για

¹⁴ <http://www.papatzanis-yannis.com>

ιστιοσανίδα, ιστιοπλοΐα, ιππασία, kart, τένις, golf και τόσες άλλες δραστηριότητες.

Στην Ελλάδα βέβαια το είδος αυτό του τουρισμού δεν υπάρχει ως θεσμοθετημένο γνωστικό αντικείμενο. Όμως παρ' όλ' αυτά στο ΤΕΙ Κρήτης δημιουργήθηκε μια ερευνητική μονάδα, η τρίτη στον κόσμο, που προσχώρησε στο Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικού Τουρισμού. Σκοπός της είναι η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού ως πεδίου ερευνητικής, ακαδημαϊκής, επιχειρηματικής και επαγγελματικής ενασχόλησης¹⁵.

Τα οφέλη από την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού θα είναι μεγάλα και θα αφορούν καταρχήν στην επέκταση της τουριστικής περιόδου που τώρα περιορίζεται σε λίγους μήνες το καλοκαίρι. Ο αθλητικός τουρισμός είναι ένα εργαλείο, το οποίο αν χρησιμοποιηθεί σωστά μπορεί να αποφέρει μεγάλα κέρδη, να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, ακόμη και να συνεισφέρει στην πολιτιστική κουλτούρα των ανθρώπων.

Επίσης ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να φέρει στο νησί, τον ποιοτικό τουρισμό με επισκέπτες υψηλού εισοδηματικού επιπέδου, καθώς με τέτοιες δραστηριότητες συνήθως ασχολούνται άτομα που έχουν σημαντικά ποσά να διαθέσουν.

Τέλος αυτή η μορφή τουρισμού ενισχύει την επαναλαμβανόμενη κάθοδο τουριστών στο νησί, αφού έτσι λειτουργούν όσοι ασχολούνται με τον αθλητισμό, επιστρέφουν πάντα στο ίδιο μέρος για να συνεχίσουν τις εξερευνήσεις τους και να γνωρίσουν κάθε γωνιά του τόπου όπου έχουν περάσει καλά την πρώτη φορά.

Κάθε χρόνο διοργανώνονται πολλές αθλητικές εκδηλώσεις όπως διεθνής ποδηλατικός γύρος, διεθνείς αγώνες ιστιοσανίδας, διεθνείς αγώνες Beach Volley, τα "Διαγόρεια", διεθνής Πολιτιστικός Μαραθώνιος, Διεθνές Τουρνουά Τζούντο, Διεθνές Τουρνουά Καράτε, αγώνες πυγμαχίας, αγώνες Μπριτζ, κ.λ.π.

¹⁵ <http://www.chiosnews.com>

α. ΓΚΟΛΦ

Γήπεδο γκολφ στο Αφάντου

Η ανάπτυξη γηπέδων γκολφ αποτέλεσε βασικό μέλημα του ΕΟΤ από την δεκαετία του '60. Έτσι, στα περισσότερα ειδικά προγράμματα αξιοποίησης περιοχών ιδιοκτησίας ΕΟΤ, υπήρχε πρόβλεψη για γήπεδα γκολφ, επειδή το άθλημα αυτό θεωρήθηκε ως απαραίτητη συμπληρωματική εγκατάσταση για την προσέλκυση τουριστών υψηλού εισοδηματικού επιπέδου. Στα πλαίσια της πολιτικής καθιέρωσης του γκολφ ως συμπληρωματικής αθλητικής εγκατάστασης κατασκευάσθηκε το γκολφ Αφάντου Ρόδου (1972). Το γήπεδο του γκολφ αποτελεί ακόμη ένα τουριστικό πόλο έλξης για το νησί, κυρίως τουριστών υψηλής εισοδηματικής στάθμης.

Χαρακτηριστικά: Γήπεδο Γκολφ 18 τρυπών, παρ 73, 6800 γιάρδες, σχεδιασμένο από τον γνωστό σχεδιαστή γηπέδων Γκολφ, Ντόναλντ Χαραντίν. Το γήπεδο άρχισε να λειτουργεί τον Μάιο του 1973. Το γήπεδο έχει φυτευτεί με τα κατάλληλα είδη και ποικιλίες θάμνων, δένδρων και χλοοτάπητα ώστε να διατηρείται πράσινο όλο το χρόνο.

Η χρήση γηπέδου, τα μαθήματα γκολφ και ο εξοπλισμός (κάντις, αυτοκινητάκια, μπαστούνια, μπάλες κτλ.) είναι διαθέσιμα όλο το χρόνο σε λογικές τιμές.

Στο γήπεδο Γκολφ Αφάντου διοργανώνεται και ο αγώνας με την επωνυμία Rhodos Pro-Am & Rhodes Open υπό την αιγίδα της "Πανελληνίας Ένωσης

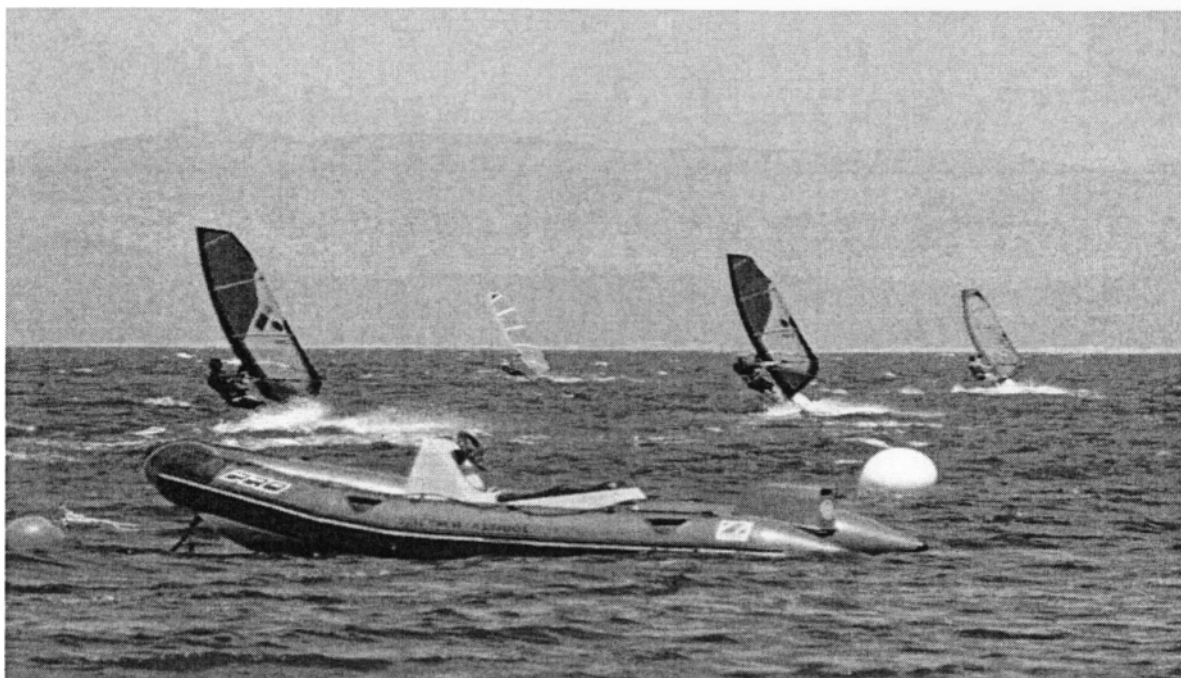
Επαγγελματιών του Γκολφ", (Ελληνικό PGA) και την συνεργασία και στήριξη τοπικών ομίλων¹⁶.

Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το γκολφ είναι ότι δίνει την ευκαιρία φυσικής κινητικότητας χωρίς να είναι κουραστικό, πράγμα που το κάνει κατάλληλο για κάθε ηλικία, ότι παίζεται μέσα στο πράσινο και ότι θεωρείται αθλητική δραστηριότητα κύρους.

Το Γκολφ Αφάντου είναι μια πλήρως οργανωμένη μονάδα Γκολφ, βρίσκεται κοντά στην παραλία Αφάντου (22 χλμ. από την πόλη της Ρόδου) - σε ένα από τα πιο όμορφα σημεία του νησιού, στην κεντρική λεωφόρο προς Λίνδο.

Βασική προϋπόθεση τουριστικής εκμετάλλευσης του αθλήματος γκολφ είναι η συμπλήρωση και δημιουργία της αναγκαίας υποδομής και η κατάλληλη προβολή της στο εξωτερικό.

β. ΙΣΤΙΟΣΑΝΙΔΑ

Πρασονήσι

Η ιστιοσανίδα (windsurfing) είναι ένα συναρπαστικό άθλημα για όλους τους ανθρώπους, ανεξαρτήτως ηλικίας και φύλου. Δεν απαιτεί ιδιαίτερη σωματική δύναμη, τουλάχιστον στην αρχή, τον κυριότερο ρόλο παίζει η σωστή τεχνική. Εκτός από διασκέδαση και ολυμπιακό άθλημα, το windsurfing έχει γίνει και επαγγελματικό σπορ από το 1985, καθώς και άθλημα επιδείξεων και αγώνων σε κλειστούς χώρους, όπου δημιουργούνται τεχνητά οι απαραίτητες συνθήκες. Καθώς στην Ρόδο οι καιρικές συνθήκες είναι ιδανικές (ήπιο κλίμα, κατάλληλη ένταση ανέμων κ.λπ.), τα τελευταία χρόνια, κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, πραγματοποιούνται ευρωπαϊκοί και παγκόσμιοι αγώνες (τουρνουά) και πρωταθλήματα, μερικοί από τους οποίους είναι από τους σημαντικότερους διεθνώς. Οι παραλίες Τριάντα, Φανές, Πρασονήσι και Θεολόγος είναι από τις πλέον κατάλληλες για το άθλημα της ιστιοσανίδας.

ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σήμερα στην Ευρώπη εκτιμάται ότι υπάρχουν πάνω από 3,5 εκατομμύρια ενεργοί δύτες, εκ των οποίων πάνω από 800.000 κάθε χρόνο πραγματοποιούν τουλάχιστον ένα καταδυτικό ταξίδι σε κάποιον καταδυτικό προορισμό. Κατά μέσον όρο οι δύτες αυτοί σε κάθε ταξίδι τους πραγματοποιούν 10 διανυκτερεύσεις και ξοδεύουν γι' αυτή τους τη δραστηριότητα πάνω από 1,4 δισ. ευρώ ετησίως, ενώ θα πρέπει να προστεθούν και επιπλέον 520 εκατ. ευρώ που ξοδεύουν σε έμμεσα ταξίδια. Συνολικά δηλαδή ξοδεύουν περίπου 2 δισ. ευρώ κάθε χρόνο. Από τους πιο δημοφιλείς καταδυτικούς προορισμούς στην Ευρώπη είναι η Ισπανία, η Μάλτα, η Κύπρος και η Ερυθρά Θάλασσα - Αίγυπτος, ενώ στον κατάλογο προστέθηκαν τα τελευταία χρόνια δύο νέες χώρες: η Κροατία και η Τουρκία¹⁷.

Από τα παραπάνω στοιχεία συμπεραίνουμε το μέγεθος της αγοράς ποιοτικού τουρισμού που μπορεί να προσελκύσει η Ελλάδα μέσα από αυτή την εναλλακτική μορφή τουρισμού. Το μόνο που χρειάζεται η χώρα είναι να ανοίξει την καταδυτική της αγορά και τη θάλασσα σε συνδυασμό με μια σωστή και πολύ καλή προβολή στο εξωτερικό. Πρέπει να υπάρξει νομοθετική ρύθμιση, καθώς επίσης πρέπει η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων να υποδείξει ποια μέρη της θάλασσας και του βυθού είναι αρχαιολογικοί χώροι, αφήνοντας το υπόλοιπο κομμάτι ελεύθερο για τους λάτρεις του υγρού στοιχείου και της ζωής που κρύβει μέσα του.

Οι προοπτικές ανάπτυξης του καταδυτικού τουρισμού στην Ελλάδα είναι τεράστιες, διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα όπως το γεγονός ότι είναι μια ασφαλής χώρα, είναι μέλος της ΕΕ, διαθέτει το ίδιο νόμισμα με τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη, έχει σταθερό και ήρεμο πολιτικό περιβάλλον, καθώς επίσης διαθέτει ολοκληρωμένες υποδομές, άριστες καιρικές συνθήκες, διαυγή και ζεστά νερά, μεγάλη ποικιλία θαλάσσιας ζωής - όπου η αλιεία είναι περιορισμένη - και μορφολογίας, αλλά και είναι πολύ κοντινός προορισμός για τους ευρωπαίους ταξιδιώτες.

¹⁷ στοιχεία από τη European Underwater Federation και την Recreational Scuba Training Council.

Στο νησί της Ρόδου, όπως και στα υπόλοιπα μέρη της Ελλάδας, η κατάδυση επιτρέπεται μόνο σε περιορισμένες περιοχές, όπως η Καλλιθέα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το μη έντονο ενδιαφέρον για κατάδυση από τους τουρίστες. Υπάρχουν καταδυτικά σκάφη δυναμικότητας 150 ατόμων που βρίσκονται στο λιμάνι της Ρόδου ενώ θα μπορούσαν, αντί να υπολειτουργούν, να εξυπηρετούν χιλιάδες τουρίστες.

Ο υπό ψήφιση νόμος επιχειρεί να βάλει τη χώρα στον παγκόσμιο χάρτη του καταδυτικού τουρισμού. Για το σκοπό αυτό οι διατάξεις του νομοσχεδίου είναι εναρμονισμένες με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, που θεσμοθετήθηκαν προ ολίγων μηνών (παροχή καταδυτικών υπηρεσιών υπό συνθήκες ασφαλείας, απελευθέρωση της αγοράς μέσα από διαδικασίες πιστοποίησης των επιχειρήσεων κλπ). Τα εν λόγω πρότυπα κατόπιν αιτήματος πολλών κρατών (Ιαπωνίας, Κίνας, Σιγκαπούρης, Αιγύπτου, Κένυας, κ.λπ.) βρίσκονται σήμερα στη διαδικασία να καταστούν παγκόσμια.

Κατά τη σύνταξη του νομοσχεδίου ελήφθησαν υπόψη οι παρατηρήσεις των συναρμόδιων υπουργείων Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, αλλά και αρκετές προτάσεις των επιχειρήσεων του κλάδου που ήδη δραστηριοποιούνται στη χώρα μας, ενώ παράλληλα έγινε προσπάθεια να θεσμοθετηθεί για πρώτη φορά ένα πλαίσιο για τη δημιουργία καταδυτικών πάρκων υψηλού επιπέδου οικολογικού τουρισμού.

Η εισροή συναλλάγματος κι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας δίνουν ένα σημαντικότερο κίνητρο για την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού στη χώρα μας, καθώς και την ανάδειξη της ως ενός από τους ωραιότερους καταδυτικούς προορισμούς.

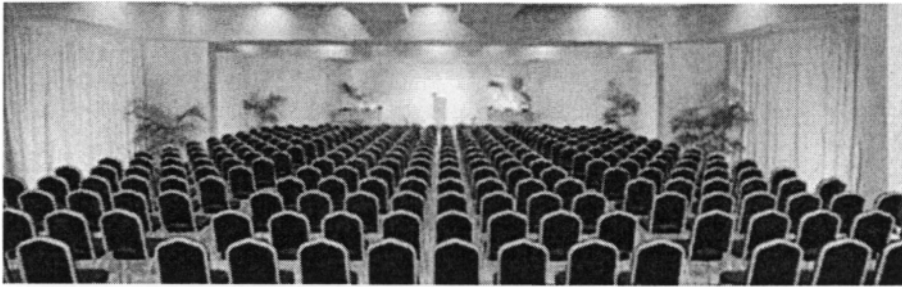
Εν πρώτοις υιοθετούνται πλέον και στην Ελλάδα τα ευρωπαϊκά πρότυπα στις καταδύσεις αναψυχής όπως αυτά έχουν ενταχθεί σε όλες τις χώρες μέλη της Ε.Ε και ισχύουν. Καθιερώνεται ένα σύστημα διαπίστευσης των Οργανισμών πιστοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των αυτοδωτών καθώς και των παροχέων καταδυτικών υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες αυτές διακρίνονται ανάλογα με το είδος τους, πιστοποιούνται η καθεμία χωριστά από διαπιστευμένο φορέα πιστοποίησης προϊόντων και χορηγείται για την πραγματοποίηση εκάστης, χωριστή άδεια από την αρμόδια Λιμενική Αρχή.

Παρέχονται επιπλέον οι αναγκαίες εκ του νόμου εγγυήσεις ότι παροχές των καταδυτικών υπηρεσιών θα είναι μόνο οι νομίμως κατέχοντες σχετική άδεια, μέσω της πρόβλεψης αφ' ενός ότι με απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας θα ορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις χορήγησης της άδειας ενώ θα τηρείται στο ΥΕΝ σχετικό μητρώο, και αφ' ετέρου αυστηρών ποινών στους παραβάτες.

Ο νόμος προσανατολίζεται στο άνοιγμα της αγοράς και την απελευθέρωση της καταδυτικής δραστηριότητας ενώ καταργεί και το προισχύσαν καθεστώς στις καταδύσεις. Παράλληλα όμως θεσπίζει ποικίλλες απαγορεύσεις και αυστηρές ποινές για τη διασφάλιση της υγείας και σωματικής ακεραιότητας των δυτών, της διεξαγωγής των ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών και των λοιπών θαλάσσιων δραστηριοτήτων, της προστασίας των βιότοπων και των ενάλιων αρχαιολογικών χώρων τόσο στην ανοιχτή θάλασσα όσο και στις περιοχές όπου υπάρχει η προοπτική δημιουργίας καταδυτικών πάρκων. Όλες οι ρυθμίσεις που εισάγονται είναι απολύτως εναρμονισμένες με το Κοινοτικό Δίκαιο και την εθνική νομοθεσία ενώ θα υλοποιηθούν με Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις των συναρμοδίων Υπουργών.

Στόχος είναι η εκμετάλλευση των ευνοϊκών κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν οκτώ μήνες ετησίως στην Ελλάδα για την ανάδειξη του φυσικού, ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση του εθνικού πλούτου μέσω της διενέργειας συστηματικών ψυχαγωγικών καταδύσεων. Ο νόμος αυτός αποτελεί την καλύτερη δυνατή δίοδο για την επίτευξη του στόχου.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Συνεδριακός τουρισμός ,σύμφωνα με τον Kaspar, είναι το σύνολο των σχέσεων και των εκδηλώσεων που προκύπτουν από την αλλαγή του τόπου και την παραμονή των προσώπων ,που συναντώνται με κύριο σκοπό την ανταλλαγή επιστημονικών ή εξειδικευμένων πληροφοριών και για τα οποία ο τόπος της συνέλευσης δεν αποτελεί ούτε κύρια κατοικία καθώς επίσης ούτε και τόπο εργασίας.

Τα συνέδρια διακρίνονται σε κατηγορίες:

- Ανάλογα με το αντικείμενο που πραγματεύονται (ιατρικά, τουρισμού, αθλητισμού κτλ)
- Σύμφωνα με την χρονική τους διάρκεια (ημερίδες-συνέδρια).
- Με βάση τον σκοπό και τον στόχο τους (διεθνή και εθνικά, σεμινάρια και εκπαιδευτικές παρουσιάσεις, παρουσίαση προϊόντων (sales presentation)).
- Με βάση το κριτήριο του μεγέθους (αριθμός συνέδρων)¹⁸.

Η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού συνεπάγεται με ένα πλήθος συνεδριακές αίθουσες άρτια εξοπλισμένες, ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, οι οποίες να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των συνέδρων, καλό επίπεδο υποστηρικτικών υποδομών (αεροδρόμια, δρόμοι κλπ), εναλλακτικές επιλογές ψυχαγωγίας, ανθρώπινο δυναμικό εξειδικευμένο στην οργάνωση και διαχείριση συνεδρίων.

Η περίοδος αιχμής του συνεδριακού τουρισμού σημειώνεται κυρίως κατά τους μήνες Φεβρουάριο - Μάιο και Σεπτέμβριο – Νοέμβριο. Συνεπώς η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού βοηθάει και στην αντιμετώπιση του

¹⁸Κραβαρίτης, Κ., «Επαγγελματικός τουρισμός, Συνεδρίων, Κινήτρων, Εκθέσεων», Interbooks, Αθήνα, 1992, σελ. 65.

προβλήματος της εποχικότητας εφόσον αναπτύσσεται σε περιόδους εκτός αιχμής(το οποίο έχει αναλυθεί σε προηγούμενη ενότητα).

Στη Ρόδο λειτουργεί το συνεδριακό κέντρο " Marika Capsis 2000", που είναι το μεγαλύτερο συνεδριακό κέντρο στην Ελλάδα και ένα από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη με συνολική συνεδριακή χωρητικότητα έως 8.000 άτομα. Διαθέτει συνολικά 100 συνεδριακές αίθουσες διαφόρων χωρητικότητων, και Εκθεσιακό χώρο 5.990 τ.μ. Η μεγαλύτερη Συνεδριακή του αίθουσα έχει χωρητικότητα έως 3.400 άτομα και είναι μία από τις ελάχιστες αίθουσες με φυσικό φωτισμό στην Μεσόγειο με τέτοια χωρητικότητα. Διαθέτει επίσης άρτιο οπτικοακουστικό και τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό και μεταφραστικά συστήματα¹⁹.

Οι υποδομές σε συνδυασμό με το εξαιρετο κλίμα, τις απaráμιλλες φυσικές ομορφίες, τις θαυμάσιες ακτές, το σπάνιο πολιτιστικό απόθεμα, την εξαιρετική γαστρονομία, τη φημισμένη φιλοξενία και την πλούσια νυκτερινή και πολιτιστική διασκέδαση καθιστούν αναμφίβολα την Ρόδο ως έναν ιδανικό προορισμό για τη διοργάνωση συνεδρίων.

Το νησί της Ρόδου έχει συνειδητοποιήσει τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει από τον συνεδριακό τουρισμό (οικονομικά, προβολή του νησιού, σεβασμός προς το περιβάλλον κλπ). Φέτος, από τις 4 έως τις 8 Οκτωβρίου διεξήχθη το 15^ο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Δερματολογίας και Αφροδισιολογίας - EADV, το οποίο παρακολούθησαν περίπου 7.000 σύνεδροι, ενώ μαζί με τα συνοδά μέλη και τους εκπροσώπους των φαρμακευτικών εταιριών οι συμμετοχές ξεπέρασαν τις 14.000. Κατέφτασαν στο νησί με 70 αεροσκάφη από όλες τις χώρες της Ευρώπης, μετακινήθηκαν με 260 τουριστικά λεωφορεία, χρησιμοποιήθηκαν για την διαμονή τους 59 ξενοδοχεία και πραγματοποιήθηκαν 25.324 διανυκτερεύσεις. Πολλοί από τους συμμετέχοντες παρέμειναν στο νησί και μετά το πέρας του συνεδρίου²⁰.

¹⁹ <http://www.capsis.gr>

²⁰ Πετρίδου, Κ., «15^ο συνέδριο Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Δερματολογίας και Αφροδισιολογίας». Εφ. *Η Ροδιακή*, 11 Οκτωβρίου 2006.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το νησί της Ρόδου αποτελεί επίσης έναν άριστο προορισμό για τους λάτρεις του αρχαιολογικού τουρισμού λόγω του μεγάλου αριθμού αρχαίων μνημείων και αρχαιολογικών χώρων που διαθέτει.

Η Παλιά Πόλη, όπως την ονομάζουν οι ντόπιοι είναι σήμερα μια από τις καλύτερα διατηρημένες οχυρές μεσαιωνικές πόλεις και συγκαταλέγεται από την UNESCO στα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι τρεις αρχαιότερες πόλεις του νησιού Ιαλυσός - Λίνδος - Κάμειρος, έχουν να επιδείξουν ένα πλούσιο αριθμό αξιόλογων μνημείων.

Η περιοχή της Ιαλυσίας καταλαμβάνει το βορειότερο τμήμα του νησιού, είχε κατοικηθεί κατά την προϊστορική εποχή. Η αρχαία πόλη της Ιαλυσού εκτείνεται γύρω από το λόφο Φιλήρημο, όπου βρίσκεται η ακρόπολη με μνημεία της αρχαίας, βυζαντινής και ιπποτικής περιόδου.

Τα σημαντικότερα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου είναι:

- 1) Ο Ναός Αθηνάς Πολιάδος.
- 2) Ο Ναός της ιπποτικής περιόδου του 14ου αιώνα με θολωτή στέγη και δύο εξαγωνικά παρεκκλήσια.
- 3) Το Βαπτιστήριο τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής, η οποία είχε κτιστεί πάνω στα ερείπια του ναού της Αθηνάς.
- 5) Οι Βυζαντινές οχυρώσεις.
- 6) Τα Ερείπια Καθολικού Βυζαντινής μονής.
- 7) Η Μεσαιωνική μονή αναστηλωμένη κατά την περίοδο της ιταλοκρατίας και
- 8) Το Μονόχωρο παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου του Χωστού²¹.

Η περιοχή της Καμείρου εκτείνεται στη βορειοδυτική παραλία του νησιού κοντά στο ακρωτήριο του Αγίου Μηνά. Ο αρχαιολογικός χώρος της Καμείρου περιλαμβάνει τον οικισμό, που είναι διαμορφωμένος σε τρία επίπεδα στο λόφο,

²¹ <http://www.eot.gr>

με τα εξής μνημεία:

- 1) Ακρόπολη με το τέμενος της Αθηνάς Καμειράδος,
- 2) Μια Δεξαμενή,
- 3) Μια Ελληνιστική στοά,
- 4) Έναν τετράπλευρο βωμό ελληνιστικής εποχής, που σώζεται μπροστά από τη δωρική στοά,
- 5) Έναν Ελληνιστικό ναό ,στο τρίτο -χαμηλότερο- άνδρηρο του αρχαιολογικού χώρου, πιθανώς αφιερωμένο στον Πύθιο Απόλλωνα,
- 6) Έναν Ιωνικό ναΐσκο, και
- 7) Την Κρήνη.²²

Η Λίνδος βρίσκεται στο νοτιοανατολικό μέρος του νησιού ,40 χλμ περίπου από την πόλη της Ρόδου.Ο αρχαιολογικός της χώρος εκτείνεται έξω και γύρω από την ακρόπολη και περιλαμβάνει τα εξής μνημεία:

- 1) Το Θέατρο, το οποίο βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά του λόφου, κάτω από το ναό της Αθηνάς. Σήμερα σώζονται οι προεδρίες, ειδικά καθίσματα γύρω από την ορχήστρα για τους επισήμους και πέντε από τις εννέα κερκίδες. Η χωρητικότητα του θεάτρου ανερχόταν στους 1800 θεατές.
- 2) Ένα τετράστω κτίριο, το οποίο προοριζόταν για θρησκευτικές τελετές χωρητικότητας 1500-1700 θεατών.
- 3) Το Βουκόπιον , στα βορειοανατολικά της ακρόπολης το οποίο ήταν μέρος θυσιών, στους γύρω βράχους σώζονται 38 επιγραφές.
- 4) Έναν ναΐσκο από μικρούς ακατέργαστους λίθους με ναό, πρόναο και είδος προθαλάμου, ο οποίος προοριζόταν για τη φύλαξη αναθημάτων (πήλινων και χάλκινων ειδωλίων βοδιών κυρίως) προς μια άγνωστη ως τώρα θεότητα (10ος-9ος αι.π.Χ.).
- 5) Ταφικά μνημεία ,από τα οποία τα δύο σημαντικότερα είναι:
α)"Ο Τάφος Κλεοβούλου" και β) Το Αρχοκράτειο, το οποίο είναι λαξευμένο στο βράχο. Η νεότερη ονομασία του ως "Φραγκοκλησιά" δημιουργεί την υπόθεση ότι στα χρόνια της ιπποτοκρατίας είχε χρησιμοποιηθεί ως ναός.
- 6) Τον ναΐσκο του Ταξιάρχη Μιχαήλ Στρατηλάτη κάτω από την πλατεία του οικισμού.
- 7) Τον ναό της Παναγίας, έργο του ζωγράφου Γρηγορίου από τη Σύμη, το 1779.

²² <http://www.eot.gr>

8) Τον Άγιο Γεώργιος τον Χωστό.

9) Τον Άγιο Γεώργιος τον Παχυμαχιώτη ή τον Πάνω, ο οποίος χρονολογείται το 1394/5.

10) Ο Άγιος Μηνάς , ο οποίος είναι χτισμένος στον τύπο του Αγίου Γεωργίου του Χωστού, και σ ' αυτόν σώζονται τοιχογραφίες του τέλους του 12ου αλλά και του 15ου αιώνα²³.

Ακόμη το νησί διαθέτει ένα πλήθος κάστρων, το κάστρο της Μονόλιθου, το κάστρο της Αρχαγγέλου, το ιπποτικό κάστρο του Φαρακλού, το Ερημόκαστρο στις Καλυθιές, το βενετσιάνικο κάστρο στο Δήμο Πεταλούδων, το μεσαιωνικό κάστρο της Κρητηνίας γνωστό και ως Κάστελλος, στο χωριό Ασκληπειό, υπάρχουν ερείπια βυζαντινού κάστρου του 12ου αιώνα.

Το νησί της Ρόδου είναι ένας άριστος προορισμός για τους λάτρεις του αρχαιολογικού τουρισμού

²³ <http://www.eot.gr>

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο θρησκευτικός τουρισμός αποτελεί σημαντικό κομμάτι της ελληνικής τουριστικής κίνησης και αφορά την επίσκεψη σε θρησκευτικούς τόπους λατρείας, όπως μοναστήρια και εκκλησίες. Οι τουρίστες του συγκεκριμένου τουρισμού διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- α. οι προσκυνητές τουρίστες, στους οποίους επικρατεί το θρησκευτικό κίνητρο. Οι τουρίστες αυτοί επισκέπτονται μία περιοχή αποκλειστικά για την επίσκεψη στο θρησκευτικό χώρο και
- β. οι τουρίστες του τουρισμού θρησκευτικής κληρονομιάς, οι οποίοι ταξιδεύουν ομαδικά και συνδυάζουν το ταξίδι τους και με άλλες τουριστικές δραστηριότητες²⁴.

Το νησί της Ρόδου διαθέτει πλήθος θρησκευτικών μνημείων σχεδιασμένων σε διάφορους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς, μερικοί από τους οποίους είναι: Η Παναγία του κάστρου, ο Άγιος Δημήτριος, ο Άγιος Ιωάννης Κολλακίου, ο Άγιος Φανούριος, ο Ευαγγελισμός, το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου του Χωστού, το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου Φουντουκλί, το μοναστήρι της Φιλέρημου, το μοναστήρι της Παναγίας της Τσαμπίκας, η εκκλησία της Παναγίας στη Λίνδο, η Αγία Τριάδα, ο Άγιος Αθανάσιος, η Αγία Αικατερίνη και πλήθος άλλων, οι οποίοι μετατρέπουν το νησί σε ιδανικό προορισμό για τους τουρίστες του θρησκευτικού τουρισμού.

Ακόμη η Ρόδος βρίσκεται σε πολύ κοντινή απόσταση από το νησί της Σύμης στο οποίο βρίσκεται το μοναστήρι του Πανορμίτη Αρχαγγέλου Μιχαήλ που αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς.

²⁴<http://www.skiathos.gr>

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οικοτουρισμός είναι το περιβαλλοντικά υπεύθυνο ταξίδι και η επίσκεψη σε σχετικά ανενόχλητες φυσικές περιοχές, που αποσκοπεί στην απόλαυση και εκτίμηση της φύσης (και των πολιτισμικών στοιχείων – του παρόντος και του παρελθόντος) και το οποίο προάγει τη διατήρηση, έχει χαμηλή επίδραση επισκεπτών και παρέχει χρήσιμα ενεργή κοινωνικο-οικονομική ανάμιξη του ντόπιου πληθυσμού²⁵.

Επομένως, γενικά χαρακτηριστικά του οικοτουρισμού είναι τα εξής :

- Κύριο κίνητρο των τουριστών του οικοτουρισμού αποτελεί η παρατήρηση και η εκτίμηση της φύσης, καθώς και τα επιστημονικά, εκπαιδευτικά και διερευνητικά τους ενδιαφέροντα, συνεπώς βασίζεται στη φύση.
- Έχει σαφώς φυσιοκεντρικό χαρακτήρα και έντονο το στοιχείο προστασίας του περιβάλλοντος.
- Συμβάλλει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική εξύψωση της τοπικής κοινωνίας.
- Προϋποθέτει την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και συμπεριφορά όλων των εμπλεκόμενων (τουριστικούς πράκτορες, ξεναγούς, υπαλληλικό προσωπικό ξενοδοχείων και εστιατορίων κλπ).

Όπως συμπεραίνουμε από τα παραπάνω ο οικοτουρισμός είναι μια περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένη μορφή τουρισμού, η οποία προωθεί την κατανόηση και την προστασία της φύσης, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στη γνώση και στο σεβασμό της ιστορίας ενός τόπου. Η ανάπτυξη του οικοτουρισμού έχει ως στόχους:

- Την ανάδειξη και αξιοποίηση περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή περιβαλλοντικής αξίας
- Την προστασία οικολογικά ευαίσθητων περιοχών μέσω της περιβαλλοντικής έρευνας

²⁵ <http://www.ecotravel.gr>

- Τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και του τοπικού χαρακτήρα της περιοχής
- Την ενθάρρυνση της περιβαλλοντικής συνείδησης των επισκεπτών μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Ειδικότερα, μια δραστηριότητα για να αξιολογηθεί σαν οικοτουριστική πρέπει:

1. να προάγει θετικές περιβαλλοντικές ηθικές και να καλλιεργεί την ενδεικνυόμενη συμπεριφορά στους συμμετέχοντες,
2. να μην υποβαθμίζει τον φυσικό πόρο,
3. να επικεντρώνεται περισσότερο στις εγγενείς παρά στις επίκτητες αξίες,
4. να προσανατολίζεται γύρω από το περιβάλλον και όχι γύρω από τον άνθρωπο,
5. να ωφελεί την άγρια ζωή και το περιβάλλον,
6. να παρέχει άμεση επαφή με το φυσικό περιβάλλον,
7. να συμπεριλαμβάνει ενεργά την τοπική κοινωνία στην τουριστική διαδικασία,
8. να μετράται το επίπεδο ικανοποίησης σε κλίμακες εκπαίδευσης και εκτίμησης και τέλος
9. να συνεπάγεται σημαντική προετοιμασία και απαιτήσεις γνώσεων σε βάθος από μέρους των ξεναγών και συμμετεχόντων²⁶.

Το νησί της Ρόδου, με το εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον και τη σπάνια βιοποικιλότητα που διαθέτει, δίνει στον επισκέπτη πολλές δυνατότητες πραγματοποίησης οικοτουριστικών δραστηριοτήτων. Ιδιαίτερα στους υδροβιότοπους του νησιού, υπάρχουν πολλές ευκαιρίες μελέτης του φυσικού περιβάλλοντος.

Σε θαλάσσια περιοχή Νοτιανατολικά της Ρόδου εντοπίστηκαν οικοσυστήματα που αποτελούνται από πολλές εκατοντάδες είδη ψαριών, ασπόνδυλων οργανισμών όπως σφουγγάρια και κοράλλια, ενώ καταγράφηκαν και σημαντικοί πληθυσμοί από σπάνια και προστατευόμενα είδη θαλάσσιων

²⁶ Κομίλης, Π., «Οικοτουρισμός. Η εναλλακτική προοπτική αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης», ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ, 2005, σελ. 73-85.

θηλαστικών. Τέσσερα διαφορετικά είδη δελφινιών και δύο είδη φαλαινών είναι μερικά μόνο από αυτά. Οι επιστήμονες που συμμετείχαν σε σχετική έρευνα εντυπωσιάστηκαν και από το πλήθος θαλάσσιων χελωνών που συνάντησαν. Στη νότια Δωδεκάνησο υπάρχουν, σε μεγάλο βάθος, υποθαλάσσιες πηγές που εμπλουτίζουν την περιοχή με νερό πλούσιο σε θρεπτικά -για πολλούς θαλάσσιους οργανισμούς- στοιχεία. Ο βυθός έχει εντυπωσιακά ανάγλυφα και σπηλαιώδεις στοές που αποτελούν ιδανικές φωλιές και κρυψώνες για πολλά είδη²⁷.

Το νησί της Ρόδου διαθέτει μεγάλη δασοκάλυψη με πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Οι δασικές εκτάσεις αποτελούνται από δάση τραχείας πεύκης (*Pinus brutia*), κυπαρίσσια (*Cupressus sempervirens*), μακκία βλάστηση (πουνάρι, σχίνος, κουμαριά χαρουπιά), φρύγανα (λαδανιά, γαλαστοίβη, θυμάρι, αλεσφακιά). Στα πλούσια δάση του νησιού βρίσκονται κρυμμένα φαράγγια, καταρράκτες, ρυάκια, λίμνες, ποτάμια και βάλτοι. Η πεδιάδα της Κατταβιάς αποτελεί την σημαντικότερη πεδινή έκταση του νησιού. Στα σημεία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους συμπεριλαμβάνονται η ενταγμένη περιοχή στο NATURA 2000 (περιοχές με σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας όπως το φράγμα Απολακκιάς και η νοτιοδυτική ακτή Φούρνοι και Πάνω Γυαλός), το Πλημμύρι, και το Πρασονήσι.

Τέσσερις νέοι βιότοποι του γκιζανιού, ψάρι το οποίο ζει μόνο σε μερικά μικρο-υδάτινα συστήματα γλυκού νερού στην Ρόδο. Είναι ένα από τα πιο σπάνια και απειλούμενα είδη του γλυκού νερού στην Ευρώπη και έτσι περιλαμβάνεται στην οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους βιότοπους, προτείνεται να συμπεριληφθούν στις προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000 της Ρόδου. Οι βιότοποι αυτοί περιλαμβάνουν το ρέμα Καμάρες της Ψίνθου (παραπόταμος του συστήματος του ρέματος Πελέμονη), το ρέμα Χας, τις πηγές του ρέματος Γαδουρά και το ρέμα του Κόνταρη. Η επιλογή των νέων αυτών βιοτόπων προς προστασία έγινε με βασικό κριτήριο τους πληθυσμούς του γκιζανιού, που φιλοξενούν, αλλά και το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον τους, το οποίο περιλαμβάνει και άλλα σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας που πρέπει να προστατευθούν άμεσα, όπως η ενδημική πεταλούδα της Ρόδου *Callimorpha*

²⁷ Μανωλας, Χρ., «Κρυφοί παράδεισοι του Αιγαίου Δελφίνια, φάλαινες και χελώνες σε Κύθηρα, Ρόδο και Θράκη!». εφ. *ΤΑ ΝΕΑ*, 28 Φεβρουαρίου 2006.

quadripunctata που κινδυνεύει με εξαφάνιση (μικροί πληθυσμοί της οποίας απαντώνται στα ρέματα Χας και Καμάρες της Ψίνθου), η άγρια τοπική φυλή του ελαφιού *Dama dama* (πλατόνι), που θεωρείται σύμβολο του νησιού εδώ και πάρα πολλά χρόνια και το τοπικό μικρόσωμο άλογο του είδους *Equus caballus*²⁸. Ακόμη στις Σημαντικές για τα Πουλιά Περιοχές της Ελλάδας (ΣΠΠΕ) συγκαταλέγονται η Κεντρική Ρόδος και οι περιοχές Λίνδου - Μεσαναγρού και Καταβιάς – Πρασονησίου. Το Φυσικό Δάσος κυπαρισσιού στον Έμπωνα έχει χαρακτηριστεί ως Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης, ΦΕΚ 656/Β/1986 (περιλαμβάνονται μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτισμική αξία²⁹. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό ή άλλο ενδιαφέρον), η θεσμοθέτησή της υλοποιήθηκε βάσει του δασικού κώδικα, καθώς κι ως Βιογενετικό Απόθεμα (Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων ιδρύθηκε το 1976 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης. Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των Βιογενετικών Αποθεμάτων είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Ακόμη μια περιοχή έντονου οικοτουριστικού ενδιαφέροντος και μεγάλης οικολογικής αξίας είναι η περιοχή Προφήτης Ηλίας - Επτά Πηγές - Πεταλούδες στην οποία υπάρχει μεγάλος αριθμός φυτικών ειδών, ενδημικά της Ελλάδας ή ενδημικά με ευρύτερη εξάπλωση. Είναι η μοναδική τοποθεσία στην Ευρώπη όπου εμφανίζεται το είδος *Liquidambar orientalis*, ενδημικό της ανατολικής Μεσογείου. Η βλάστηση της περιοχής είναι επίσης αξιόλογη. Το δάσος του Προφήτη Ηλία είναι ένα από τα πλέον εκτεταμένα και διαθέτει μεγάλη χλωριδική ποικιλότητα. Η ποιότητα των συστάδων των δένδρων είναι πολύ καλή. Από την άλλη πλευρά, η βλάστηση της κοιλάδας με τις Πεταλούδες χαρακτηρίζεται από την παρουσία του είδους *Liquidambar orientalis*. Η πανίδα περιλαμβάνει πολλά σημαντικά είδη ασπόνδυλων και σπονδυλωτών. Ο ποταμός Λουτάρης φιλοξενεί το ενδημικό είδος ιχθύος *Ladigesocypris ghigii*, ενώ ένας μικρός πληθυσμός του λεπιδόπτερου *Callimorpha quadripunctata* υπάρχει στη γύρω περιοχή. Το πιο ενδιαφέρον χαρακτηριστικό της κοιλάδας με τις Πεταλούδες είναι ο μεγάλος

²⁸ <http://www.life-gizani.gr>

²⁹ <http://www.ornithologiki.gr>

πληθυσμός του προαναφερθέντος είδους λεπιδόπτερου, ιδιαίτερα την καλοκαιρινή περίοδο³⁰.

Το νησί της Ρόδου διαθέτει βιότοπους με σπάνια θηλαστικά, ψάρια και πουλιά αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους οικοτουριστικούς προορισμούς.

³⁰ <http://www.minenv.gr>

ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ως θαλάσσιος τουρισμός ορίζεται το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που εστιάζονται γύρω από τη θάλασσα.

Ο θαλάσσιος τουρισμός διακρίνεται στους εξής τύπους:

- παράκτιος τουρισμός,
- υποβρύχιος τουρισμός,
- θαλάσσιος τουρισμός φύσης,
- θαλάσσιος αλιευτικός τουρισμός,
- θαλάσσιος πολιτιστικός τουρισμός,
- θαλάσσιος αθλητικός τουρισμός,
- γιώτινγκ και
- κρουαζιέρα³¹.

Οι πιο κερδοφόρες δραστηριότητες του θαλάσσιου τουρισμού είναι αυτές της ναύλωσης σκαφών αναψυχής (θαλαμηγών, ιστιοφόρων, ταχύπλων σκαφών κλπ) και οι κρουαζιέρες.

Ο Θαλάσσιος Τουρισμός είναι ένα μεγάλο τμήμα της τουριστικής βιομηχανίας και λειτουργεί αλληλεπιδραστικά και σαν τροφοδότης και σε άλλες κατηγορίες. Αρχισε να αναπτύσσεται στην Ελλάδα τη δεκαετία του '60 και, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, εξελίσσεται σχετικά με γρήγορους ρυθμούς, κι εφ' όσον συντρέξουν οι προϋποθέσεις της καλύτερης υποδομής και της έντονης και αποτελεσματικής προώθησης, πιστεύεται ότι ακόμα και ο τριπλασιασμός του είναι ρεαλιστικός στόχος.

Η Ρόδος διαθέτει ιδανικές θαλάσσιες διαδρομές και προορισμούς, ατελείωτα χιλιόμετρα ακτών με μοναδική ποικιλομορφία, 31 από αυτές διαθέτουν «γαλάζια σημαία», (παραλίες με μήκος πολλών χιλιομέτρων, μικρούς κόλπους, ορμίσκους, αμμώδεις παραλίες με αμμοθίνες, βοτσαλωτές ακτές, παράκτιες σπηλιές με απόκρημνα βράχια), ιδανικό κλίμα, (ένταση ανέμων και θερμοκρασίες περιβάλλοντος και θάλασσας), υψηλά ποσοστά ηλιοφάνειας (300 μέρες), τα οποία την καθιστούν ιδανικό προορισμό για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων θαλάσσιου τουρισμού³². Ακόμη προσφέρει σημαντικό αριθμό σκαφών προς ναύλωση, μία άρτια εξοπλισμένη μαρίνα (Μανδράκι) για τον

³¹ Κριθαρά, Μ., «Προοπτικές του θαλάσσιου τουρισμού στην Κρήτη», 2006, σελ. 19

³² <http://www.eepf.gr>

ελλιμενισμό, τον ανεφοδιασμό και την γενική εξυπηρέτηση των σκαφών αναψυχής, των επιβατών και των πληρωμάτων τους καθώς και τρεις νέες μαρίνες υπό κατασκευή. Επιπλέον η επέκταση του λιμανιού συνέβαλε θετικά στην αύξηση του αριθμού των κρουαζιερόπλοιων που προσάραξαν κατά την θερινή περίοδο.

Ο αριθμός των ατόμων που καταφτάνουν στην χώρα μας μέσω του τουρισμού κρουαζιέρας υπολογίζεται περί τις 500.000 κατ' έτος³³.

Επίσης το νησί προσφέρεται και για παράκτιο και θαλάσσιο αθλητικό τουρισμό με τις δεκάδες οργανωμένες παραλίες που υπάρχουν σε όλο το νησί, με εγκαταστάσεις και υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών (ομπρέλες, ξαπλώστρες, καμπίνες, καφέ, μπαρ-εστιατόρια κ.λπ.), όπου εκτός από την κολύμβηση, ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει τα θαλάσσια σπορ (σκι, ιστιοσανίδα, καταδύσεις κ.α.), καθώς και άλλα μέσα διασκέδασης στο νερό, όπως είναι το αλεξίπτωτο, οι «σαμπρέλες» και η «μπανάνα», τα ποδήλατα θάλασσας, το jet ski κ.λπ. Επίσης, όλες οι οργανωμένες ακτές διαθέτουν πύργους ναυαγοσώστων.

Η Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης κα Φάνη Πάλλη-Πετραλιά ανακοίνωσε την υλοποίηση προγράμματος με την επωνυμία «Οι δρόμοι του θαλάσσιου τουρισμού», το οποίο πρόκειται για έναν θαλάσσιο «χάρτη» που θα συνδέει περιοχές σημαντικής ιστορικής και πολιτικής σημασίας, όπως τα 16 μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς στα οποία συγκαταλέγεται και η μεσαιωνική πόλη της Ρόδος.

³³ <http://www.sete.gr>

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός είναι άμεσα συνδεδεμένος με το πολιτιστικό περιβάλλον. Τα πολιτιστικά στοιχεία ενός τόπου λειτουργούν ως τα πιο ισχυρά μέσα τουριστικής έλξης. Ο πολιτισμός αποτελεί πυλώνα του τουριστικού προϊόντος.

Ο τουρισμός και ο πολιτισμός μοιράζονται τους ίδιους στόχους, χτίζουν γέφυρες μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών, νοοτροπιών και παραδόσεων, αναδεικνύουν την πολιτιστική, ιστορική και καλλιτεχνική κληρονομιά των λαών, προάγουν την συνεννόηση, την ειρηνική συμβίωση, την ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών³⁴.

Όπως έγραψε ο Οδυσσέας Ελύτης: *«..ένα τοπίο δεν είναι, όπως το αντιλαμβάνονται μερικοί, κάποιο απλώς σύνολο γης, φυτών και υδάτων. Είναι η προβολή της ψυχής ενός λαού πάνω στην ύλη.....»* ο τόπος είναι η κουλτούρα, ο πολιτισμός, η ιστορία, η γλώσσα, η διατροφή, η φιλοξενία. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά είναι εκείνα τα οποία συνθέτουν το πλούσιο πολιτιστικό και τουριστικό μας προϊόν. Η σημαντικότητα των πολιτισμικών μας πόρων για την ανάπτυξη του τόπου, αναδεικνύεται όλο και περισσότερο, ως επιτακτική ενέργεια μετά από τον συνεχή και μονοδιάστατο προσανατολισμό της τουριστικής μας εικόνας³⁵.

Διάκριση τμημάτων της τουριστικής αγοράς για τα οποία, οι πολιτισμικοί πόροι αποτελούν κίνητρο ταξιδιού:

- i. Οι τουρίστες οι οποίοι ταξιδεύουν αποκλειστικά και μόνο για να γευθούν τους πολιτισμικούς πόρους του προορισμού και
- ii. Οι τουρίστες για τους οποίους οι πολιτισμικοί πόροι εμπλουτίζουν το τουριστικό προϊόν κάτι το οποίο δρα ενισχυτικά στην απόφασή τους να επιλέξουν τον τόπο των διακοπών τους.

Οι κυριότερες τοπικές εκδηλώσεις της πόλης της Ρόδου είναι :

³⁴ Χατζηπαπάκης, Στ., Βασιλάκη, Σπ., Ρηνιού, Σ., *«Δωδεκάνησα, ταξίδι στον πολιτισμό:οδηγός πολιτιστικών πόρων νομού Δωδεκανήσου»*, Τ.Ε.Δ.Κ.Δ., Ρόδος, 2005, σελ 21.

³⁵ Χατζηπαπάκης, Στ., Βασιλάκη, Σπ., Ρηνιού, Σ., *«Δωδεκάνησα, ταξίδι στον πολιτισμό:οδηγός πολιτιστικών πόρων νομού Δωδεκανήσου»*, Τ.Ε.Δ.Κ.Δ., Ρόδος, 2005, σελ 26.

- τα ανθεστήρια, γίνονται κάθε Μάιο (τελευταία Κυριακή) και διαρκούν τρεις ημέρες,
- το Μεσοκαλόκαιρο, διεξάγεται κάθε Αύγουστο, διαρκεί μία εβδομάδα και είναι αφιερωμένη στα τοπικά ήθη και έθιμα,
- το Καρναβάλι, διεξάγεται στη Μεσαιωνική πόλη κάθε τελευταία Κυριακή των Αποκριών και διαρκεί τρεις ημέρες και
- η γιορτή του κρασιού που διαρκεί μια εβδομάδα και γίνεται κάθε Σεπτέμβριο.

Εκτός από τις παραδοσιακές εκδηλώσεις, έχουν καθιερωθεί και πολιτιστικές εκδηλώσεις διεθνούς εμβέλειας, όπως :

- το διεθνές Μουσικό Φεστιβάλ Ρόδου (κάθε δύο χρόνια),
- το διεθνές φεστιβάλ οικολογικού κινηματογράφου Ecofilms,
- το διεθνές χορωδιακό φεστιβάλ,
- συναυλίες μουσικής με γνωστούς καλλιτέχνες από την ελληνική και διεθνή σκηνή (κυρίως κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού),
- εκθέσεις κεραμικής, φωτογραφίας, διαφόρων τεχνών,
- θεατρικές παραστάσεις από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. αλλά κι από άλλα θεατρικά σχήματα,
- Χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις και
- εορταστικές εκδηλώσεις για τις εθνικές επετείους όπως την 28η Οκτωβρίου, την 25η και την 7η Μαρτίου όπου εορτάζεται η ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων με την Ελλάδα³⁶.

Επίσης από το 1961 μέχρι σήμερα διεξάγεται κάθε χρόνο (από τις αρχές Μαΐου μέχρι τέλος Οκτωβρίου) το Ήχος και Φως, το οποίο είναι ένα είδος θεάτρου χωρίς ηθοποιούς, ενώνει τη σκηνική δράση, το λόγο, τη μουσική και το φως με την αρχιτεκτονική και τα παρουσιάζει σ' ένα φυσικό σκηνικό. Πιο συγκεκριμένα το Ήχος και Φως αποτελεί ένα μοντέρνο είδος αναπαραστατικής τέχνης (performing art), στερεοφωνικής ραδιοφωνικής παράστασης, συνδυασμένη με φως και αρχιτεκτονική³⁷.

Παραδοσιακές τέχνες της Ρόδου αποτελούν:

³⁶ Χατζηπαπάκης, Στ., Βασιλάκη, Σπ., Ρηνιού, Σ., «Δωδεκάνησα, ταξίδι στον πολιτισμό: οδηγός πολιτιστικών πόρων νομού Δωδεκανήσου», Τ.Ε.Δ.Κ.Δ., Ρόδος, 2005, σελ 56.

³⁷ <http://www.hellenicfestival.gr>

η αργυροχρυσοχοΐα, η ξυλογλυπτική, η ταπητουργία, η κεραμική και η αμπελουργία.

Ακόμη διεξάγονται πολλά πανηγύρια σ' όλο το νησί, με πιο ξακουστά εκείνα της Παναγίας στο χωριό Κρεμαστή από τις 15 έως τις 23 Αυγούστου, του Αγίου Σούλα στο χωριό Σορώνη, της Αγίας Μαρίνα (16 Ιουλίου) στο χωριό Κοσκινού, των Γενεθλίων της Θεοτόκου (7 Σεπτέμβρη) στο χωριό Αρχάγγελος,

Επίσης αξιόλογο μνημείο αποτελεί ένα διατηρητέο παραδοσιακό σπίτι, στο Κοσκινού, του οποίου η εσωτερική διακόσμηση αποτελείται από κεραμικά πιάτα και υφαντά στους τοίχους, όπου αναβιώνει η παράδοση, η τέχνη και η αρχοντιά των ανθρώπων του χωριού Κοσκινού.

Λίστα με τα αξιόλογα πολιτιστικά μνημεία παρατίθεται παρακάτω.

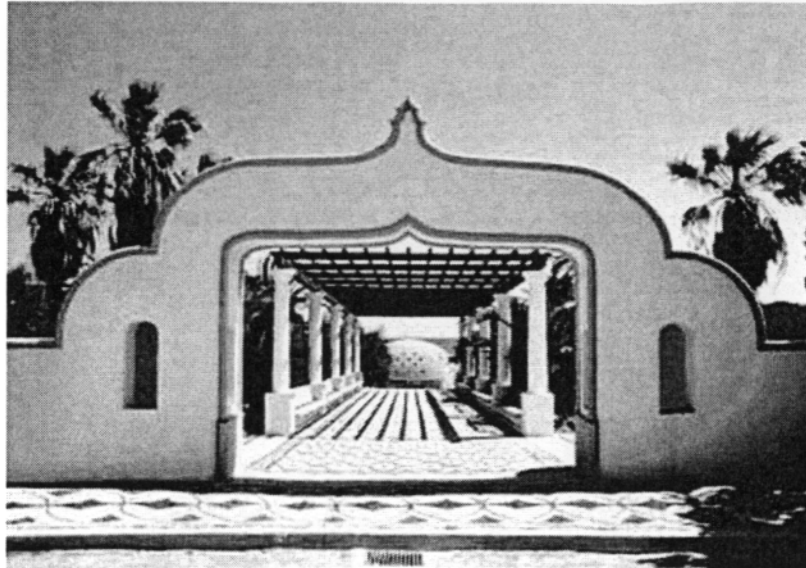
Νήσος Ρόδου	
Αρχαία και Βυζαντινά Μνημεία	Νεώτερα Μνημεία
<u>Αρχαία Ιαλυσός</u>	<u>Συγκρότημα Ιαματικών Πηγών Καλλιθέας</u>
<u>Ακρόπολη Λίνδου</u>	<u>Ξενοδοχειακό Συγκρότημα "Ελαφος και Ελαφίνα" (Προφήτης Ηλίας)</u>
<u>Αρχαιολογικός χώρος Λίνδου</u>	<u>Οικία Κωνσταντάκη Ιωάννη στον Εμπωνα</u>
<u>Ναός Ερεθιμίου Απόλλωνος</u>	<u>Η "Κέλλα" της Εκκλησίας στο Ασκληπειό</u>
<u>Αρχαία Κάμειρος</u>	<u>Ελαιοτριβείο Εκκλησίας</u>
<u>Μνημειώδης λυκιακός τάφος στην Κάμειρο Σκάλα</u>	
<u>Καθολικό Μονής Αρχαγγέλου Μιχαήλ (Θάρι, Λαέρμα)</u>	

Πηγή: <http://www.culture.gr>

Πόλη Ρόδος		
Μουσεία	Αρχαία και Βυζαντινά Μνημεία	Νεώτερα Μνημεία
Αρχαιολογικό Μουσείο Ρόδου	Ναός Αφροδίτης Λιμενίας (μεσαιωνική πόλη)	Ξενοδοχείο των Ρόδων
Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου	Τμήμα αρχαίων τειχών οδού Πλάτωνος (μεσαιωνική πόλη)	Κτίριο Νομαρχίας "Διοικητήριο"
Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου Έκθεση " Ρόδος 2400 χρόνια"	Τμήμα αρχαίου τείχους πλατείας Αγίου Παντελεήμονος (μεσαιωνική πόλη)	Εθνικό Θέατρο Ρόδου
Κοσμητική Συλλογή Ρόδου	Αρχαία Ακρόπολη	Ταχυδρομείο Ρόδου
Ενυδρείο Ρόδου	Ελληνιστικές οχυρώσεις οδού Μεγάλου Κωνσταντίνου	Αμαράντειος Σχολή Ρόδου
Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου	Συγκρότημα αρχαίου τείχους οδού ΓρηγορίουΕ'	Ζαχαροπλαστείο "Ακταίων"
	Αρχαία γέφυρα	Βενετόκλειο Γυμνάσιο Ρόδου
	Νεκρόπολη περιοχής Αγίου Ιωάννου	Αστική Σχολή Ρόδου
	Αρχαία νεκρόπολη (διατηρητέα τμήματα)	Καζούλειο Παρθεναγωγείο Ρόδου
	Ταφικό συγκρότημα και υπαίθριο ιερό - Νεκρόπολη περιοχής Κορακόνερου	
	Υπαίθρια και υπόγεια ταφικά συγκροτήματα - Νεκρόπολη περιοχής Κορακόνερου	
	Ροδίσι	
	Αγία Αικατερίνη (μεσαιωνική πόλη)	
	Αγία Τριάδα (μεσαιωνική πόλη)	
	Άγιος Αθανάσιος (μεσαιωνική πόλη)	
	Αγία Παρασκευή (μεσαιωνική πόλη)	
	Άγιος Γεώργιος (μεσαιωνική πόλη)	
	Ναός Παναγίας του Κάστρου Ρόδου (μεσαιωνική πόλη)	
	Ξενώνας Αγίας Αικατερίνης	

Πηγή: <http://www.culture.gr>

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

Ιαματικές πηγές Καλλιθέας

Ο τουρισμός υγείας είναι μια μορφή τουρισμού που τα άτομα τα οποία συμμετέχουν σε αυτόν έχουν ως βασικό κίνητρο την διατήρηση ή την αποκατάσταση της υγείας τους.

Διακρίνεται σε τρεις τύπους: α) στον θεραπευτικό (ιαματικός), β) στον τουρισμό «υγιεινής και φυσικής διαβίωσης» ή αναζωογόνησης και γ) στον τουρισμό Α.Μ.Ε.Α.³⁸.

Τα άτομα που αποτελούν τους βασικούς χρήστες του τουρισμού υγείας κατοικούν κυρίως στις μεγαλουπόλεις, είναι ηλικιωμένοι και συνήθως προέρχονται από τα μεσαία και ανώτερα εισοδηματικά στρώματα.

Το νησί της Ρόδου προσφέρεται για τους δύο από τους τρεις τύπους , διότι οι ιαματικές πηγές στην Καλλιθέα όπου συνίστανται για παθήσεις των νεφρών και ουρολογικές με ποσιμοθεραπεία, σταμάτησαν την λειτουργία τους πριν από 60 χρόνια. Παρόλα αυτά διαθέτει ποιοτικά καταλύματα, ειδικές εγκαταστάσεις λουτροθεραπείας, θαλασσοθεραπείας κ.λ.π., όπως και ιατρικές-φυσιοθεραπευτικές υπηρεσίες, οι οποίες προσφέρονται για τον δεύτερο τύπο

³⁸ <http://www.iama.gr>.

τουρισμού υγείας, ο οποίος περιλαμβάνει την υγιεινή διατροφή και την σωματική υγεία, με αθλητικές εγκαταστάσεις και γαστρονομικές απολαύσεις(HEALTH CENTER). Τέλος το νησί της Ρόδου είναι ένας προσιτός προορισμός και για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, η βελτίωση της υποδομής των ξενοδοχείων και των τουριστικών θέρετρων για την υποδοχή ατόμων με ιδιαιτερότητες αποτέλεσε και αποτελεί δεσπόζουσας σημασίας.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΧΕΙΜΑΣΗΣ

Ο τουρισμός παραχείμασης αφορά τις τουριστικές δραστηριότητες ατόμων, που προέρχονται από μέρη με χαμηλές θερμοκρασίες τους χειμερινούς μήνες, σε περιοχές με ήπιες κλιματολογικές συνθήκες.

Τα άτομα που ζητούν τις συγκεκριμένες τουριστικές υπηρεσίες είναι κυρίως άτομα της τρίτης ηλικίας που συνήθως αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, έχουν ελεύθερο χρόνο (συνήθως είναι συνταξιούχοι) και σταθερό εισόδημα³⁹.

Ο τουρισμός παραχείμασης είναι μία σημαντική μορφή τουρισμού που μπορεί να συμβάλλει στην άμβλυνση του προβλήματος της εποχικότητας. Η ανάπτυξη δε της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού εξαρτάται από την αρτιότητα των τουριστικών πακέτων παραχείμασης, την τιμή τους, και από την καθιέρωση χαμηλών ναύλων στα διάφορα μέσα μαζικής μεταφοράς.

Η Ρόδος διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού, εξαιρετο κλίμα (όπως φαίνεται και στους παρακάτω πίνακες), πλούσιο πολιτιστικό – πολιτισμικό περιβάλλον κι ένα άριστο επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών, παρόλα αυτά όμως δυστυχώς η συγκεκριμένη μορφή δεν είναι καθόλου διαδεδομένη στο νησί της Ρόδου.

³⁹ Κάτσος, Γ., «Τουρισμός ατόμων τρίτης ηλικίας», ΙΤΕΠ, Αθήνα, 2004, σελ. 27.

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτουρισμός είναι:

Για την υπαίθρο:

- Ένας τρόπος ανάπτυξης της υπαίθρου δια μέσω μίας ήπιας μορφής τουρισμού.
- Η εμπλοκή των αγροτών και μόνο, στην παροχή αυτής της ήπιας μορφής τουρισμού, με αποτέλεσμα τα εισοδήματα να επιστρέφουν στην τοπική κοινότητα.
- Η διατήρηση των εθίμων, της λαογραφίας, της χειροτεχνίας, των παραδοσιακών τεχνών και εργασιών και των ασχολιών που τείνουν να εκλείψουν.
- Η ανάδειξη της διαφορετικότητας και μοναδικότητας του κάθε τόπου.

Για την αγροτική οικογένεια:

- Ένας ουσιαστικός τρόπος να συμπληρώνει η οικογένεια της υπαίθρου το χαμηλό εισόδημά της.
- Ένας τρόπος να βρουν απασχόληση οι νέοι, οι αγρότισσες, οι κάτοικοι της υπαίθρου και των οικονομικά ασθενέστερων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Για τον ταξιδιώτη:

- Η φιλοξενία σε ένα περιβάλλον λιτό με τοπικό χαρακτήρα, με όλες τις απαραίτητες ανέσεις αλλά χωρίς πολυτελείς εξάρσεις.
- Η γνωριμία του επισκέπτη με τα ήθη και τα έθιμα μιας περιοχής που αναβιώνουν με αυθεντικό τρόπο.
- Η ενεργή συμμετοχή του τουρίστα σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων :
 1. αγροτικές δραστηριότητες (π.χ περισυλλογή ελιάς, τρύγος κ.λ.π),
 2. οικοτουρισμός (παρατήρηση πουλιών, πανίδας, χλωρίδας, επισκέψεις υδροβιότοπων κ.λ.π),
 3. αθλήματα περιπέτειας (π.χ πεζοπορία, αλεξίπτωτο πλαιγιάς κ.λ.π),
 4. πολιτιστικών περιηγήσεων (π.χ επισκέψεις σε μοναστήρια, εκκλησίες, γεφύρια, μουσεία λαογραφία, μελισσοκομίας κ.α, παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς χώρους),

5. μαθήματα (π.χ μαθήματα αργαλειού, ελληνικών χορών, γαστρονομίας-δωδεκανησιακή κουζίνα, οινοποιεία, βιολογικά, τοπικά προϊόντα, παραγωγή μελιού κ.λ.π)

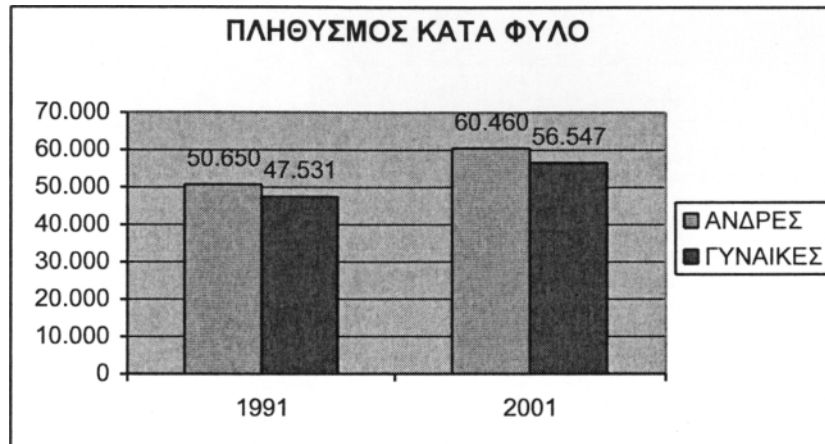
- Η γαστρονομία ως βασικό συστατικό του ποιοτικού αγροτουρισμού, η χρήση παραδοσιακών συνταγών με τοπικά και βιολογικά προϊόντα.
- Η γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική κοινότητα με τρόπο άμεσο, φιλικό και οικείο⁴⁰.

Οι αγροτουρίστες ανήκουν σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα, έχουν υψηλό οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο, αυξημένη οικολογική συνείδηση, πολυποίκιλα ενδιαφέροντα, διάθεση για μόρφωση και πολιτιστική προσέγγιση. Είναι εκλεπτυσμένοι και με υψηλές απαιτήσεις ως προς την ποιότητα και το επίπεδο των υπηρεσιών που τους παρέχονται. Σε όλο τον κόσμο ο αγροτουρίστας θεωρείται ποιοτικός, υψηλών προδιαγραφών και σημαντικής αγοραστικής δύναμης.

⁴⁰ <http://www.agrotour.gr>

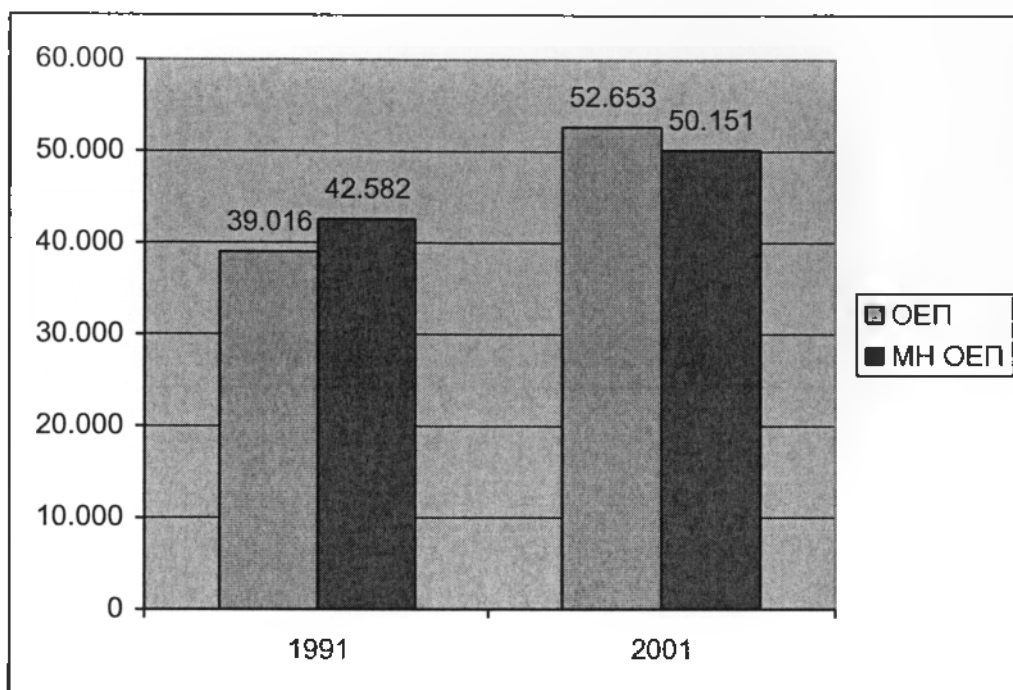
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΡΟΔΟΥ

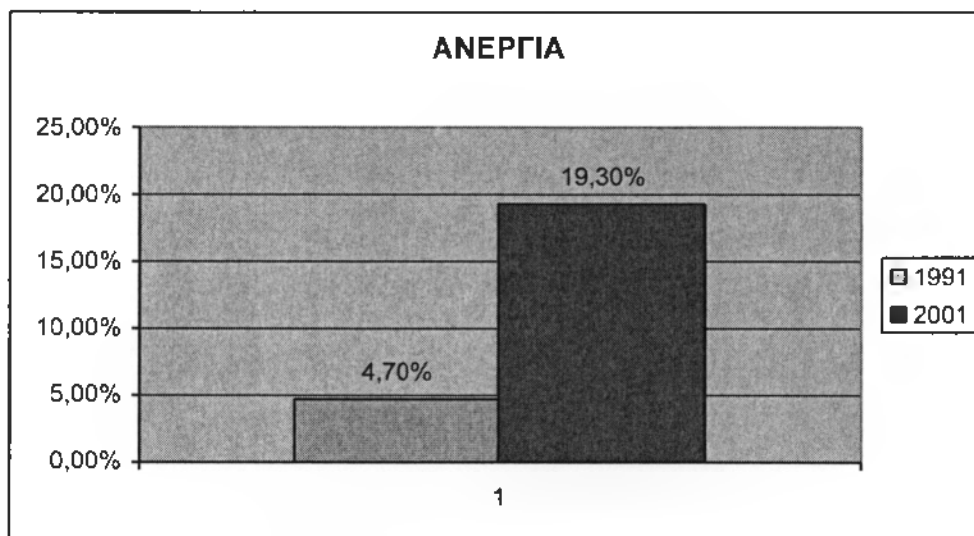

Πηγή: ίδια επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

- ❖ Παρατηρούμε μία αύξηση του πληθυσμού του νησιού της τάξεως του 16%.

Πηγή: ίδια επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Πηγή: ίδια επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

❖ Η αύξηση της ανεργίας από το 1991 στο 2001 ανέρχεται στο 14,60%.

ΜΕΡΟΣ IV :
ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η συγκέντρωση των στοιχείων βασίστηκε στη χρήση δομημένων ερωτηματολογίων - κλειστού και ανοικτού τύπου, διεξήχθη από 10 Ιουνίου έως 13 Αυγούστου 2006, δείγμα αποτέλεσαν, ερωτηματολόγιο Α: 60 κάτοικοι, ηλικίας από 20 έως 65 ετών και κάθε μορφωτικού επιπέδου, ερωτηματολόγιο Β: 120 τουρίστες, ηλικίας από 20 έως 65 ετών, κάθε καταγωγής και μορφωτικού επιπέδου. Η δειγματοληψία ήταν τυχαία καθώς και τα μέρη διεξαγωγής της έρευνας. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν αντικειμενική και κατατοπιστική και δεν αντιμετωπίστηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες. Για την ανάλυση και επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Microsoft Excel.

**2α. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ –
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ Α**

ΗΛΙΚΙΑ

Ηλικία	20-30	30-40	40-50	55-65	Σύνολο
Άνδρες	17	8	2	2	29
Γυναίκες	8	12	10	1	31
Σύνολο	25	20	12	3	60

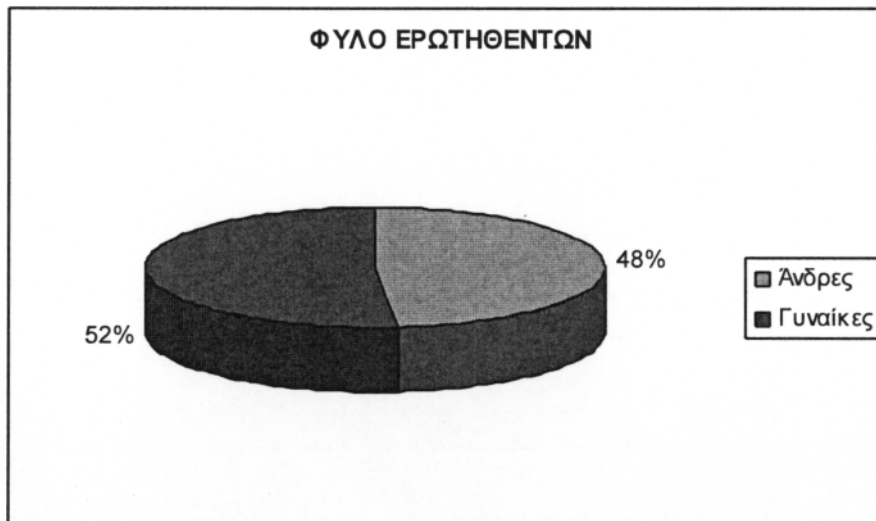
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Επίπεδο μόρφωσης	ΠΕ	ΤΕ	ΔΕ	ΥΕ	Σύνολο
Άνδρες	8	3	16	2	29
Γυναίκες	9	6	13	3	31
Σύνολο	17	9	29	5	60

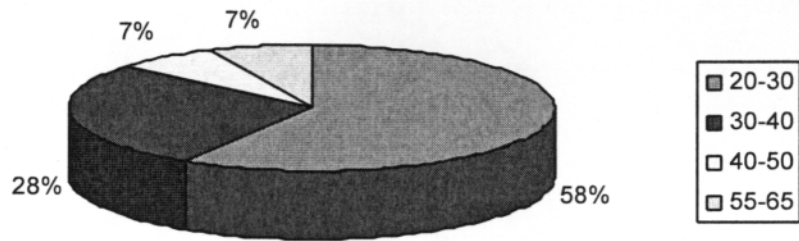
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

	Έγγαμοι	Άγαμοι	Διαζευγμένοι	Σύνολο
Άνδρες	22	6	1	29
Γυναίκες	23	8	0	31
Σύνολο	45	14	1	60

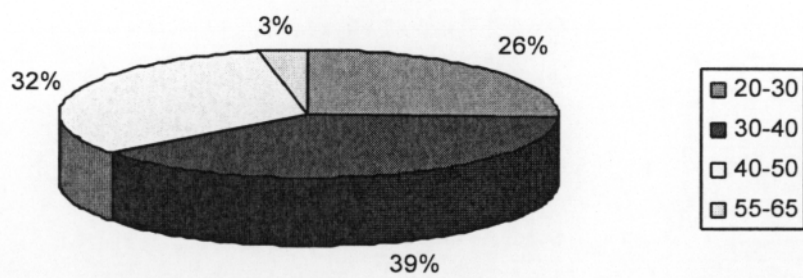
3α. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ Α

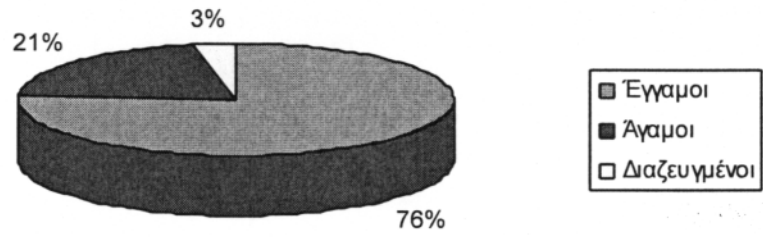
ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΔΡΩΝ

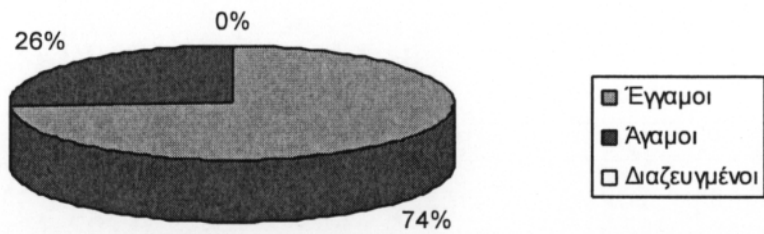
ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

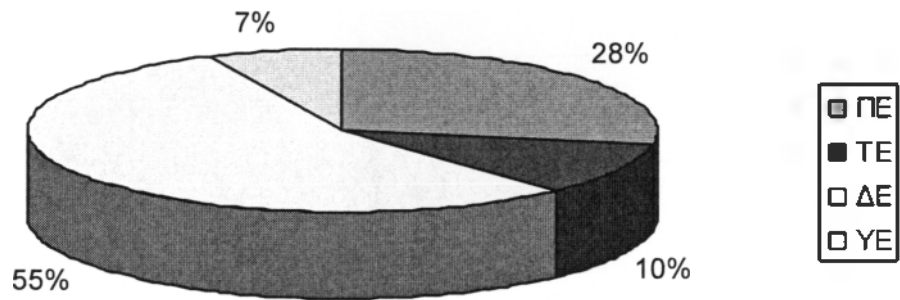
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΤΡΩΝ

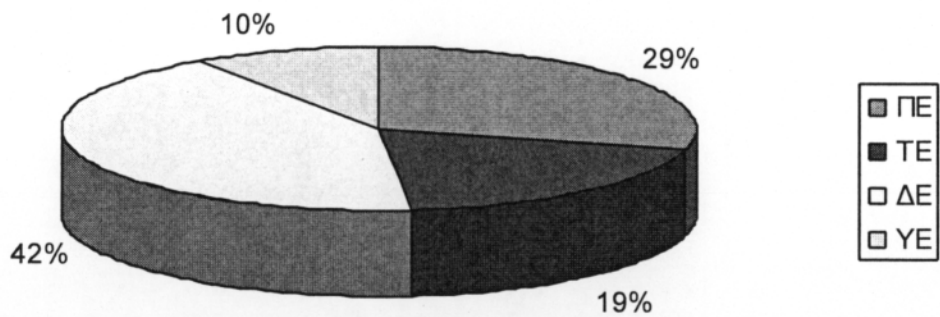
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

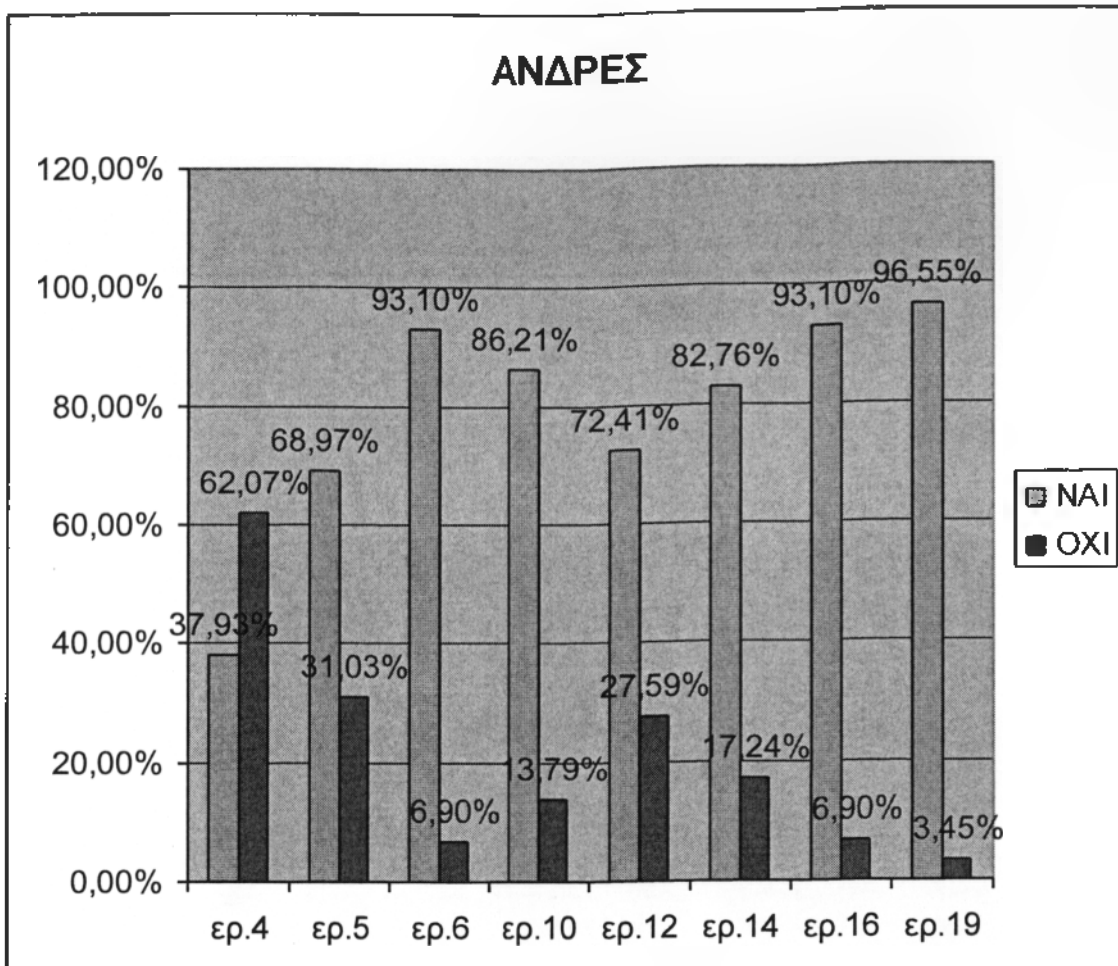

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΔΡΩΝ

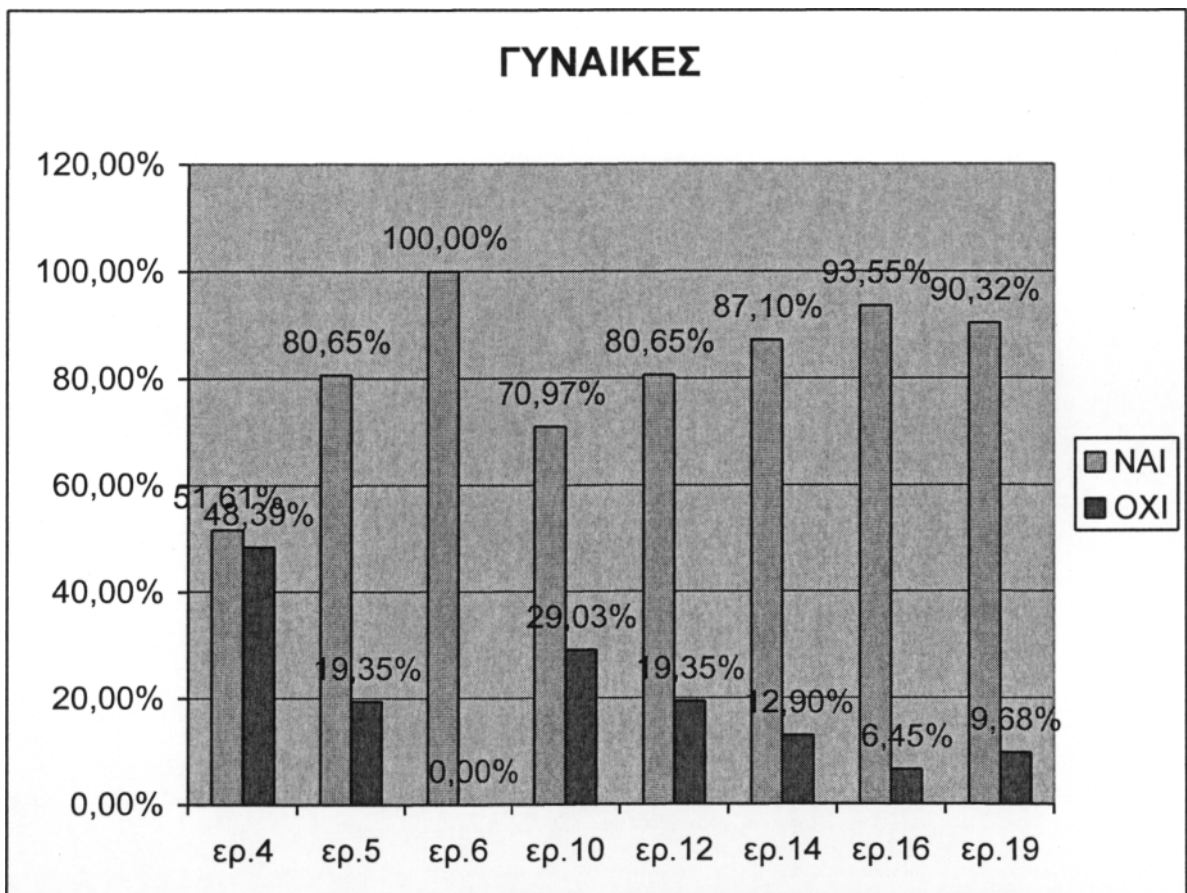
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

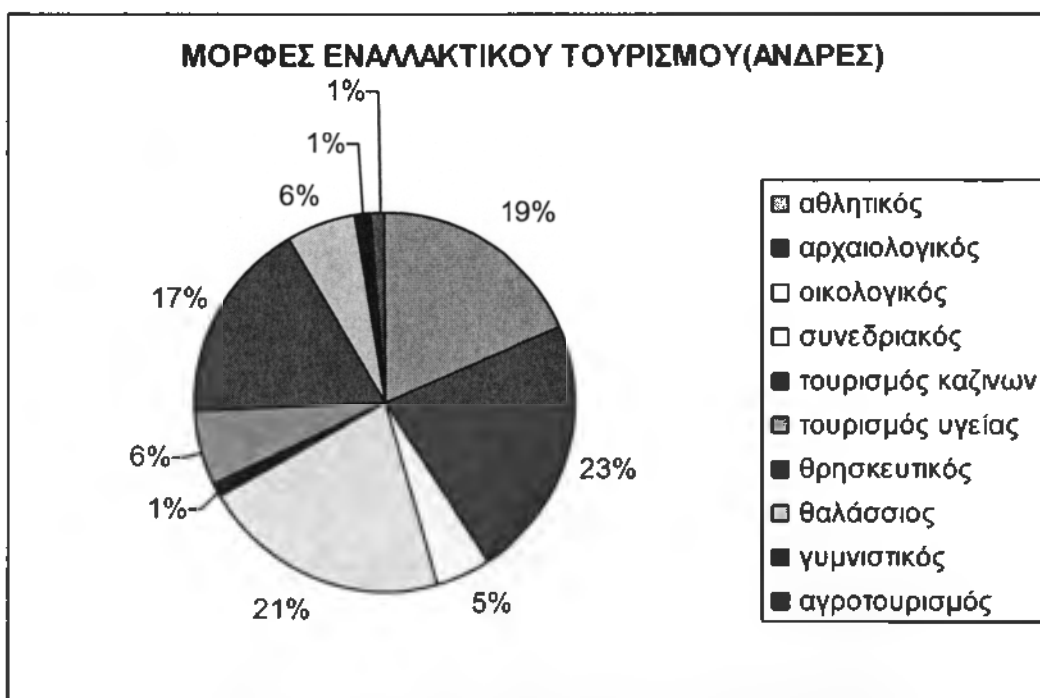
- 11 από τους 29 ερωτηθέντες ασχολούνται επαγγελματικά στον τομέα του τουρισμού.
- 20 από τους 29 ερωτηθέντες έχουν κάποιο μέλος της οικογενείας τους που απασχολείται σε κάποιο τομέα του τουρισμού.
- Από σύνολο 29 ερωτηθέντων μόνο δύο, οι οποίοι είναι άνω των 55 ετών, δε γνώριζαν αν υπάρχουν εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο νησί της Ρόδου.
- Από σύνολο 27 ερωτηθέντων οι 23 θεωρούν πως τα κέντρα της περιοχής βοηθούν στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και μόλις 4 το αντίθετο.

- 19 άτομα πιστεύουν πως ο εναλλακτικός τουρισμός επιφέρει περισσότερα οφέλη απ' ότι ο μαζικός.
- Ο γυμνιστικός τουρισμός ενοχλεί 5 άτομα σε σύνολο 27, ενώ οι υπόλοιποι δεν έχουν πρόβλημα που το νησί προσελκύει αυτή τη μορφή εναλλακτικού τουρισμού.
- Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (27/29) θεωρεί το νησί της Ρόδου προσιτό προορισμό για όλες τις οικονομικές κλίμακες .
- Τέλος κατά την γνώμη της σχεδόν απόλυτης πλειοψηφίας (28/29) οι μετακινήσεις των τουριστών μέσα στο νησί διεξάγονται με ευκολία, μόνο ένας εκ των ερωτηθέντων είχε αντίθετη άποψη.

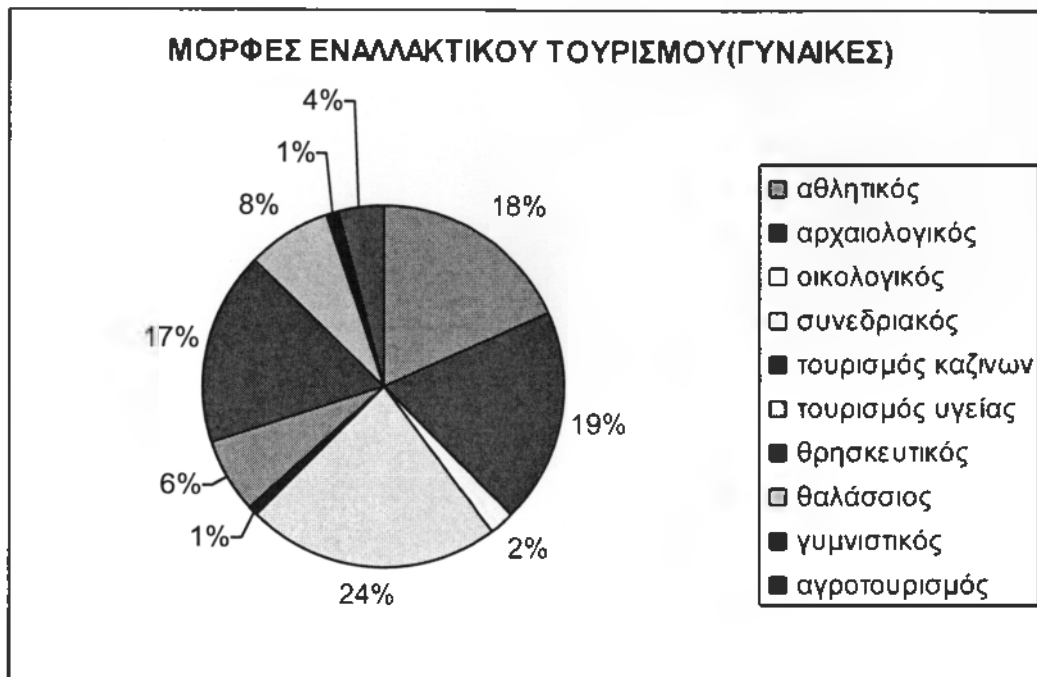

- Από τις 31 γυναίκες οι 16 ασχολούνται επαγγελματικά με τον τουρισμό.
- 25 στις 31 έχουν κάποιο μέλος της οικογένειάς τους που απασχολείται σε κάποιο τομέα του τουρισμού.

- Η απόλυτη πλειοψηφία (31/31) γνωρίζει ότι το νησί της Ρόδου διαθέτει εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- Οι 22 στις 31 θεωρούν πως τα κέντρα της περιοχής τους βοηθούν στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.
- 25 γυναίκες πιστεύουν πως ο εναλλακτικός τουρισμός επιφέρει περισσότερα οφέλη απ' ότι ο μαζικός.
- Οι 27 εκ των 31 γυναικών συμφωνούν στην ύπαρξη του γυμνιστικού τουρισμού.
- Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων γυναικών (29/31) θεωρεί το νησί της Ρόδου προσιτό προορισμό για όλες τις οικονομικές κλίμακες .
- Οι 28 από τις 31 γυναίκες πιστεύουν πως οι μετακινήσεις των τουριστών μέσα στο νησί διεξάγονται με ευκολία.

- Οι 81 απαντήσεις που δόθηκαν διακρίνονται ως εξής:
 15 αθλητικός τουρισμός, 18 αρχαιολογικός ,4 οικολογικός ,17 συνεδριακός ,1 τουρισμός καζινων, 5 τουρισμός υγείας, 14 θρησκευτικός, 5 θαλάσσιος, 1 γυμνιστικός και τέλος 1 αγροτουρισμός.

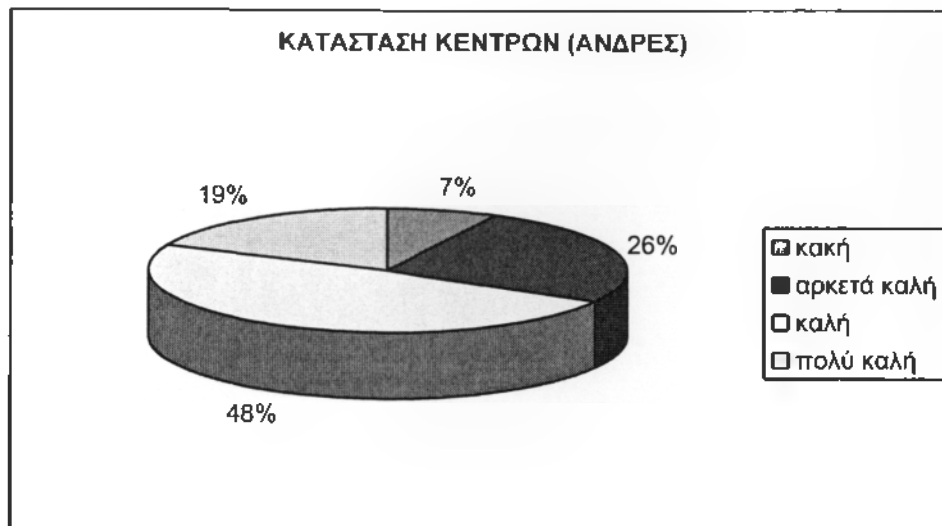
- Σε σύνολο 31 ατόμων δόθηκαν 93 απαντήσεις ,από τις οποίες 17 είναι ο αθλητικός τουρισμός να υπερισχύει στο νησί,18 είναι ο αρχαιολογικός ,2 ο οικολογικός ,21 ο συνεδριακός , 1 ο τουρισμός καζίνων, 6 ο τουρισμός υγείας, 16 ο θρησκευτικός, 7 ο θαλάσσιος, 1 ο γυμναστικός και τέλος 4 ο αγροτουρισμός.

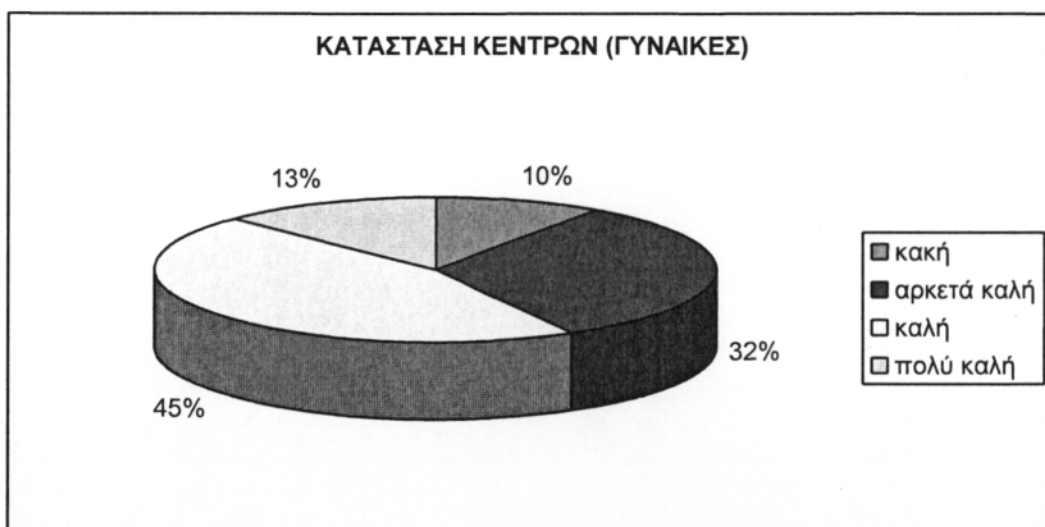
- Σε σύνολο 27 απαντήσεων 10 ήταν η διαφήμιση, η οποία ευθύνεται για το γεγονός ότι δεν είναι αρκετά διαδεδομένες οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, 7 ήταν η υποδομή, 1 ήταν η ανωδομή, 4 ήταν η οργάνωση, 3 ήταν οι υπηρεσίες η αιτία και τέλος 2 απαντήσεις δόθηκαν στο κάτω άλλο ως μέσο διάδοσης.

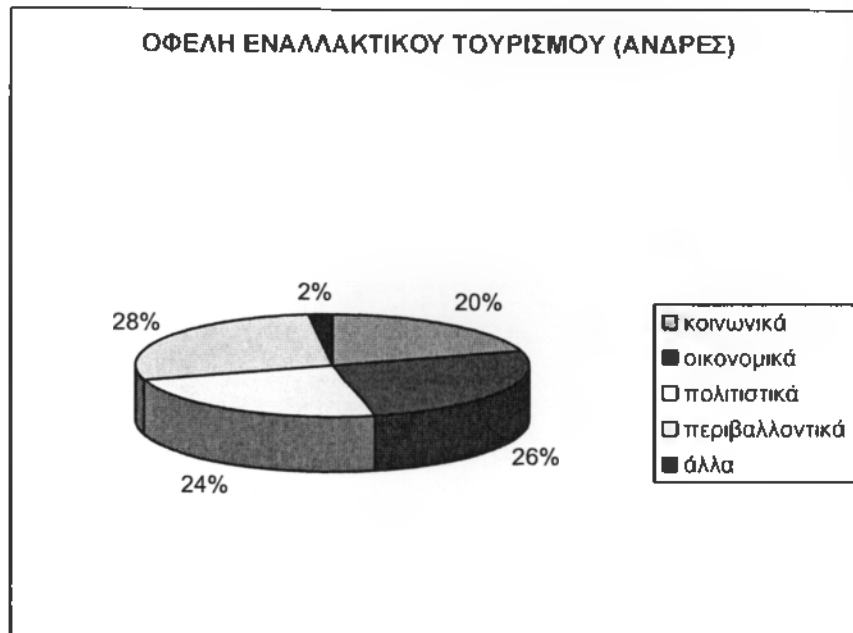
- Κατά την άποψη 31 γυναικών μέσα διάδοσης του εναλλακτικού τουρισμού αποτελούν: 11 απαντήσεις διαφήμιση, 11 απαντήσεις υποδομή, 2 ανωδομή, 4 οργάνωση και τέλος 3 υπηρεσίες.

- Σε κακή κατάσταση θεωρούν πως βρίσκονται τα κέντρα της περιοχής 2 ερωτηθέντες, 7 πιστεύουν πως είναι σε αρκετά καλή κατάσταση, 13 σε καλή και τέλος σε πολύ καλή θεωρούν πως βρίσκονται 5 ερωτηθέντες.

- Σε κακή κατάσταση θεωρούν πως βρίσκονται τα κέντρα της περιοχής 3 ερωτούμενες, 10 πιστεύουν πως είναι σε αρκετά καλή κατάσταση, 14 σε καλή και τέλος 4 θεωρούν πως βρίσκονται σε πολύ καλή.

➤ Κατά την άποψη 54 ερωτηθέντων ο εναλλακτικός τουρισμός επιφέρει περισσότερα οφέλη απ' ότι ο μαζικός, 11 απαντήσεις ήταν κοινωνικά οφέλη, 14 οικονομικά, 13 πολιτιστικά, 15 περιβαλλοντικά και μια απάντηση ήταν άλλα.

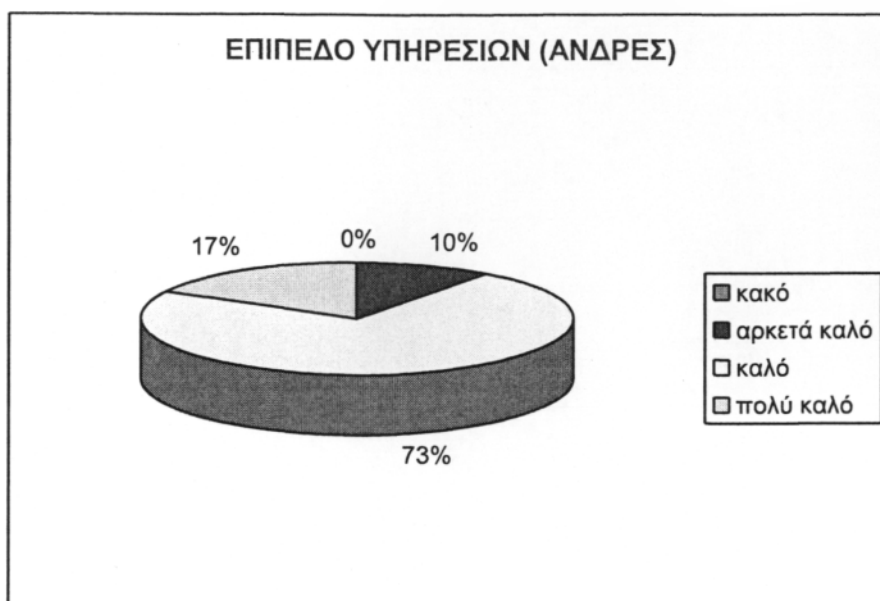
➤ Κατά την άποψη 31 γυναικών ο εναλλακτικός τουρισμός επιφέρει περισσότερα οφέλη απ' ότι ο μαζικός, 13 απαντήσεις ήταν κοινωνικά οφέλη, 14 οικονομικά, 15 πολιτιστικά και 17 περιβαλλοντικά και 3 απαντήσεις πως τα οφέλη είναι άλλα.

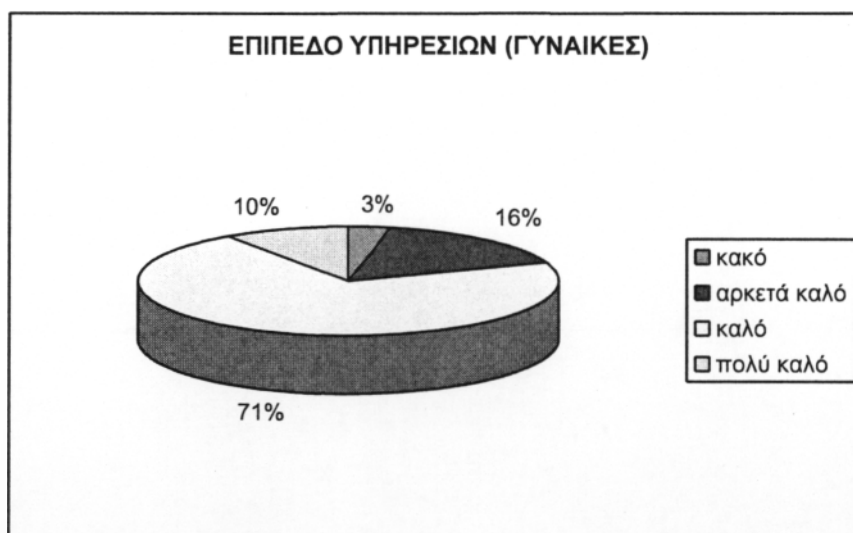
- Ο τουρισμός παραχείμασης στο νησί της Ρόδου κατά την πλειοψηφία των ερωτηθέντων (23/27) δεν είναι καθόλου διαδεδομένος, ένα ποσοστό της τάξεως του 11% (3 άτομα) πιστεύει πως είναι λίγο διαδεδομένος και μόνο ένα ποσοστό 3% (1 άτομο) θεωρεί ότι είναι αρκετά διαδεδομένος.

- Ο τουρισμός παραχείμασης στο νησί της Ρόδου κατά την σχεδόν απόλυτη πλειοψηφία (94%-29/31) των ερωτηθέντων γυναικών δεν είναι καθόλου διαδεδομένος ενώ το υπόλοιπο 6% των γυναικών θεωρεί ότι είναι λίγο. Καμία από τις ερωτούμενες δεν πιστεύει ότι είναι αρκετά ή πολύ διαδεδομένος.

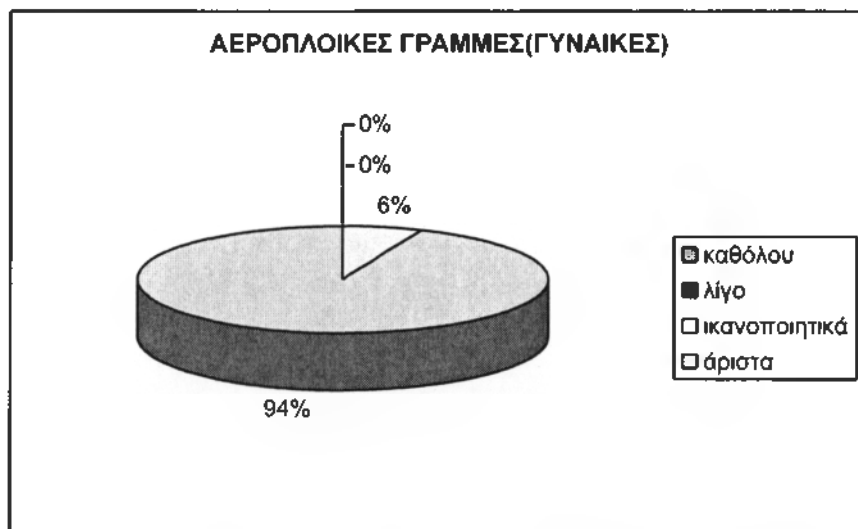
- Δεν βρέθηκε κανένας ο οποίος να θεωρεί πως οι υπηρεσίες που παρέχονται βρίσκονται σε κακή κατάσταση , 3 θεωρούν πως είναι σε αρκετά καλή κατάσταση, 21 σε καλή και 5 σε άριστη.

- Μία εκ των 31 γυναικών πιστεύει πως οι υπηρεσίες που παρέχονται βρίσκονται σε κακή κατάσταση, 5 θεωρούν πως είναι σε αρκετά καλή κατάσταση, 22 σε καλή και 3 σε άριστη.

- Ένας εκ των ερωτηθέντων πιστεύει πως οι αεροπλοϊκές γραμμές εξυπηρετούν λίγο τους τουρίστες, ακόμη ένας θεωρεί πως η εξυπηρέτηση μέσω των αεροπλοϊκών γραμμών είναι ικανοποιητική και τέλος η συντριπτική πλειοψηφία (27/29) βρίσκει την εξυπηρέτηση άριστη.

- Οι 29 στις 31 γυναίκες πιστεύουν πως οι τουρίστες εξυπηρετούνται άριστα από τις αεροπλοϊκές γραμμές και 3 θεωρούν πως η εξυπηρέτηση είναι ικανοποιητική.

Από τα παραπάνω προκύπτουν:

- η πλειοψηφία των κατοίκων εργάζεται στον ευρύτερο τομέα του τουρισμού,
- οι κάτοικοι του νησιού έχουν συνειδητοποιήσει τα οφέλη του εναλλακτικού τουρισμού και την στροφή που πρέπει να κάνουν ώστε να προσεγγίσουν ποιοτικότερο τουρισμό,
- έχουν εξωραΐσει την εικόνα του νησιού χωρίς όμως αυτό να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, κυρίως οι άντρες.

Η έρευνα έγινε σε τυχαίο δείγμα 60 ατόμων (μόνιμων κατοίκων του νησιού), ηλικίας 20 έως 65 ετών, κάθε μορφωτικού επιπέδου και κάθε οικογενειακής κατάστασης .

2β. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ Β

ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Ηλικία	20-30	30-40	40-50	55-65	Σύνολο
Άνδρες	19	18	16	5	58
Γυναίκες	21	19	16	6	62
Σύνολο	40	37	32	11	120

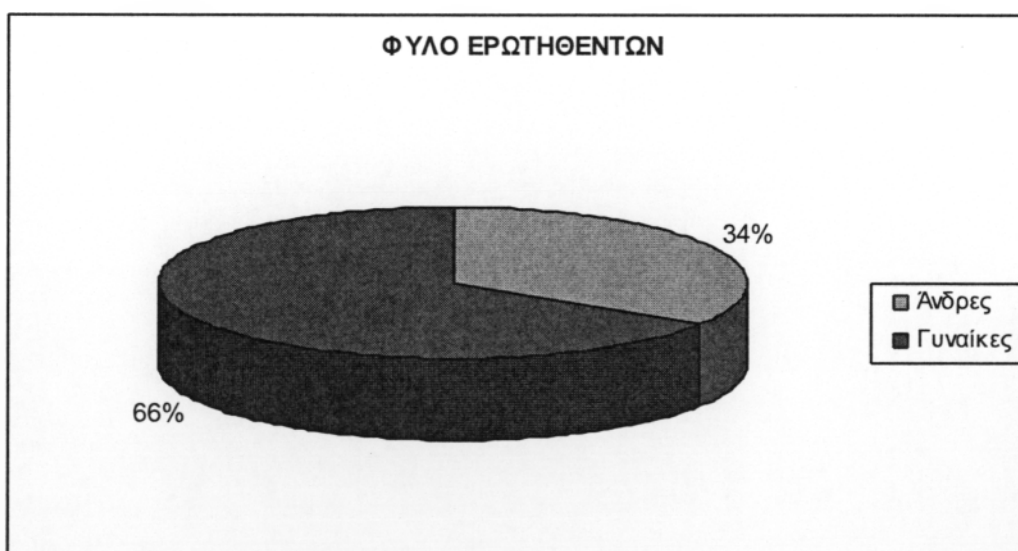
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Επίπεδο μόρφωσης	Α' βάρθια	Β' βάρθια	Γ' βάρθια	Σύνολο
Άνδρες	2	20	36	58
Γυναίκες	4	25	33	62
Σύνολο	6	45	69	120

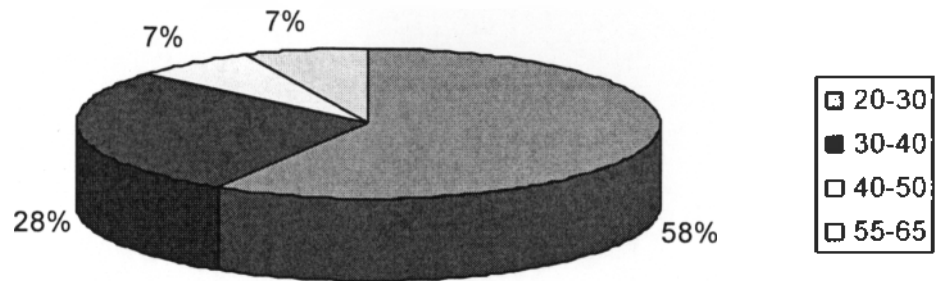
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

	Έγγαμοι	Άγαμοι	Διαζευγμένοι	Χήροι	Σύνολο
Άνδρες	27	28	3	0	58
Γυναίκες	31	18	9	4	62
Σύνολο	58	46	12	4	120

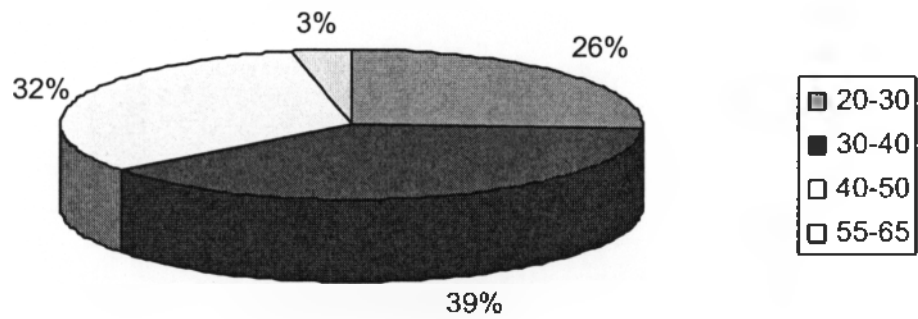
3β. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ Β

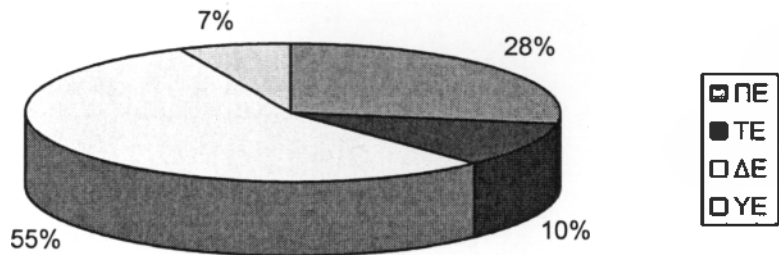
ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΔΡΩΝ

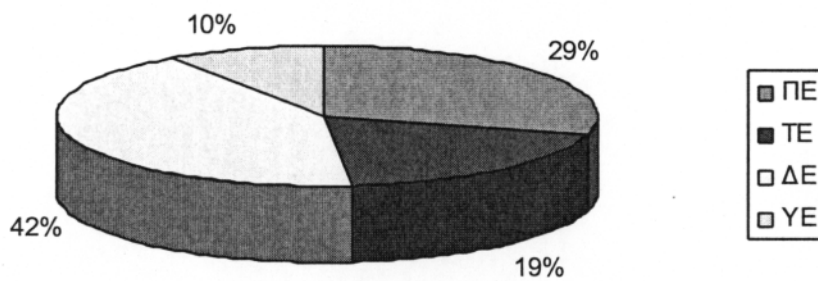
ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

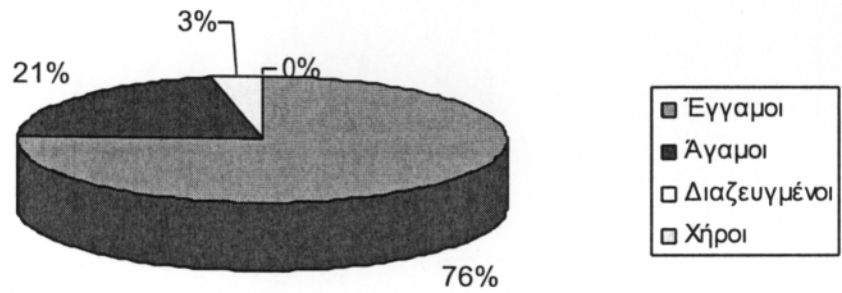
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΔΡΩΝ

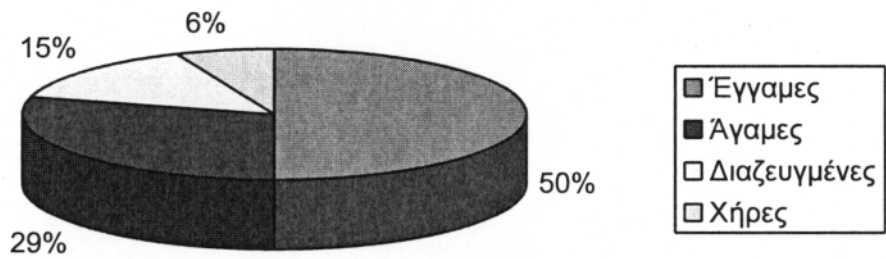
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

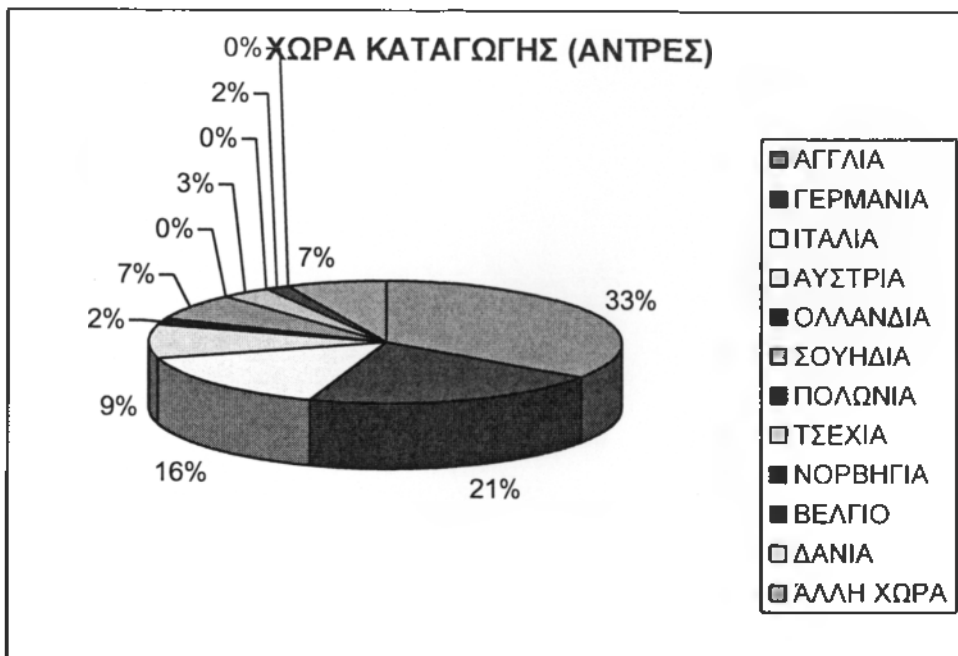

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΔΡΩΝ

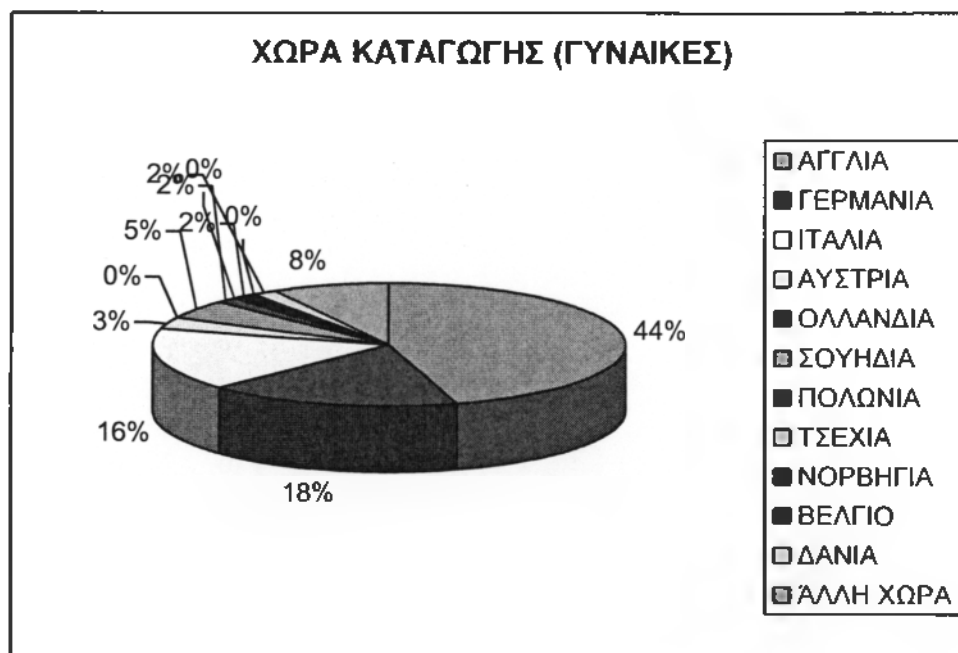

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

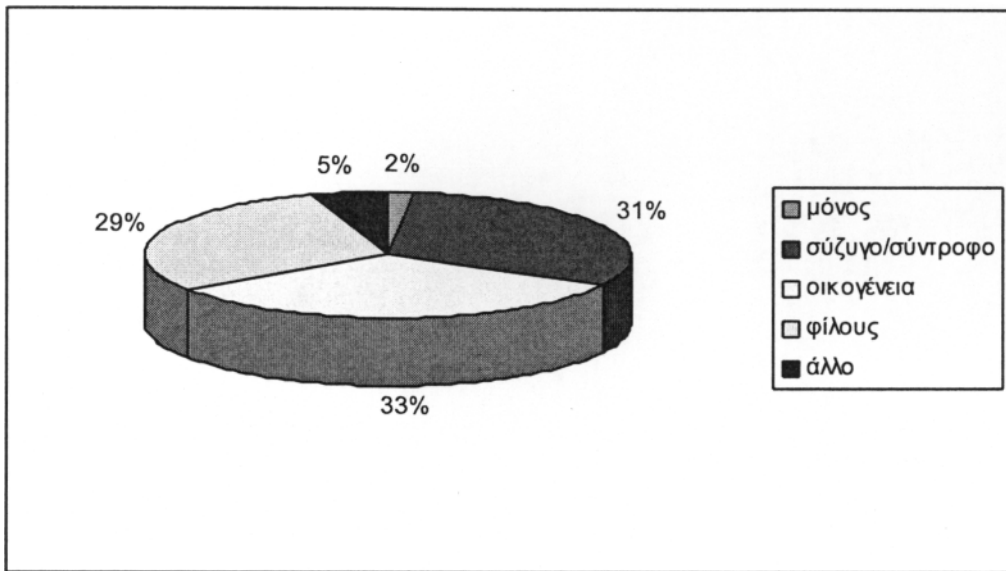

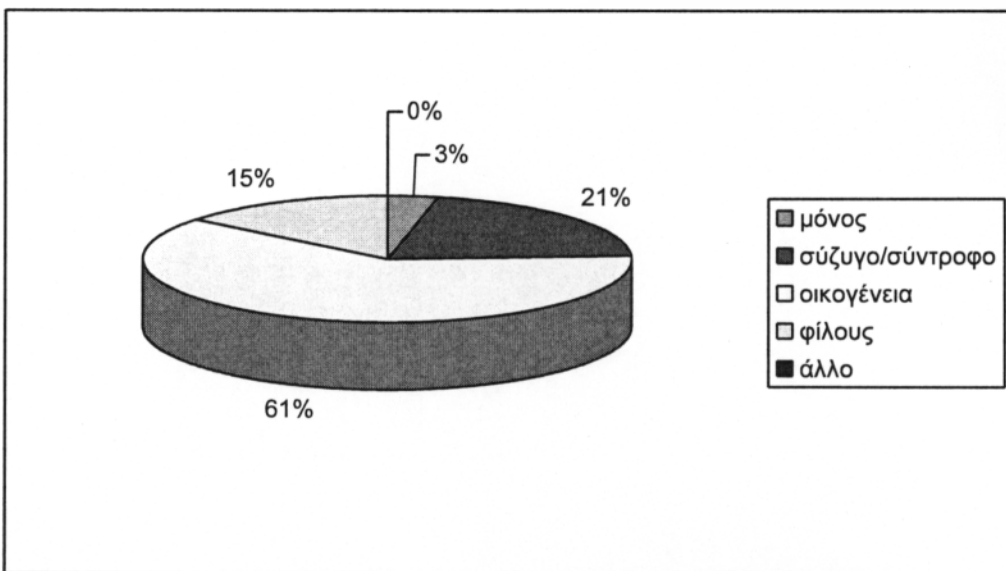
➤ Ο τουρισμός στο νησί προέρχεται κυρίως από την Αγγλία (20), την Γερμανία (12) και την Ιταλία (9). Ακόμη από την Αυστρία (5), την Σουηδία (4), Τσεχία (2), Ολλανδία (1), Βέλγιο (1) και τέσσερις από άλλη χώρα.

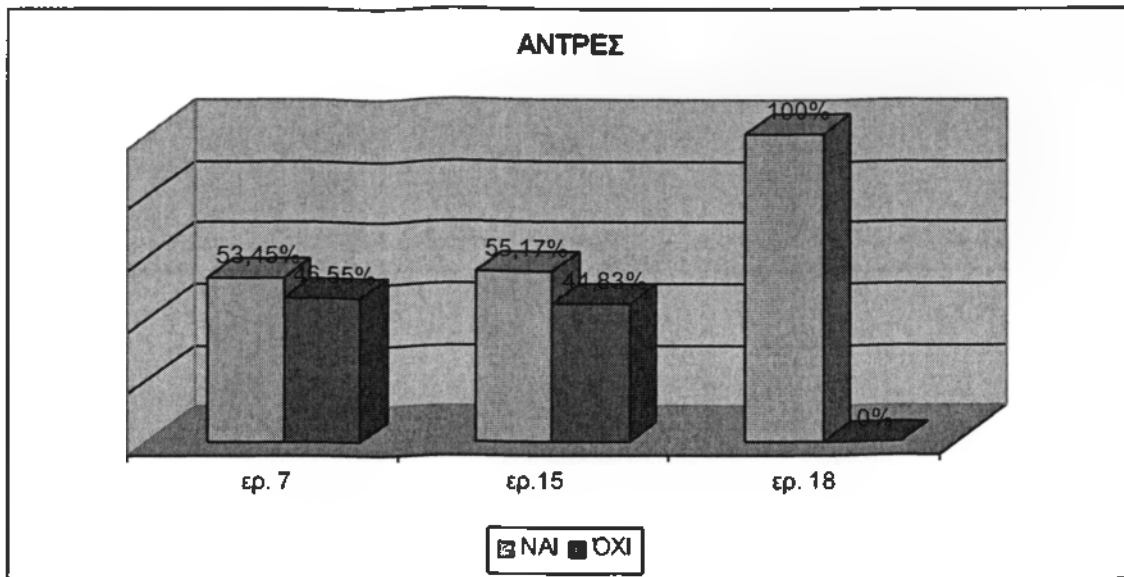
➤ Οι ερωτούμενες γυναίκες ήταν 28 από την Αγγλία, 11 από την Γερμανία, 10 από την Ιταλία, 2 από την Αυστρία, 3 από την Σουηδία, 1 από την Πολωνία, μία από την Νορβηγία, 1 από την Δανία και 5 από άλλες χώρες.

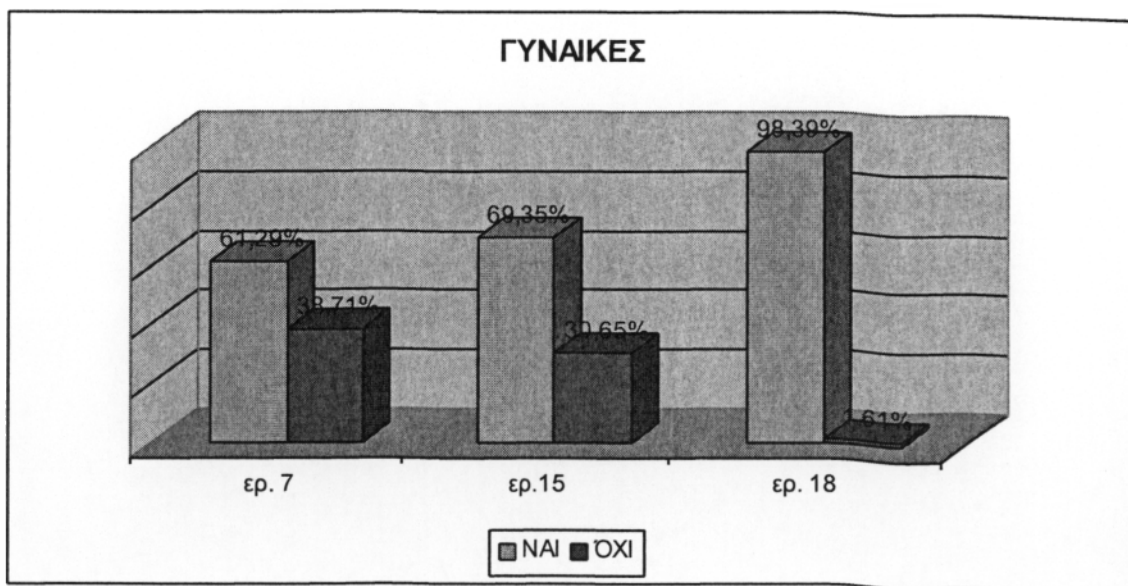
➤ Από τους 58 ερωτηθέντες οι 19 βρίσκονται στο νησί με την οικογένεια τους, οι 18 με την σύζυγο/σύντροφο, οι 17 με φίλους, ένας έχει επισκεφτεί το νησί μόνος και τέλος δόθηκαν και τρεις απαντήσεις με κάτι άλλο.

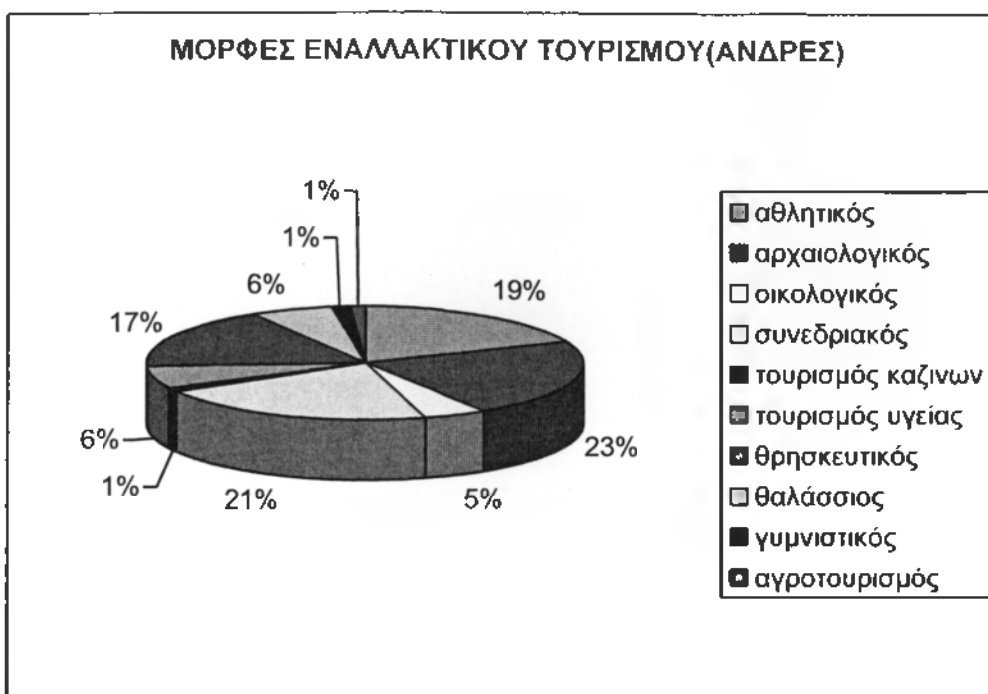
➤ Το μεγαλύτερο μέρος των γυναικών (38) έχουν έρθει στο νησί με την οικογένεια τους, 13 βρίσκονται με τον σύζυγο/σύντροφο τους, 9 με φίλους και δύο γυναίκες είναι μόνες.

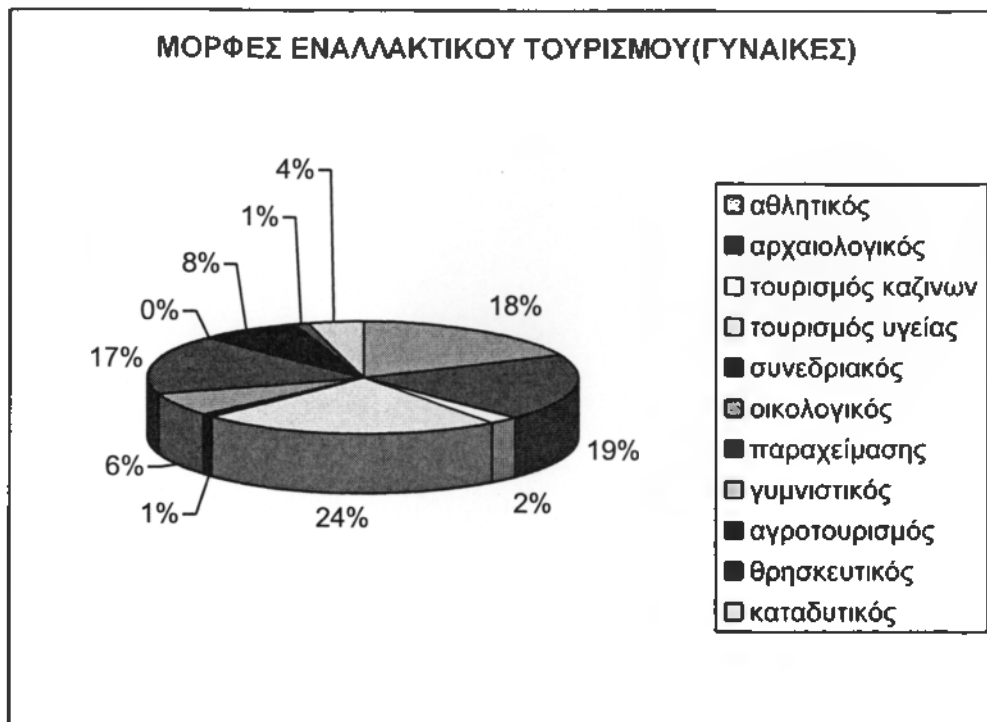
- Από τους 58 ερωτηθέντες οι 31 είχαν ξαναεπισκεφτεί το νησί.
- Οι 32 στους 58 απάντησαν πως θα μπορούσαν να επισκεφτούν το νησί και κάποια άλλη περίοδο του χρόνου, ενώ οι υπόλοιποι απέκλεισαν το γεγονός της επίσκεψης τους άλλη εποχή εκτός του καλοκαιριού.
- Το σύνολο των ερωτηθέντων απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση αν θα προτείνουν το νησί της Ρόδου στους γνωστούς τους.

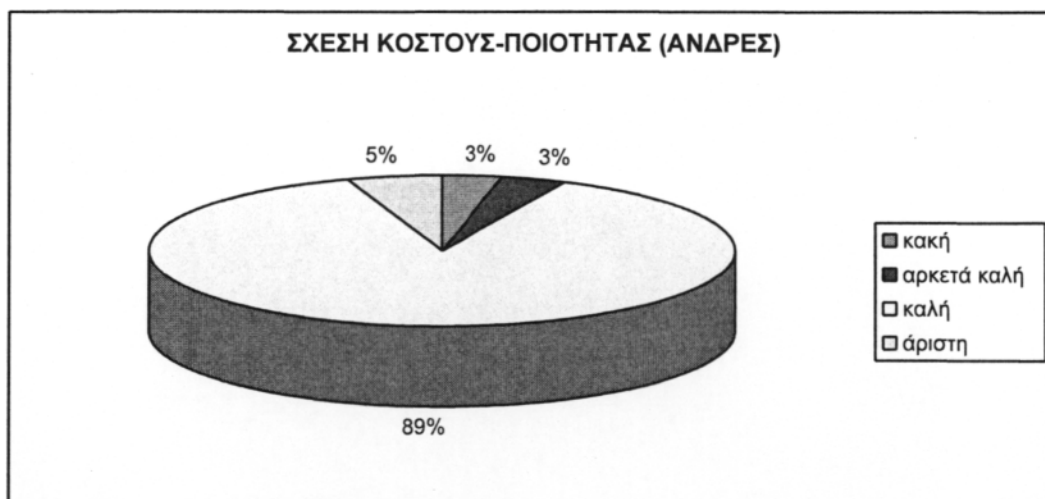
- Οι 38 από τις 62 ερωτούμενες γυναίκες είχαν επισκεφτεί το νησί κι άλλοτε.
 - 43 στις 62 απάντησαν πως θα μπορούσαν να το επισκεφτούν και κάποια άλλη περίοδο εκτός της θερινής.
 - Σε σύνολο 62 γυναικών μόνο μια ήταν αρνητική στο να προτείνει την Ρόδο στους γνωστούς της.
- ❖ Από τα παραπάνω δεδομένα μπορούμε να σχηματίσουμε την άποψη ότι ένα σημαντικό ποσοστό των τουριστών που επισκέπτονται το νησί μένουν απόλυτα ικανοποιημένοι και γίνεται μόνιμος τουριστικός προορισμός τους. Δυστυχώς ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων δεν θα επισκεπτόταν το νησί άλλη εποχή του χρόνου εκτός του καλοκαιριού, κι αυτό φανερώνει και το έντονο πρόβλημα της εποχικότητας που αντιμετωπίζει η τουριστική περίοδος του νησιού. Την καλύτερη διαφήμιση του νησιού αποτελούν οι ικανοποιημένοι τουρίστες, οι οποίοι δηλώνουν πρόθυμοι στο να το προτείνουν στους γνωστούς τους.

- Σε σύνολο 58 ερωτηθέντων δόθηκαν 174 απαντήσεις ,οι οποίες είναι: 19 αθλητικός τουρισμός, 34 αρχαιολογικός, 6 οικολογικός, 24 συνεδριακός, 7 τουρισμός καζίνων, 11 τουρισμός υγείας, 3 παραχείμασης, 5 γυμναστικός, 9 αγροτουρισμός, 19 θρησκευτικός, 5 καταδυτικός και 32 θαλάσσιος.

- Σε σύνολο 62 ερωτηθέντων δόθηκαν 186 απαντήσεις ,οι οποίες είναι: 21 αθλητικός τουρισμός, 36 αρχαιολογικός, 6 οικολογικός, 26 συνεδριακός, 8 τουρισμός καζίνων, 12 τουρισμός υγείας, 5 παραχείμασης, 3 γυμνιστικός, 10 αγροτουρισμός, 22 θρησκευτικός, 7 καταδυτικός και 31 θαλάσσιος.

- Από τους 58 ερωτηθέντες 2 θεωρούν πως οι υπηρεσίες που παρέχονται σε σχέση με την τιμή τους είναι κακές, ακόμη 2 τις θεωρούν αρκετά καλές, οι

περισσότεροι (51) τις βρίσκουν καλές και τέλος 3 θεωρούν πως η σχέση τιμής – επιπέδου υπηρεσιών είναι άριστη.

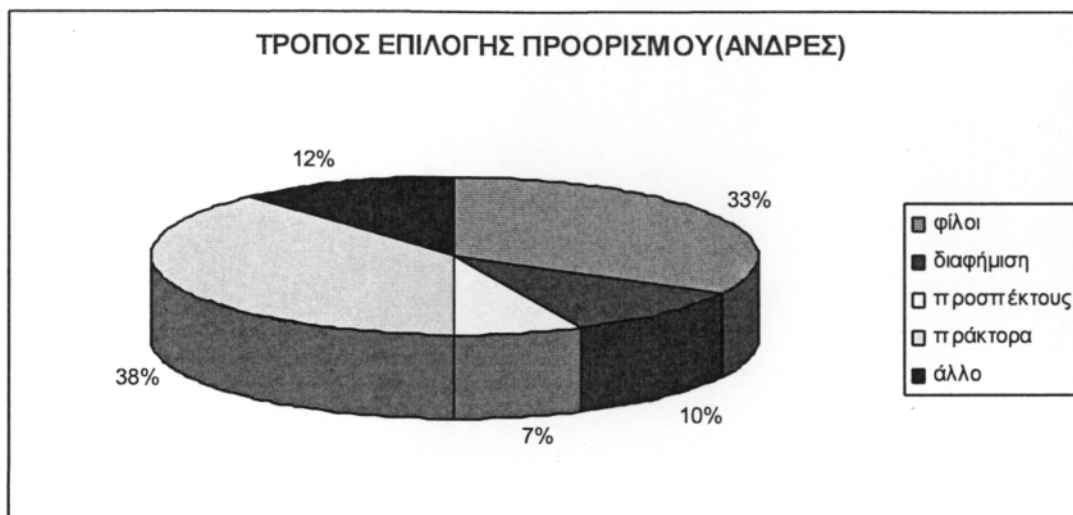
➤ Οι απαντήσεις των 62 γυναικών σχετικά με την σχέση τιμής - ποιότητας έχουν ως εξής: 5 κακή, 11 αρκετά καλή, 44 καλή και 2 άριστη.

- Παρατηρείται το γεγονός ότι 10 από τους 31 τουρίστες έχουν επισκεφτεί το νησί από 5 έως 10 φορές, άλλο ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 23%, δηλ. 7 άτομα έχουν επισκεφτεί την Ρόδο πάνω από 10 φορές και 14 τουρίστες έχουν επισκεφτεί το νησί από 1 έως 5 φορές.

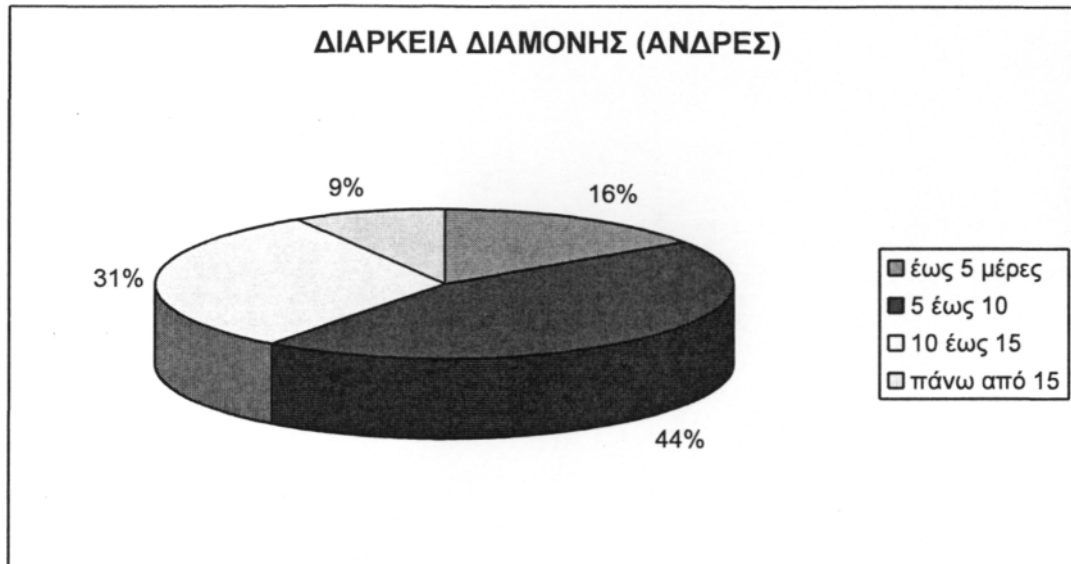
- Διακρίνουμε ότι ένα πολύ σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 45% (17/38) έχουν επισκεφτεί την Ρόδο από 5 έως 10 φορές, 6 το έχουν επισκεφτεί πάνω από 10 φορές και 15 έχουν ξαναεπισκεφτεί το νησί από 1 έως 5 φορές.

➤ Η πλειοψηφία των αντρών επέλεξε τον προορισμό των διακοπών του μέσω κάποιου ταξιδιωτικού πράκτορα (22/31), η παρότρυνση των φίλων επίσης κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για τους άντρες εφόσον 19 αποφάσισαν να επισκεφτούν την Ρόδο μέσω φίλων, 7 μέσω κάτι άλλο, 6 επηρεάστηκαν από κάποια διαφήμιση και τέλος 4 επέλεξαν το νησί από κάποιο προσπέκτους που είδαν.

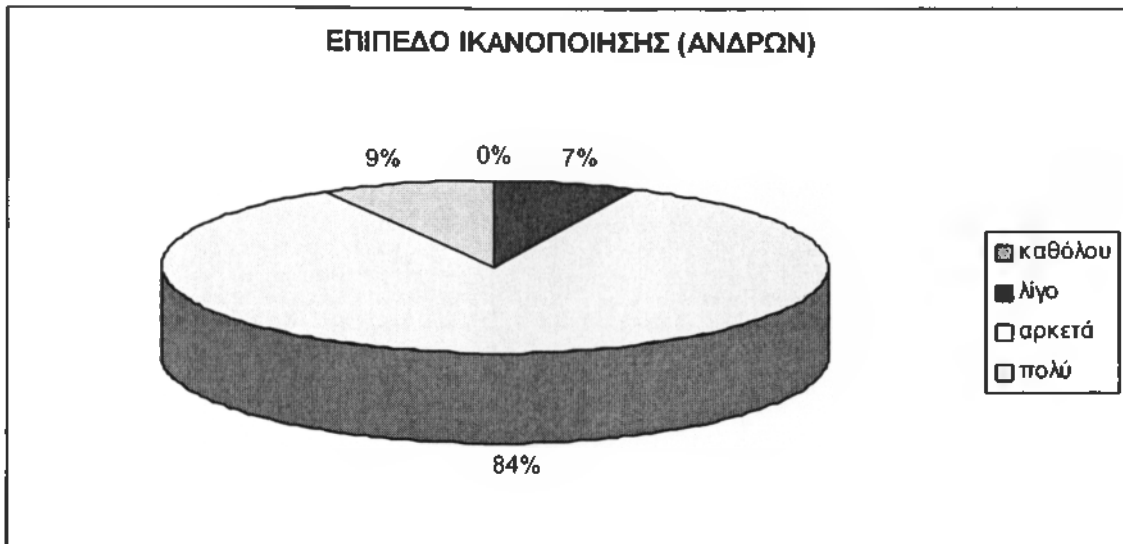
➤ 27 εκ των 62 γυναικών δήλωσαν πως η απόφασή τους να επισκεφτούν την Ρόδο οφείλονταν σε κάποιο πράκτορα, 20 γυναίκες παροτρύνθηκαν από φίλους τους και από 5 γυναίκες απάντησαν πως επηρεάστηκαν από κάποια διαφήμιση, προσπέκτους είτε κάτι άλλο.

➤ Η διάρκεια παραμονής των τουριστών στο νησί έχει ως εξής: 9 θα παραμείνουν έως 5 ημέρες, 26 από 5 έως 10, 18 από 10 έως 15 και 5 τουριστών οι διακοπές θα διαρκέσουν πάνω από 15 ημέρες.

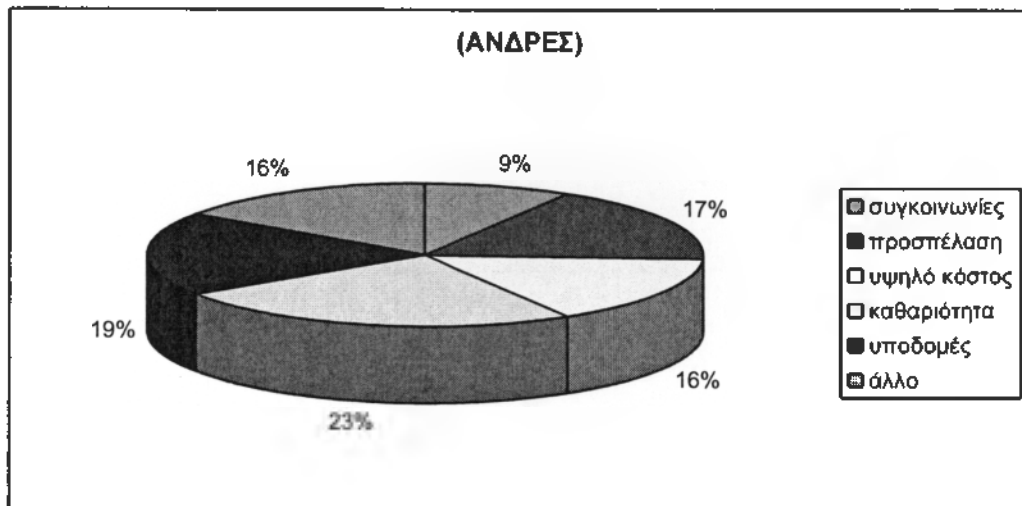
➤ Στα ίδια πλαίσια περίπου κυμαίνεται κι ο χρόνος παραμονής των γυναικών στο νησί, 7 θα παραμείνουν έως 5 ημέρες, 28 από 5 έως 10, 21 από 10 έως 15 και 6 θα μείνουν άνω των 10 ημερών.

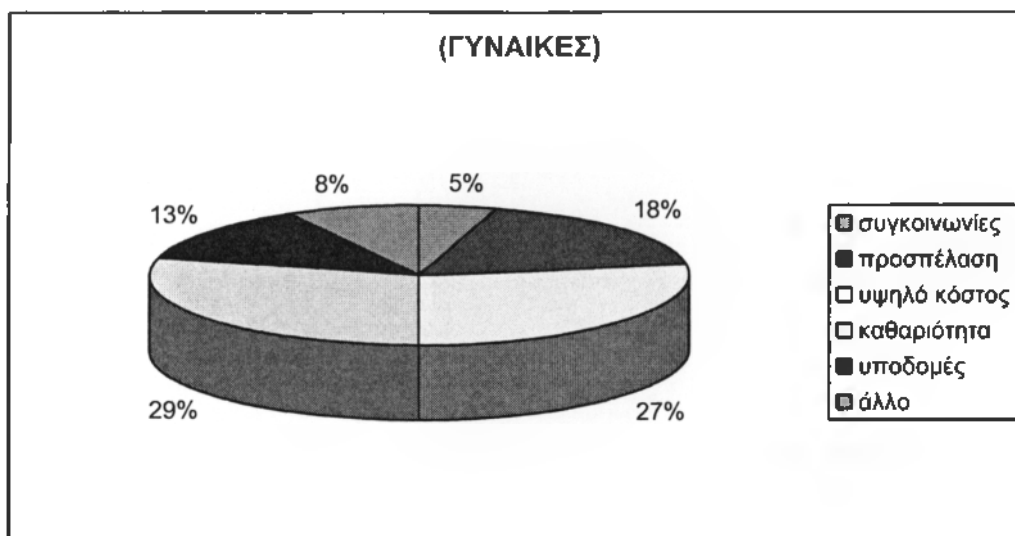
➤ Η συντριπτική πλειοψηφία (49/58) των τουριστών είναι αρκετά ικανοποιημένοι από την διαμονής τους στο νησί, 4 τουρίστες είναι λίγο και 5 απάντησαν πως έχουν μείνει πολύ ικανοποιημένοι. Το σημαντικότερο είναι όμως ότι δεν βρέθηκε κανείς απογοητευμένος.

➤ Σε γενικές γραμμές και το επίπεδο ικανοποίησης των γυναικών κυμαίνεται παρόμοια με εκείνο των αντρών, μία απάντησε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένη από την μέχρι τότε διαμονής της, 5 ότι είναι λίγο, 53 έμειναν αρκετά ικανοποιημένες και 3 πολύ.

➤ 5 ερωτηθέντες πιστεύουν πως πρέπει να υπάρξει βελτίωση στις συγκοινωνίες του νησιού (μεγαλύτερος αριθμός δρομολογίων), 10 θεωρούν πως η προσπέλαση του νησιού δεν γίνεται εφικτή με την αρμόζουσα ευκολία, 9 θεωρούν την Ρόδο ακριβό τουριστικό προορισμό, 14 θα προτιμούσαν περισσότερη καθαριότητα των χώρων, 11 κρίνουν πως πρέπει να υπάρξει βελτίωση των υποδομών (π.χ η οδοποιία), και τέλος 9 ερωτηθέντες σημείωσαν την επιλογή άλλο.

➤ Το μεγαλύτερο μέρος των γυναικών θεωρεί πως πρέπει να υπάρξει βελτίωση στον τομέα της καθαρότητας (18) και του κόστους (17), ακόμη 11 ερωτούμενες θα ήθελαν να βελτιωθεί η προσπέλαση του νησιού, 8 να υπάρξει αλλαγή σε θέμα υποδομών, 3 κρίνουν αναγκαία την βελτίωση των συγκοινωνιών στην ενδοχώρα του νησιού και 5 θα ήθελαν να αλλάξει κάτι άλλο.

- Οι μισοί και πλέον (41/75) θα επισκεπτόντουσαν το νησί την άνοιξη λόγω του ήπιου κλίματος που επικρατεί στο νησί, 28 άτομα θα διάλεγαν το φθινόπωρο για τις διακοπές τους επίσης λόγω του κλίματος και τέλος μόνο 6 άτομα θα διάλεγαν την Ρόδο για να περάσουν τις διακοπές τους το χειμώνα, οι οποίοι ήταν στο σύνολο τους άνω των 50 ετών λόγω της ηρεμίας που θα προσέφερε το νησί δίχως το πλήθος των τουριστών της θερινής περιόδου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α)

1. Το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων του νησιού απασχολείται στον τομέα του τουρισμού.
2. Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι αρκετά διαδεδομένες στο νησί της Ρόδου .
3. Τα κέντρα της περιοχής βοηθούν στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και βρίσκονται σε καλή κατάσταση .
4. Ο εναλλακτικός τουρισμός είναι πιο προσοδοφόρος από ότι ο μαζικός, προσελκύει άτομα υψηλής εισοδηματικής στάθμης και συμβάλλει στην άμβλυνση της εποχικότητας.
5. Το νησί της Ρόδου μπορεί να αποτελέσει προσιτό προορισμό για όλες τις οικονομικές κλίμακες .
6. Η μετακίνηση των τουριστών μέσα στο νησί διεξάγεται με ευκολία λόγω της καλής κατάστασης της οδοποιίας του νησιού ,των σχετικά χαμηλών τιμών ενοικιάσεων μέσων μεταφοράς καθώς επίσης και της συχνής συγκοινωνίας .
7. Το κυριότερο όφελος του εναλλακτικού τουρισμού που αποκομίζει το νησί είναι η μη αλλοίωση και επιβάρυνση του περιβάλλοντος .
8. Οι επικρατέστερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού στο νησί της Ρόδου είναι ο αρχαιολογικός ,ο συνεδριακός και ο αθλητικός .
9. Η διαφήμιση και οι υποδομές αποτελούν τους κύριους λόγους μη εκτεταμένης όσο θα έπρεπε διάδοσης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού .
10. Οι υπηρεσίες που παρέχονται βρίσκονται σε καλό επίπεδο .
11. Οι αεροπλοϊκές γραμμές βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο .
12. Η αύξηση του αριθμού των τουριστών δυστυχώς δεν συνεπάγεται και αύξηση των εσόδων των ντόπιων. Το all inclusive αποτελεί ένα από τα κυριότερα προβλήματα των Ροδίτικων επιχειρήσεων.
13. Η μη ύπαρξη ακτοπλοϊκής σύνδεσης του νησιού με την Θεσσαλονίκη αποτελεί επίσης μείζονος σημασίας για τους κατοίκους του νησιού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Β)

1. Ο τουρισμός της Ρόδου κυρίως προέρχεται από την Αγγλία, την Γερμανία και την Ιταλία καθώς κι από άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
2. Το νησί της Ρόδου αποτελεί μόνιμο τουριστικό προορισμό για ένα σημαντικό ποσοστό τουριστών.
3. Τα ξένα τουριστικά πρακτορεία καθορίζουν κατά μεγάλο βαθμό την τουριστική κίνηση του νησιού.
4. Οι εναλλακτικές μορφές για τις οποίες ενδείκνυται η Ρόδος κατά την άποψη των τουριστών είναι: ο αρχαιολογικός, ο θαλάσσιος και ο συνεδριακός.
5. Η διαμονή τους στο νησί είναι από 5 έως 15 ημέρες.
6. Η πλειοψηφία τους μένει αρκετά ικανοποιημένοι και θεωρεί πως η αναλογία κόστους - ποιότητας είναι καλή.
7. Η καθαριότητα των χώρων δυστυχώς δεν είναι η απαιτούμενη.
8. Παρουσιάζεται προθυμία εκ μέρους των τουριστών να επισκεφτούν το νησί κάποια άλλη εποχή εκτός του καλοκαιριού, παρόλα αυτά όμως η επιλογή τους συνδέεται άμεσα με το ήπιο κλίμα.
9. Σημαντική διαφήμιση για το νησί αποτελούν οι ευχαριστημένοι τουρίστες του.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Το νησί της Ρόδου πληρεί τις προϋποθέσεις για πολλές από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όμως η βελτίωση κάποιων τομέων όπως η διαφήμιση, οι υποδομές κ.α. καθίσταται αναγκαία, ώστε η προσέλκυση τουριστών εναλλακτικού τουρισμού να διευρυνθεί ακόμη περισσότερο.
2. Ο τουρισμός παραχείμασης στο νησί της Ρόδου είναι σχεδόν ανύπαρκτος, παρόλο που η Ρόδος μπορεί να αποτελέσει άριστο προορισμό για τους τουρίστες παραχείμασης λόγω του ήπιου κλίματος και του πλούσιου πολιτιστικού στοιχείου που διαθέτει. Οπότε η προβολή της περιοχής και γι' αυτή τη μορφή είναι απαραίτητη .
3. Η επαναλειτουργία του υδροθεραπευτηρίου της Καλλιθέας με σύγχρονες προδιαγραφές θα καταστήσει το νησί δέκτη τουρισμού υγείας .
4. Το πρόβλημα της εποχικότητας, το οποίο συνδέεται άμεσα με τον θερινό παραθαλάσσιο τουρισμό μπορεί να μειωθεί με την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
5. Η επιβολή ενός ποσοστού στις κρατήσεις all inclusive από τις ξενοδοχειακές μονάδες, θα μπορούσε να διευθετήσει κάπως την κατάσταση που επικρατεί, και να επιτρέψει την εύρυθμη λειτουργία περισσότερων καταστημάτων.
6. Η επιμήκυνση του ωραρίου λειτουργίας των αρχαιολογικών χώρων, κρίνεται απαραίτητη ώστε να είναι δυνατή η επισκεψιμότητα τους και τα απογεύματα.
7. Η δρομολόγηση νέων πλοίων, ώστε να είναι εφικτή η ακτοπλοϊκή σύνδεση του νησιού με την συμπρωτεύουσα και την Βόρειο Ελλάδα γενικότερα.
8. Η αναβάθμιση των εγκαταστάσεων του Golf Αφάντου, η οποία κρίνεται απαραίτητη.
9. Η διατήρηση της καθαριότητας των χώρων και ο μεγαλύτερος σεβασμός στο περιβάλλον.

10. Η αφύπνιση του φιλοζωικού μας ενστίκτου και η δημιουργία χώρων φύλαξης των αδέσποτων ζώων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βαρβαρέσος, Σ., «*Τουρισμός: Έννοιες, μεγέθη, δομές. Η ελληνική πραγματικότητα*», Προπομπός, Αθήνα, 1998.
2. Βαρβαρέσος, Σ., «*Τουριστική Ανάπτυξη και Διοικητική Αποκέντρωση*», Προπομπός, Αθήνα, 1999.
3. Κάτσος, Γ., «*Τουρισμός ατόμων τρίτης ηλικίας*», ΙΤΕΠ, Αθήνα, 2004.
4. Κοκκώσης, Χ., Π. Τσάρτας, «*Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον*», Κριτική, Αθήνα, 2001.
5. Κομίλης, Π., «*Οικοτουρισμός: Η εναλλακτική προοπτική αιεφόρου τουριστικής ανάπτυξης*», Προπομπός, Αθήνα, 2001.
6. Κομίλης, Π., Βαγιωνής Ν., «*Τουριστικός Σχεδιασμός: Μέθοδοι και πρακτικές αξιολόγησης*», Προπομπός, Αθήνα, 1999.
7. Κραβαρίτης, Κ., «*Επαγγελματικός τουρισμός, Συνεδρίων, Κινήτρων, Εκθέσεων*», Interbooks, Αθήνα, 1992.
8. Παυλογεωργάτος, Γ., «*Διατήρηση της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς*», Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 2003.
9. Σφακιάνακης, Μ., «*Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*», Έλλην, Αθήνα, 2000 .
10. Τσάρτας, Π., «*Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό*», Εξάντας, Αθήνα, 1996.
11. Χατζηπαπάκης, Στ., Βασιλάκη, Σπ., Ρηνιού, Σ., «*Δωδεκάνησα, ταξίδι στον πολιτισμό: οδηγός πολιτιστικών πόρων νομού Δωδεκανήσου*», Τ.Ε.Δ.Κ.Δ., Ρόδος, 2005.
12. Χατζηπαπάκης Στ., Ρηνιού Σ., Χατζηιωάννου Α., «*Δωδεκάνησα*», Τ.Ε.Δ.Κ.Δ., Ρόδος, 2005.

ΠΗΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

1. www.rhodes.gr
2. www.ando.gr
3. www.eot.gr
4. www.statistics.gr
5. www.agrotourism.gr
6. www.kalitheia.gr
7. www.oikologos.gr
8. www.sete.gr
9. www.angelfire.com
10. www.in.gr
11. www.dodek.gr
12. www.epyna.gr
13. www.touristiki-agera.gr
14. www.agrotravel.gr
15. www.southernrhodes.gr
16. www.ecocrete.gr
17. www.inkarpathos.com
18. www.disabled.gr
19. www.rodiki.gr
20. www.proodos.gr
21. www.agrotypos.gr
22. www.philoxenous.gr
23. www.agronews.gr
24. www.agrotour.gr
25. www.tour.teithe.gr
26. www.hellaskps.gr
27. www.uti.gr
28. www.greece.org
29. www.rhodes.aegean.gr
30. www.hapco.gr
31. www.kathimerini.gr
32. www.e-telescope.gr
33. www.life-gizani.gr
34. www.minenv.gr
35. www.eepf.gr
36. www.iama.gr
37. www.skiathos.gr
38. www.culture.gr
39. www.ornithologiki.gr
40. www.capsis.gr
41. www.chiosnews.com

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α

1. Φύλο : Άρρεν Θήλυ
2. Ηλικία : 20-30 30-40 40-50 50+
3. Μορφωτικό επίπεδο : ΠΕ ΤΕ ΔΕ ΥΕ
4. Το επάγγελμά σας συνδέεται με τον τομέα του τουρισμού ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

5. Έχετε κάποιο μέλος της οικογενείας σας που να εργάζεται στον τομέα του τουρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

6. Γνωρίζετε αν υπάρχουν εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο νησί σας;

ΝΑΙ (αν ναι ,πηγαίνετε στην ερ.5)

ΟΧΙ (αν όχι ,πηγαίνετε στην ερ.16)

7. Ποιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού υπερισχύουν κατά την γνώμη σας στο νησί σας; (μέχρι 3 απαντήσεις)

α. αθλητικός τουρισμός β. αρχαιολογικός τουρισμός

γ. τουρισμός καζίνων δ. τουρισμός υγείας

ε. συνεδριακός τουρισμός στ. οικοτουρισμός

ζ. τουρισμός παραχείμασης η. γυμνιστικός θ. αγροτουρισμός

ι. θρησκευτικός τουρισμός κ. τουρισμός

8. Θεωρείτε πως είναι διαδεδομένες ;

α. καθόλου β. λίγο γ. αρκετά δ. Πολύ

9. Πως θα μπορούσαν να αναπτυχθούν κατά την γνώμη σας;

α. διαφήμιση β. υποδομή γ. ανωδομή

δ. οργάνωση ε. υπηρεσίες στ. άλλο

10. Πιστεύετε πως τα κέντρα της περιοχής σας βοηθούν στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11. Σε τι κατάσταση θεωρείτε πως βρίσκονται ;

α. κακή β. αρκετά καλή γ. καλή δ. πολύ καλή

12. Πιστεύετε πως ο εναλλακτικός τουρισμός σε σχέση με τον κλασικό μαζικό τουρισμό σας επιφέρει περισσότερα οφέλη ;

ΝΑΙ (αν ναι ,πηγαίνετε στην ερ.13)

ΟΧΙ (αν όχι ,πηγαίνετε στην ερ.14)

13. Τι είδους οφέλη ; (μέχρι 2 απαντήσεις)

- α. κοινωνικά β. οικονομικά γ. πολιτιστικά
δ. περιβαλλοντικά ε. άλλα

14. Μία μορφή εναλλακτικού τουρισμού είναι ο γυμνιστικός , συμφωνείτε που υπάρχει στο νησί σας (Φαληράκι);

ΝΑΙ

ΟΧΙ

15. Πιστεύετε πως ο τουρισμός παραχείμασης είναι διαδεδομένος στο νησί σας ;

- α. καθόλου β. λίγο γ. αρκετά δ. πολύ

16. Πιστεύετε πως η Ρόδος είναι προσιτός προορισμός για όλες τις οικονομικές κλίμακες ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

17. Πιστεύετε ότι οι υπηρεσίες που παρέχονται είναι :

- α. κακές β. αρκετά καλές γ. καλές δ. άριστες

18. Οι αεροπλοϊκές γραμμές εξυπηρετούν τους τουρίστες :

- α. καθόλου β. λίγο γ. ικανοποιητικά δ. άριστα

19. Οι μετακινήσεις των τουριστών μέσα στο νησί διεξάγονται με ευκολία ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20. Υπάρχει κάτι συγκεκριμένο που θα θέλατε να επισημάνετε ;

.....

.....

.....

Σας ευχαριστώ πολύ

9. Πως αποφασίσατε να έρθετε στη Ρόδο για τις διακοπές σας ;
- α. μέσω φίλων β. μέσω διαφήμισης γ. μέσω προσπέκτους
- δ. μέσω πράκτορα ε. κάτι άλλο
10. Για ποιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού πιστεύετε ότι ενδείκνυται η Ρόδος;
- α. αθλητικός τουρισμός β. αρχαιολογικός τουρισμός γ. τουρισμός καζίνων
- δ. τουρισμός υγείας ε. συνεδριακός τουρισμός στ. οικοτουριστικός
- ζ. τουρισμός παραχείμασης η. γυμνιστικός θ. αγροτουρισμός
- ι. θρησκευτικός τουρισμός κ. καταδυτικός τουρισμός
11. Διάρκεια διαμονής στην Ρόδο :
- α. έως 5 ημέρες β. από 5 έως 10 ημέρες
- γ. από 10 έως 15 ημέρες ε. πάνω από 15 ημέρες
12. Είστε ευχαριστημένος/η από την διαμονή σας έως τώρα ;
- α. καθόλου β. λίγο γ. αρκετά δ. πολύ
13. Οι υπηρεσίες που παρέχονται σε σχέση με την τιμή τους σε τι επίπεδο πιστεύετε πως βρίσκονται ;
- α. κακές β. αρκετά καλές γ. καλές δ. άριστες

14. Τι κατά την γνώμη σας πιστεύετε ότι πρέπει να αλλάξει ;

α. οι συγκοινωνίες β. η προσπελασιμότητα γ. το υψηλό κόστος

δ. η καθαριότητα των χώρων ε. οι υποδομές στ. άλλο

15. Θα επισκεπτόσασταν το νησί κάποια άλλη εποχή ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

16. Ποια περίοδο του χρόνου θα προτιμούσατε και γιατί ;

.....
.....
.....
.....

17. Τι σας εντυπωσίασε περισσότερο από το νησί ;

.....
.....
.....
.....

18. Όταν θα επιστρέψετε στην χώρα σας θα προτείνετε στους γνωστούς σας την Ρόδο για τις διακοπές τους ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Σας ευχαριστώ πολύ

QUESTIONNAIRE B

1. Sex: Man Woman

2. Age: 20-30 30-40 40-50 50 +

3. Family status: single married divorced widow/er

4. Level of education:

5. Country of origin

6. In the island you are :
 - a. alone b. with the/spouse/companion g. with the family

 - d. with friends e. other

7. Have you ever visited the island before?

YES (if yes, you refer to quest. 8)

NO (if no, you refer to quest. 9)

8. How many times?
 - a. 1-5 b. 5-10 c. above 10

9. How did you decide to come to Rhodes for your holiday?
 - a . through friends b. through publicity c. through brochures

 - d. through tour operators e. something else

10. For which forms of alternative tourism do you believe that Rhodes is advisable?

a. athletic tourism b. archaeological tourism c. tourism of casinos

d. tourism of health e. congress tourism f. ecotourism

g. tourism of winter h. nude tourism i. agrotourism

j. religious tourism k. scuba diving tourism

11. Duration of stay in Rhodes:

a. up to 5 days b. from 5 to 10 days

c. from 10 to 15 days d. more than 15 days

12. How do you feel about your stay so far?

a. poor b. fair c. good d. excellent

13. How did you find the value for the quality of services?

a. poor b. fair c. good d. excellent

14. What do you think should change on the island?

a. transport b. access ability c. the high cost

d. the cleanness of spaces e. facilities f. other

15. Would you visit the island another season?

YES

NO

16. Which time of year, why?

.....
.....
.....
.....

17. What is the thing that impressed you the most on the island?

.....
.....
.....
.....

18. Will Rhodes be the holiday destination you suggest to your friends when home?

YES

NO

Thank you for your time

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	3.557	2.665	460	142	3.501
Άρρενες	2.155	1.809	235	111	1.287
10-19 ετών	81	38	3	40	449
20-24 ετών	274	189	36	49	61
25-29 ετών	313	254	46	13	20
30-44 ετών	733	639	85	9	54
45-64 ετών	728	663	65	0	264
65+ ετών	26	26	0	0	439
Θήλες	1.112	856	225	31	2.214
10-19 ετών	24	14	2	8	426
20-24 ετών	116	86	24	6	177
25-29 ετών	161	129	29	3	160
30-44 ετών	421	325	84	12	319
45-64 ετών	381	293	86	2	580
65+ ετών	9	9	0	0	552

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΤΑΒΥΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	1.523	1.357	114	52	1.368
Άρρενες	964	831	72	39	521
10-19 ετών	41	21	3	17	141
20-24 ετών	99	76	8	15	6
25-29 ετών	128	108	15	5	5
30-44 ετών	298	277	19	2	7
45-64 ετών	383	356	27	0	76
65+ ετών	15	15	0	0	286
Θήλες	559	526	42	13	847
10-19 ετών	16	10	2	4	151
20-24 ετών	63	51	7	5	37
25-29 ετών	71	64	5	2	44
30-44 ετών	186	172	13	1	78
45-64 ετών	217	201	15	1	214
65+ ετών	6	6	0	0	323

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΦΑΝΤΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	2.935	1.846	850	239	3.001
Άρρες	1.836	1.277	420	111	1.812
10-19 ετών	51	10	15	26	549
20-24 ετών	239	147	42	50	316
25-29 ετών	312	192	92	28	82
30-44 ετών	627	440	152	35	59
45-64 ετών	590	471	119	0	222
65+ ετών	17	17	0	0	284
Θήκες	1.099	569	430	100	1.489
10-19 ετών	34	12	15	7	337
20-24 ετών	139	71	43	25	86
25-29 ετών	181	91	69	21	104
30-44 ετών	414	221	163	30	221
45-64 ετών	329	172	140	17	393
65+ ετών	2	2	0	0	348

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΙΑΛΥΣΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	4.630	3.838	594	198	4.148
Άρρες	2.969	2.534	321	114	1.592
10-19 ετών	66	39	5	22	645
20-24 ετών	294	214	28	52	151
25-29 ετών	437	365	47	25	37
30-44 ετών	1.186	1.039	132	15	77
45-64 ετών	902	793	109	0	326
65+ ετών	84	84	0	0	356
Θήκες	1.661	1.304	273	84	2.556
10-19 ετών	55	35	6	14	456
20-24 ετών	216	153	33	30	174
25-29 ετών	289	231	45	13	189
30-44 ετών	715	580	115	20	516
45-64 ετών	366	285	74	7	740
65+ ετών	20	20	0	0	481

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	4.390	3.173	872	345	4.536
Άρρενες	1.875	2.219	437	219	2.124
10-19 ετών	100	40	15	45	829
20-24 ετών	378	243	52	83	419
25-29 ετών	464	337	75	52	125
30-44 ετών	1.104	904	161	39	74
45-64 ετών	791	657	134	0	283
65+ ετών	38	38	0	0	394
Θήκες	1.515	954	435	126	2.412
10-19 ετών	54	21	12	21	576
20-24 ετών	215	119	52	44	178
25-29 ετών	266	157	80	29	183
30-44 ετών	627	418	183	26	457
45-64 ετών	340	226	108	6	577
65+ ετών	13	13	0	0	441

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΚΑΜΕΙΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	2.264	1.744	441	79	2.261
Άρρενες	1.467	1.209	210	48	815
10-19 ετών	35	21	2	12	252
20-24 ετών	167	105	34	28	38
25-29 ετών	215	172	36	7	14
30-44 ετών	510	431	78	1	20
45-64 ετών	517	457	60	0	174
65+ ετών	23	23	0	0	317
Θήκες	797	535	231	31	1.446
10-19 ετών	29	12	3	14	261
20-24 ετών	137	90	33	14	93
25-29 ετών	93	66	26	1	76
30-44 ετών	285	192	91	2	205
45-64 ετών	249	171	78	0	420
65+ ετών	4	4	0	0	391

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΛΙΝΔΙΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	1.457	891	500	66	1.735
Άρρες	1.020	708	273	39	692
10-19 ετών	35	9	8	18	250
20-24 ετών	118	67	39	12	63
25-29 ετών	139	83	52	4	18
30-44 ετών	396	285	106	5	26
45-64 ετών	322	254	68	0	123
65+ ετών	10	10	0	0	212
Θήκες	437	183	227	27	1.043
10-19 ετών	15	5	3	7	187
20-24 ετών	65	19	37	9	63
25-29 ετών	76	28	43	5	72
30-44 ετών	184	78	100	6	204
45-64 ετών	95	51	44	0	283
65+ ετών	2	2	0	0	234

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΡΟΔΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	1.776	1.625	82	69	2.109
Άρρες	1.204	1.110	46	48	799
10-19 ετών	32	14	1	17	219
20-24 ετών	93	74	2	17	38
25-29 ετών	138	121	10	7	20
30-44 ετών	477	454	16	7	45
45-64 ετών	437	420	17	0	187
65+ ετών	27	27	0	0	290
Θήκες	572	515	36	21	1.310
10-19 ετών	11	5	2	4	199
20-24 ετών	57	44	2	11	70
25-29 ετών	68	64	1	3	77
30-44 ετών	246	228	15	3	202
45-64 ετών	186	170	16	0	414
65+ ετών	4	4	0	0	348

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	5.476	4.356	839	281	5.210
Άρρενες	3.513	2.909	438	166	2.322
10-19 ετών	188	88	40	60	894
20-24 ετών	499	356	75	68	302
25-29 ετών	551	467	59	25	85
30-44 ετών	1.197	1.050	134	13	79
45-64 ετών	1.034	904	130	0	366
65+ ετών	44	44	0	0	596
Θήκες	1.963	1.447	401	115	2.888
10-19 ετών	62	25	13	24	619
20-24 ετών	268	177	52	39	175
25-29 ετών	306	221	71	14	190
30-44 ετών	808	636	147	25	423
45-64 ετών	498	367	118	13	796
65+ ετών	21	21	0	0	685

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΡΟΔΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	24.935	21.025	2.923	987	22.282
Άρρενες	15.411	13.422	1.415	501	8.014
10-19 ετών	434	246	48	140	3.397
20-24 ετών	1.697	1.284	166	247	499
25-29 ετών	2.259	1.913	216	130	183
30-44 ετών	6.151	5.516	551	84	399
45-64 ετών	4.612	4.178	434	0	1.477
65+ ετών	285	285	0	0	2.059
Θήκες	9.497	7.603	1.508	386	14.268
10-19 ετών	240	145	34	61	3.423
20-24 ετών	1.195	888	174	133	873
25-29 ετών	1.566	1.245	250	71	776
30-44 ετών	4.153	3.442	621	90	2.495
45-64 ετών	2.221	1.761	429	31	3.722
65+ ετών	122	122	0	0	2.979

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	2.963	2.877	35	51	3.623
Άρρες	2.163	2.111	21	31	1.140
10-19 ετών	143	127	0	16	480
20-24 ετών	238	227	4	7	58
25-29 ετών	219	211	3	5	12
30-44 ετών	899	887	9	3	38
45-64 ετών	630	625	5	0	196
65+ ετών	34	34	0	0	356
Θήκες	800	766	14	0	2.483
10-19 ετών	52	45	1	6	563
20-24 ετών	101	83	6	12	206
25-29 ετών	91	87	3	1	171
30-44 ετών	356	353	2	1	482
45-64 ετών	194	192	2	0	633
65+ ετών	6	6	0	0	428

⌘ ▲ ▼ ⌘

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΤΑΒΥΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	1.452	1.398	37	17	1.644
Άρρες	1.037	1.011	18	8	528
10-19 ετών	65	60	3	2	207
20-24 ετών	119	114	3	2	6
25-29 ετών	110	105	2	3	3
30-44 ετών	396	388	8	0	9
45-64 ετών	319	316	2	1	60
65+ ετών	28	28	0	0	243
Θήκες	415	387	19	9	1.116
10-19 ετών	27	21	3	3	257
20-24 ετών	49	41	7	1	58
25-29 ετών	57	53	1	3	67
30-44 ετών	157	149	6	2	178
45-64 ετών	121	119	2	0	251
65+ ετών	4	4	0	0	305

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΦΑΝΤΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	2.487	2.344	84	59	2.437
Άρρες	1.667	1.574	57	36	892
10-19 ετών	87	59	10	18	473
20-24 ετών	209	189	10	10	33
25-29 ετών	192	179	7	6	8
30-44 ετών	684	665	17	2	23
45-64 ετών	475	462	13	0	116
65+ ετών	20	20	0	0	239
Θήκες	820	770	27	23	1.545
10-19 ετών	56	40	6	10	473
20-24 ετών	97	82	5	10	142
25-29 ετών	106	99	4	3	102
30-44 ετών	360	349	11	0	251
45-64 ετών	199	198	1	0	306
65+ ετών	2	2	0	0	271

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΙΑΛΥΣΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	2.831	2.716	53	62	3.134
Άρρες	2.043	1.984	31	30	974
10-19 ετών	104	83	6	15	510
20-24 ετών	272	255	6	11	25
25-29 ετών	256	249	6	1	5
30-44 ετών	801	792	6	3	13
45-64 ετών	581	576	5	0	149
65+ ετών	29	29	0	0	272
Θήκες	788	732	24	32	2.160
10-19 ετών	60	45	3	12	553
20-24 ετών	121	102	8	11	164
25-29 ετών	118	107	5	6	155
30-44 ετών	336	328	5	3	435
45-64 ετών	146	143	3	0	486
65+ ετών	7	7	0	0	367

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	1.536	1.490	46	44	536
Άρρενες	1.643	1.592	30	11	801
10-19 ετών	67	56	0	11	376
20-24 ετών	196	184	6	6	12
25-29 ετών	216	207	5	4	3
30-44 ετών	686	672	14	0	16
45-64 ετών	454	449	5	0	101
65+ ετών	24	24	0	0	293
Γυναίκες	871	610	16	15	1.735
10-19 ετών	29	20	1	8	437
20-24 ετών	92	83	5	4	129
25-29 ετών	80	73	4	3	125
30-44 ετών	274	270	4	0	324
45-64 ετών	161	159	2	0	378
65+ ετών	5	5	0	0	342

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΚΑΜΕΙΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	2.062	1.995	37	47	2.325
Άρρενες	1.495	1.447	21	27	718
10-19 ετών	91	82	0	9	337
20-24 ετών	173	156	5	12	10
25-29 ετών	159	153	3	3	2
30-44 ετών	596	585	10	1	9
45-64 ετών	439	434	3	2	99
65+ ετών	37	37	0	0	261
Γυναίκες	567	531	16	20	1.607
10-19 ετών	37	27	3	7	412
20-24 ετών	64	55	2	7	83
25-29 ετών	72	67	2	3	97
30-44 ετών	225	215	7	3	293
45-64 ετών	157	155	2	0	345
65+ ετών	12	12	0	0	377

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΛΙΝΔΙΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	1.275	1.241	14	28	1.509
Άρρενες	992	958	9	25	446
10-19 ετών	40	28	0	12	198
20-24 ετών	107	99	1	7	10
25-29 ετών	159	154	2	3	5
30-44 ετών	399	394	3	2	18
45-64 ετών	266	262	3	1	68
65+ ετών	21	21	0	0	147
Θήλειες	283	275	5	3	1.063
10-19 ετών	15	14	0	1	238
20-24 ετών	42	37	3	2	78
25-29 ετών	45	45	0	0	82
30-44 ετών	115	114	1	0	226
45-64 ετών	63	62	1	0	254
65+ ετών	3	3	0	0	185

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΡΟΔΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	1.879	1.821	22	33	1.937
Άρρενες	1.338	1.304	14	20	614
10-19 ετών	32	26	0	6	252
20-24 ετών	123	113	0	10	20
25-29 ετών	188	176	8	4	6
30-44 ετών	580	575	5	0	13
45-64 ετών	383	382	1	0	102
65+ ετών	32	32	0	0	221
Θήλειες	538	517	8	13	1.323
10-19 ετών	25	21	0	4	267
20-24 ετών	74	66	2	6	87
25-29 ετών	71	67	1	3	88
30-44 ετών	227	223	4	0	287
45-64 ετών	136	135	1	0	302
65+ ετών	5	5	0	0	292

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	4.143	3.903	101	139	4.332
Άρρεσις	2.911	2.788	56	67	1.391
10-19 ετών	210	174	6	30	639
20-24 ετών	368	328	12	28	18
25-29 ετών	364	352	6	6	7
30-44 ετών	1.168	1.142	23	3	19
45-64 ετών	758	749	9	0	214
65+ ετών	43	43	0	0	494
Θήλεις	1.232	1.115	45	72	2.941
10-19 ετών	83	58	4	21	744
20-24 ετών	189	147	11	31	200
25-29 ετών	172	160	3	9	208
30-44 ετών	479	453	16	10	568
45-64 ετών	302	290	11	1	630
65+ ετών	7	7	0	0	591

**Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΡΟΔΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
		Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ανεργοί νέοι	
Σύνολο	17.643	16.699	561	383	19.105
Άρρεσις	11.981	11.475	304	202	6.007
10-19 ετών	488	400	17	71	2.969
20-24 ετών	1.417	1.266	63	88	213
25-29 ετών	1.644	1.554	58	32	47
30-44 ετών	5.059	4.936	112	11	153
45-64 ετών	3.181	3.128	53	0	1.046
65+ ετών	192	191	1	0	1.579
Θήλεις	5.662	5.224	257	181	13.098
10-19 ετών	380	292	25	63	3.153
20-24 ετών	927	809	54	64	1.001
25-29 ετών	904	825	45	34	840
30-44 ετών	2.366	2.253	94	19	2.589
45-64 ετών	1.043	1.003	39	1	3.104
65+ ετών	42	42	0	0	2.411

Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες
Σύνολο	7.715	3.933	3.782	7.779	3.953	3.826
0-4 ετών	506	267	239	567	301	266
5-9 ετών	576	316	260	444	210	234
10-14 ετών	645	351	294	445	233	212
15-19 ετών	621	300	321	535	297	238
20-24 ετών	617	310	307	628	335	293
25-29 ετών	497	235	262	654	333	321
30-34 ετών	534	267	267	634	331	303
35-39 ετών	545	288	257	422	223	199
40-44 ετών	697	383	314	471	233	238
45-49 ετών	455	238	217	504	261	243
50-54 ετών	461	241	220	619	322	297
55-59 ετών	422	195	227	434	218	216
60-64 ετών	315	152	163	396	191	205
65-69 ετών	289	139	150	370	174	196
70-74 ετών	199	96	103	267	117	150
75-79 ετών	176	84	92	189	86	103
80-84 ετών	118	56	62	114	51	63
85 ετών και άνω	42	15	27	86	37	49

Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΤΑΒΥΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες
Σύνολο	3.225	1.837	1.747	3.225	1.663	1.562
0-4 ετών	199	105	94	177	104	73
5-9 ετών	271	149	122	157	74	83
10-14 ετών	282	141	141	172	87	85
15-19 ετών	282	139	143	177	95	82
20-24 ετών	239	132	107	205	105	100
25-29 ετών	240	116	124	248	133	115
30-34 ετών	220	131	89	201	111	90
35-39 ετών	246	127	119	196	102	94
40-44 ετών	274	147	127	172	92	80
45-49 ετών	208	119	89	216	106	110
50-54 ετών	176	87	89	265	135	130

55-59 ετών	183	83	100	215	116	99
60-64 ετών	184	90	94	194	102	92
65-69 ετών	195	100	95	181	81	100
70-74 ετών	107	56	51	173	83	90
75-79 ετών	142	60	82	144	77	67
80-84 ετών	83	31	52	65	33	32
85 ετών και άνω	53	24	29	67	27	40

**Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΑΦΑΝΤΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις
Σύνολο	6.306	3.516	2.790	6.712	3.799	2.913
0-4 ετών	372	167	205	390	197	193
5-9 ετών	405	187	218	386	185	201
10-14 ετών	504	260	244	346	158	188
15-19 ετών	940	654	286	625	442	183
20-24 ετών	676	436	240	780	555	225
25-29 ετών	459	251	208	679	394	285
30-34 ετών	415	221	194	529	268	261
35-39 ετών	417	214	203	407	217	190
40-44 ετών	490	276	214	385	201	184
45-49 ετών	353	193	160	404	204	200
50-54 ετών	295	170	125	495	257	238
55-59 ετών	234	130	104	361	197	164
60-64 ετών	214	98	116	274	154	120
65-69 ετών	159	78	81	221	122	99
70-74 ετών	127	68	59	180	76	104
75-79 ετών	135	69	66	123	51	72
80-84 ετών	73	29	44	64	28	36
85 ετών και άνω	38	15	23	63	24	39

**Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΙΑΛΥΣΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις
Σύνολο	7.193	3.790	3.403	10.107	5.999	4.108
0-4 ετών	480	270	210	679	337	342
5-9 ετών	507	262	245	650	328	322
10-14 ετών	542	264	278	575	326	249
15-19 ετών	825	490	335	647	385	262
20-24 ετών	668	383	285	835	445	390
25-29 ετών	546	273	273	952	474	478

30-34 ετών	506	262	244	996	495	501
35-39 ετών	519	272	247	785	403	382
40-44 ετών	563	283	280	713	365	348
45-49 ετών	419	219	200	741	374	367
50-54 ετών	395	221	174	677	346	331
55-59 ετών	292	173	119	486	269	217
60-64 ετών	256	117	139	430	239	191
65-69 ετών	224	111	113	327	171	156
70-74 ετών	180	85	95	249	110	139
75-79 ετών	159	67	92	176	83	93
80-84 ετών	68	21	47	114	53	61
85 ετών και άνω	44	17	27	75	23	52

**Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες
Σύνολο	6.150	3.363	2.787	10.211	5.689	4.562
0-4 ετών	383	183	200	648	333	315
5-9 ετών	421	210	211	677	357	320
10-14 ετών	485	246	239	590	300	290
15-19 ετών	753	526	227	969	629	340
20-24 ετών	599	378	221	1.190	797	393
25-29 ετών	449	244	205	1.038	589	449
30-34 ετών	406	211	195	916	485	431
35-39 ετών	435	232	203	699	361	338
40-44 ετών	461	261	200	647	332	315
45-49 ετών	324	165	159	577	317	260
50-54 ετών	294	159	135	621	337	284
55-59 ετών	256	135	121	428	216	212
60-64 ετών	220	96	124	365	204	161
65-69 ετών	229	113	116	307	162	145
70-74 ετών	151	75	76	221	107	114
75-79 ετών	138	58	80	177	82	95
80-84 ετών	101	52	49	98	41	57
85 ετών και άνω	45	19	26	83	40	43

**Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΚΑΜΕΙΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες
Σύνολο	5.122	2.585	2.537	5.145	2.604	2.541
0-4 ετών	335	165	170	303	154	149

5-9 ετών	369	176	193	317	168	149
10-14 ετών	469	226	243	281	151	130
15-19 ετών	420	214	206	296	136	160
20-24 ετών	344	197	147	435	205	230
25-29 ετών	335	166	169	398	229	169
30-34 ετών	341	176	165	365	192	173
35-39 ετών	375	207	168	319	167	152
40-44 ετών	407	222	185	336	171	165
45-49 ετών	313	159	154	335	171	164
50-54 ετών	275	148	127	386	205	181
55-59 ετών	222	112	110	344	164	180
60-64 ετών	230	119	111	295	151	144
65-69 ετών	199	98	101	228	107	121
70-74 ετών	167	66	101	197	98	99
75-79 ετών	172	76	96	150	69	81
80-84 ετών	98	36	62	92	39	53
85 ετών και άνω	51	22	29	68	27	41

Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών

ΔΗΜΟΣ ΛΙΝΔΙΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες
Σύνολο	3.461	1.811	1.581	3.633	1.965	1.668
0-4 ετών	258	145	113	219	127	92
5-9 ετών	261	139	122	222	126	96
10-14 ετών	254	125	129	214	113	101
15-19 ετών	351	227	124	273	172	101
20-24 ετών	272	152	120	309	181	128
25-29 ετών	299	172	127	305	157	148
30-34 ετών	256	129	127	321	168	153
35-39 ετών	248	147	101	258	136	122
40-44 ετών	255	142	113	231	118	113
45-49 ετών	175	96	79	239	134	105
50-54 ετών	181	90	91	245	135	110
55-59 ετών	149	74	75	170	91	79
60-64 ετών	146	74	72	169	85	84
65-69 ετών	120	60	60	150	69	81
70-74 ετών	85	37	48	119	65	54
75-79 ετών	73	38	35	74	38	36
80-84 ετών	51	21	30	59	27	32
85 ετών και άνω	27	12	15	56	23	33

Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών

ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΡΟΔΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)

Ομάδες	1991 Πραγματικός πληθυσμός	2001 Πραγματικός πληθυσμός
--------	----------------------------	----------------------------

ηλικιών	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις
Σύνολο	4.455	2.307	2.148	4.313	2.225	2.088
0-4 ετών	299	150	149	210	114	96
5-9 ετών	307	169	138	218	108	110
10-14 ετών	326	164	162	222	122	100
15-19 ετών	266	136	130	239	129	110
20-24 ετών	321	160	161	258	131	127
25-29 ετών	355	196	159	303	158	145
30-34 ετών	363	190	173	356	190	166
35-39 ετών	344	186	158	319	182	137
40-44 ετών	401	218	183	295	150	145
45-49 ετών	287	156	131	305	159	146
50-54 ετών	240	130	110	375	184	191
55-59 ετών	195	94	101	295	148	147
60-64 ετών	201	105	96	249	133	116
65-69 ετών	199	97	102	213	103	110
70-74 ετών	115	60	55	199	101	98
75-79 ετών	124	54	70	140	68	72
80-84 ετών	66	25	41	63	29	34
85 ετών και άνω	46	17	29	54	16	38

Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις
Σύνολο	10.637	5.758	4.879	12.133	6.619	5.514
0-4 ετών	664	351	313	738	403	335
5-9 ετών	763	370	393	709	381	328
10-14 ετών	868	444	424	724	404	320
15-19 ετών	1.231	828	403	1.039	678	361
20-24 ετών	1.029	640	389	1.244	801	443
25-29 ετών	804	424	380	1.132	636	496
30-34 ετών	714	373	341	961	513	448
35-39 ετών	708	379	329	784	390	394
40-44 ετών	817	440	377	762	373	389
45-49 ετών	585	314	271	757	408	349
50-54 ετών	500	249	251	825	426	399
55-59 ετών	450	219	231	603	315	288
60-64 ετών	369	190	179	509	251	258
65-69 ετών	338	179	159	453	208	245
70-74 ετών	277	132	145	315	157	158
75-79 ετών	280	129	151	296	141	155
80-84 ετών	163	77	86	156	76	80
85 ετών και άνω	77	20	57	126	58	68

**Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών
ΔΗΜΟΣ ΡΟΔΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ)**

Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Αρρενες	Θήλειες
Σύνολο	43.558	21.681	21.877	53.709	26.786	26.923
0-4 ετών	3.111	1.632	1.479	3.233	1.640	1.593
5-9 ετών	3.283	1.647	1.636	3.259	1.694	1.565
10-14 ετών	3.474	1.790	1.684	3.590	1.874	1.716
15-19 ετών	3.685	1.835	1.850	3.904	1.957	1.947
20-24 ετών	3.741	1.813	1.928	4.264	2.196	2.068
25-29 ετών	3.495	1.751	1.744	4.784	2.442	2.342
30-34 ετών	3.462	1.711	1.751	5.035	2.443	2.592
35-39 ετών	3.210	1.687	1.523	4.213	2.134	2.079
40-44 ετών	3.499	1.817	1.682	3.950	1.973	1.977
45-49 ετών	2.348	1.214	1.134	3.596	1.858	1.738
50-54 ετών	2.258	1.162	1.096	3.699	1.878	1.821
55-59 ετών	1.973	974	999	2.448	1.231	1.217
60-64 ετών	1.795	877	918	2.289	1.122	1.167
65-69 ετών	1.510	656	854	1.906	871	1.035
70-74 ετών	1.019	445	574	1.464	661	803
75-79 ετών	893	365	528	1.080	419	661
80-84 ετών	529	213	316	558	240	318
85 ετών και άνω	273	92	181	437	153	284